||రా - శ్రీ|| శ్రీగణాధిపతయేనమః| గదాధరశ్రీరాంబుజ్ఞానందవాక్యపుష్పకృష్ణం భక్తిశ్రేయసం|| శ్రీరస్తు || హరిపాదౌ నమస్కృత్య తద్భక్తానాం యయానుజః| విద్యార్థినాం తద్బుద్ధ్యై ||క్రి||
టీకాం గదాధరస్తాం శ్రయాం||౧|| ప్రత్యక్షేతి త్రిసూత్రే ప్రోక్తా ఖండాదాధరమతే|| ప్రమాణేష్వాంతరంగనార్థం సాహసంక్షేపవృత్తాంబుధః||౨|| మూల అథేతి|| అద్య
త్రప్రమాణతత్త్వ [illegible] వివేచ్యత ఇతి యోజనా| అథ మంగళపరిపాలనానిరూపణానంతరం అత్రకర్తవ్యగ్రంథే ప్రతిపాద్యత్వేన శిష్యస్పృహార్థః| త
త్వప్రమాణతత్త్వవిషయః| యదాద్యధ్యాయస్పృహార్థః తత్ర వివేచ్యత ఇతి వత్ర ధాత్వర్థవివేచనప్రవృత్తిబోధనీయః| మయూతద్ధాతుత్వాత్తస్యసంగతమ
||౧|| త్వ్రతద్వర్ణః| ప్రతిబన్ధత్వం తృతీయార్థః తస్యధాత్వర్థవివేచనస్యవిషయః| వివేచనం పరమతనిరాకరణపూర్వకస్వమతస్థాపనం - పరమతస్థాపనం చ
ప్రమాణతత్త్వయోర్బోధనం ఏవం బోధధారకం విషయత్వం కర్మార్థః| ప్రమాణతత్త్వం ఇంద్రియత్వాదిచతుష్టయత్వం ప్రమితికర
ణత్వం తథాచ సంక్షేపతః ప్రవృత్తిప్రతిబంధతాదృశవృత్తికర్తవ్యవిషయో నిరుక్తం ప్రమాణతత్త్వమితి వాక్యార్థః| ప్రథమకారణానాం ప్రవర్తవింశతిమ
పప్రమాణసహో - సాధారణా - విధిధర్మాః ప్రథమ - సఫలానాం శాస్త్రార్థజ్ఞానద్వారా యుక్తత్వంపాదకత్వాత్ స్థానం ప్రభేదః| తథాచోక్తం అ
ంగాని వేదాశ్చత్వారో మీమాంసా న్యాయవిస్తరః ధర్మశాస్త్రం పురాణం చ విద్యా హ్యేతాశ్చతుర్దశ| ఆయుర్వేదో ధనుర్వేదో గాంధర్వశ్చేతి తే త్రయః|

అథశాస్త్రం ప్రవిష్టేయం విద్యాభ్యాసోప్యేవ ద్దశ్రవత్యేతి॥ ఏతద్విశేషస్యైనాధభయనద్ధలాభశ్చ॥ సుఖసంభవం కష్టాద్యశబ్దకథనం తదనుభవత్వారాశత బద్ధారబా
ధర్మంకారణాయ॥ [illegible]త్యేతి॥ శ్రీకృష్ణస్తుత్యం శ్రీపాదమహత్త్వమోత్తరకాలతనసురాప్తరితి వాక్యార్థస్య శ్రవణోత్తరకాలేనస్య భక్తిద్ధితికృత్యత్వోచరంయ త్రుతపశ్చే బింటాను
(అధ్యయన) నివరణం తద్విచారణాసభ్యకతానదాధరణ్ణతి శ్లోకాథర్షః। స్వవిశేరస్యే తాకిషకష [illegible] వేతశ్శు భయనశతాన్వయః॥ [illegible]త్రి। [illegible]వినాయకస్య వపాంశాదేశృష్టాధృష్ట
సిద్ధ్యంగీకారముత్యైవి నసురప మోప్రారణాశభతథా త్యాను ప్రావసూణిక్షమితవా[illegible]ర్యం। తదధీనస్యోత్కృష్టత్వ బన్నానస్య భవసంగళత్వాల్ తస్యాభ్యయుశ్యోగతమితివ
లోపసంగత్వం। తదుక్తం కేన। గ్రంథోక్తకేన। అధర్మైర్భూతరాశివిశ్లితతాపదినా। స్వం బంధసంపాదనం తత్ప్రతిపత్తి ప్రయోజకవ్యాపారః కర్తాలభబధ్రః।
సుకృత్యేత్యత్ర శ్రుతయామాత్రం - ఏవసుగ్రహతత్త్వసాకారిత్వం గురువాక్యశ్రవణాకారిత్వం - గురువాక్యశ్రవణాభ్యాం బోధస్యాత్ తత్త్వేన వివరణాని మాన్యస్తే అనయ
ప్రయోగాభ్యాసవశాత్॥ [illegible]కారిత్వం చేతి శ్రవణం పరయాంశం సంస్కారద్వారా ఫలం శ్రవణం। [illegible]భిప్రాయమౌనిస్త్రీ ఆద్యన్తస్య సాక్షాత్కారితానిశాక్షోవ్యాపాం మోక్షోత్తరత్వేన వి
వరణాని మాన్యస్తే లభ్యతే। తథాప్యభిప్రాయో గతార్థేన అపి యోగినాం విద్యదశేభూతాస్యసంస్కారవిశేషేణాపి తత్ర లభ్యత ఇతి తత్ర తదధీనం ధర్మనిశ్చయస్య
మేరాపించాని ముక్తిర్భవత్యేతాపి॥ తథా చేతి। సంస్కారోద్భవస్య మనస్తత్త్వస్య భవిష్యయస్త్వయః తాదృశమనస్కత్వబన్ధార్థేన శ్రేయస్కీర్త్యతామానస బోధః

౫॥ వ్యా॥ హంసస్సర్వేషాం స్వరూపవిశేషాణాంతు అర్థాన్వయ్యోప్యుపమన్యకానిశేషణాలాం ప్రార్థనం తత్ప్రార్థనేను నమో రక్షం బంధేన లభతాంతేః సంబంధవశత్వే ముక్తంషం బంధస్యేషం
స్వరూపానుసంధానం హాపిస్తు తథా బద్ధవశమితి పాతకసంబంధవశమితయశయ ఏవాత్మనః పరిశీలనం నవృత్తో జ్ఞానం తత్ర శాస్త్రే తేనహానాం వశత్వ ఉక్తానాం తస్యాం తత్త్వం
స్వరూపస్యోద్ధానాం ప్ర జ్ఞానస్య ఏవం బమిత్రప్రవృత్తి నాంతాం ద్రష్టసంతిష్ఠ కేషు దృష్టాధ్యాపి పరిశీలనే వ్యాప రతవమితి స్వరూపితం అవసిద్ధాన్తాత్త్వ
తద్వపతి. తేనైనా తాత్త్వికవివేకియ త్వరవశం గశం తదు క్షేత్రాంతరవతాం ॥సిద్ధాంతేతి॥ సంశయాదపి దుఃఖాంతాయతే సంతాపసంతానోపశాంతేః
స్వరూపదర్శనా దవద్వారక తాదవసాహనేనతి రాం తస్య స్వయం సకస్మాద్వృశ్యందు ఖద్యం సిహే తు తయోర్పరతి అంతఃప్రవేశో దాస్యన్తం తికే తదాహ
౨ ।సచేతి। నిష్కృత్యేవ తత్పరిశీలితత్వం తత్త్వాకలనం సిద్ధాంతి తాం వస్త్రైదర్శప్రకారకప్రమా। తేనపి ప్రవృత్తి తేనాం సిద్ధాంతవిరోధో ధర్మవతాం
నేపథ్యం చితః విధానం వ్యాపారః। ద్రష్టవ్యంతేష్వతిః దాస్యన్తం తికేతదస్య। యదయి నమో రూపసిద్ధాంతే విశేష్యక తాదృశార్థతా వ్యాపారదర్శప్రమాణం
ఫలం తేః ప్రవేశానుకూల వ్యాపారమో క్షేత్రకాలేన వ్యవధానం। తథాపి పారిభాషికశబ్దే నైయాయిక ప్రమోయోపయోగి తావాక్యేష్వావిధాం తో ప్రవేశానంత
రవతాం॥ తదవగాహ్యేతి॥ అర్థసంశయే న్యూనతేతశ్చతః సంశేషో న్నీతి॥ ప్రసిద్ధపదసమన్వయం నిరపేక్షమానాను గ్రంథస్తుతి అర్థాపత్తిశబ్దార్థ
స్వయంః। ప్రకాశస్వయం జ్ఞానజనకత్వం వాక్యప్రవృత్తేః ఏకవాక్యతానభిజ్ఞానాం నివృత్తమో దుర్యోధానాం తావాన్ ప్రబంధ పదార్థాన్ తత్త్వజ్ఞానం

భవ ఇత్యర్థః॥ వివృణోతి తత్సమానార్థక రుచిశబ్దప్రయోగా విశరణం సంబంధిత్వేతి యథా ధాతోరనేకార్థత్వాద్ యశ్శకో తిప్రాపాకో ధాత్వర్థః బింతానా గోత్ర
ంధత తాత్పర్యే శాస్త్రాంతరాదౌ కల్పితతయా జనకసంబంధిత్వం ఇత్యర్థః తమో లక్షణ ఏవం చ తత్పక్షేనే తత్త్వార్థనిమో ధ్యాయ వ్యాఖ్యాదని వారక హేతో యపక్షే ప్రతి తాత్పర్యేర
ణో భోత్ర ప్రయోజకత్వం విశరణాయా ప్రోవాక్యాదిరక్షా ఉక్తా తే ఇత్యర్థః। నిమూలనాశే నేతి॥ ప్రతి యత్కిం తన్నియమాయాపదార్థ తత్త్వ తద్భేదశ్చ ఆత్మ
తా॥ బింతితి॥ బహుతర విభవాన్ విశ్వేషాయత్త్వం తాదృశ గ్రంథ తత్త్వార్థ నిమోదక సహజ సకలవివరణ కర్తృ తత్వార్థ ప్రవృత్తి దృష్టి ఇత్యర్థః భవిష్యతి
గ్రంధిగత తద్విషయ త్వేతి ఉపన్యాయః॥ ఆభిధేయ తత్త్వజ్ఞ కపిలాది తద్విషయక జనక తత్త్వం పరిశుద్ధ ప్రయోజనత్త్వం అధికారి సంబం
ధానా హేతు భవ తరణం శంకతే॥ యదపి ఇతి॥ తులభతాం కథన కర్మత్వేనాపాదనం ఆశ్రితే కేవలతి సాధ్యసాధ్య ప్రత్యేతి సాధ్యతే ఇత్యర్థస్య
ప్రయోజనత్వేన ప్రవృత్తి విషయత్వ ఇతి వినిశ్చిత బుద్ధేయ ప్రవర్తనస్య జనకవిశేష తదుపపత్తి శ్రుతౌ తస్య బుద్ధిసాపేక్ష తిష్ఠత్యాదిత్వే॥ తథా హి॥ యది గ్రం
థస్య ప్రయోజనవత్త్వ జ్ఞానే విశిష్ట బుద్ధేః జ్ఞానం నారికేళం తదా ప్రయోజనవత్త్వ యోః కథనే పి తద్జ్ఞానం నస్యాదితి సంబంధ జ్ఞానం ప్రతి సాధ్య
జ్ఞానాదిలక్షణోత్తర సంగస్య తయో ముఖ్య ప్రయోజనాభిధేయ జ్ఞానసంపాదయన్నిశ్చిత జ్ఞాన జనకత్వేన సంబంధేన ప్రయోజన వత్వాదయ స్తేవ
యుతి॥ ఏతదితి॥ ప్రతియత్నాభిధేయాదికం సాంగ నవపదార్థ ఆన్వతి॥ ఏతద్గ్రంథ ప్రతిపాదక భావ ప్రయోజనజ్ఞాన విషయం శాస్త్ర ప్రతిపాదకత్వాత్

గదా - ప్రా - యద్వా యత్ర తు జ్ఞానవిషయః | అప్రామాణ్యప్రతిపాదకత్వాత్ ఇతి తత్త్వ ఏతద్గ్రంథప్రతిపాదకం స్వప్రయోజకజ్ఞానవిషయ ఇతి వాసనం ॥కృష్ణ॥

నాస్తి జనకజ్ఞానజనకత్వరూపసంబంధఘటితఘటితం తన్నోక్తహేతు తాదృశప్రతిపాదకత్వరూపసంబంధ నద్ధర్మ తాదృశజ్ఞానగత

ద్రవ్యనిష్ఠత్వం ప్రామాణ్యనిశ్చయితజ్ఞానే ప్రయోజకతత్త్వజ్ఞానాకలంకనా ద్వితీయే తద్వ్యనిష్ఠవిశేషాంశం ప్రయోజకత్వం తులయతి యో

ప్రతిపాదకమితి భావః ॥ తత్ర తథాప్యేకాంతరం స్ఫుటయతి ॥ జ్ఞానత్వేన | సామాన్యతః ప్రతిపాదకేన జ్ఞానం ప్రయోజకజ్ఞానాప్రయోజకవి

౨ నప్రవృత్తిప్రయోజకాని అనభిధాప్రతిపాదకస్య యుక్తత్వాత్తు జ్ఞానవిషయత్వసంశయే | ప్రామాణ్యత్వం న జ్ఞాతమితి ప్రామాణ్యత్వేనాజ్ఞాతత్వ

నిశ్చయమపి గ్రంథకృతః స్వైరప్రవృత్తిః స్వోపదర్శితఫలతావచ్ఛేదకరూపేణైవ జ్ఞానత్వజ్ఞానసాధ్యం ప్రవర్తకత్వం తద్విశేష్యకఫలజ్ఞానాధీనతాప్రయోజకత

ద్రవ్యనిష్ఠితం తత్తద్విశేష్యప్రామాణ్యత్వేన ఫలప్రామాణ్యత్వేన జ్ఞానత్వనిశ్చయసంభవాద్విశేష్యతే ద్రవ్యనిష్ఠాదీనాం తత్ర ప్రవృత్తిరితి భావః

తద్వ్యనిష్ఠజ్ఞానాను భావసంతదిష్టానివారణార్థం | యద్వా సామాన్యతో యుక్తత్వాత్తు జ్ఞానవిషయతా జ్ఞానే ప్రామాణ్యత్వేన తత్త్వం దేహాభావాభా

వత్త్వాశ్రయకః సవిశేష్యతే ద్రవ్యనిష్ఠాయోగ్యజనకతాసంభవేపి ఫలవిశేషః అతో న ప్రవృత్తిః | సవిశేష్యజ్ఞానతాదృశం దేహే ప్రవృత్తిప్రయోజకవిశేష్య

జ్ఞానప్రదర్శనం వ్యర్థం | తద్విశేష్యం దేహేను వైదికత్వాదితి వాచ్యం విశేష్యజ్ఞానత్వనిశ్చయదర్శనం తద్వినివారణాయ యద్వా సామాన్యతః ప్రతిపా

వర్ణావయుక్తిహి తుయత్నవిషయతాకం దేహస్త్వాభావ ప్రయోజ్య జనకతాశ్రం దేహ పరభావనాయా అతో విశిష్టభావాద్యవిషయతా నిష్ఠయుత్వం విశిష్టతదభావ
సమితభర్తః। యమోలాసుసో యమోలాసుసోద్ధన దధితే విశిష్టభావ ధ్వాపేరభం నాతః శబ్దా అన్వియవిరోధః॥ స్వేతి॥ ఏవం చ ప్రలపన్నా స్మృత్యుపకరణత్వేనత్వ
స్వగ్రస్త యోజనకతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నయోప్రభా పరభవతి॥ తదిష్టం - నిరుక్తజనకతాయాం। ఇం యూనభతో తద్వ్యత్తా వ్యావృత్తయే॥ ఉపలక్షణవ్యాప్తత్వేతి॥
విశేషణత్వం తత్త్వాలౌకిక స్వతిద్యత్వేరూపం॥ నచేతి॥ నచ ఇదం విశేష వ్యయ్యధికరణ - తదస్తత్వే దుఃఖిత్వస్వరూప లక్షణత్వేయుక్తేషు ఉపాధిషు
విషయతాపత్తిః। విశేషణత్వేస్వనిర్ణయా ఇతి దనుపపత్తిః॥ సంసారవిశేషణత్వే సుఖిత్వస్వరూప లక్షణతయా స్వనిర్ణయా విశిష్ట హేతుతావాచ్యం
దుఃఖం సని ఏకత్వం తత్తద్భావాభావత్వం దుఃఖిత్వమేవ పరం - సుఖమేవ విం శతభిప్రాయ తద్విశేషణమితి శంకాశయం తత్॥ క్రియేతి॥ తదకరణా
త్వేతయోరితి తద్ధర్మః॥ ధర్మసుఖిత్వాదివదు ద్విధ్ధర్మవిషయత్వ ప్రయోజకత్వేన దుఃఖిత్వం విశేషేతి॥ యుతద్ధతి॥ జగదితి॥ అపష్టే దశా వష్టే దన్యవిధయా
యుజ్యేత్యనన్వయః॥ అనుక్యానంతరప్రసక్తత్వే నియతం జ్ఞానరూపం బంధరూపమపష్టే దశత్వమితి భావః॥ లాభాయేతి॥ తేనసంసారత్వవిశిష్టశరీరత్వా
ద్యవభవాంగ్ల రబాధకప్రదీపికాః॥ యత్తం విదేహాత్మత్వాద్యావశ్యయా సంసారశాస్త్ర ప్రయోజనం పథిక్రమతః ఆహ॥ లక్షణాయామితి॥ అపినా లక్షణం
ప్రసిద్ధం తాదృశః॥ జనవృత్తి సంసారం స్వసూత్రేణ ద్వారా జ్ఞానవిషయవృత్తిత్వే వృద్ధారోపపత్తిః। అతః తత్త్వజ్ఞానం సంసారవిశిష్టయా భా

ద్విత్రాంశేషు ద్రష్టవ్యం తత్ప్రసంగాత్సంసారం

మున్నాం [illegible]

ర ఆవరణకః। అత ఏవ విశిష్టవిషయకల [illegible] నాం [illegible] శాస్త్రత్వం యన్న ద్వారేణ [illegible] తాని [illegible] బాధిత [illegible] రూపార్థతాపన్నో యుక్త ఇత్య
త ఆశంక్యాహేతి॥ తస్మాదితి॥ జనకత్వదార్థ [illegible] శాబ్దజ్ఞాన [illegible] తన్మాద్యాదితి భావః॥ ఏవం [illegible] యోపదర్శ
త్వం స్వాశ్రయస్యా [illegible] ఏవేత్యత్ర మిశ్రాదిభిరుపగతం। తథా [illegible] నాధికరణ [illegible] తత్తద్ధర్మావచ్ఛిన్న
షు అవశ్యంభావాన్ అర్థః। తత్తద్ధర్మ [illegible] విశేష్యసంసర్గరూపం ఏవ ప్రాప్త్యాః। న తు తత్తద్వ్యక్తి [illegible] రూపేణ। యుక్తానాం [illegible] శాబ్దజ్ఞానవిషయతాపత్తేః॥ నను
[illegible] వ్యక్తి జనకత్వదార్థ [illegible] ప్రతియోగి [illegible] జనకత్వ [illegible] నాపి జనకత్వ [illegible] శాబ్దజ్ఞానవిషయతాప్రతియోగి [illegible] తత్వా
[illegible] నాధికరణ [illegible] తద్విషయత్వేనోపపత్తేః। [illegible] జనకత్వదా [illegible] నాధికరణ [illegible] తత్తత్వం [illegible] ఉపపత్తేః
పత్తేః। [illegible] ఆహేతి॥ ఆకర ఇతి॥ అర్థవిద్యా [illegible] పాఠః॥ అర్థబోధజనకేత్యర్థః॥ [illegible] యుక్తం॥ [illegible]
ద్యేతి॥ [illegible] శాస్త్ర [illegible] ఇత్యనుమానం [illegible] ప్రశిష్య [illegible] నామన్యాదితి భావః॥ ఇత్యాయాః॥ [illegible]
[illegible] యమితి ప్రయుక్తాదితి [illegible] ప్రతి [illegible]
[illegible] భావః॥ [illegible] ఇతి॥ [illegible]

రకల్పనవిరోధాద్యాశవివభిచారాన్నతత్కల్పనమితిభావః॥ ప్రాంశ్వాదీతి॥ తత్రాపి దైవవశేనానధికారిణామర్థజ్ఞానసంభవాదితిభావః॥ ప్రాప్త్యాదీతి॥ తథాచ
తథాచ విశిష్టైవ ప్రాంశ్వాదపేక్షిసిద్ధమిత్యర్థ ఇతిభావః॥ శూద్రత్వావిశిష్టశరీరంపరిస్పష్టైభక్తిజ్ఞానేచ్ఛార్థజ్ఞానహానేర్భయాయాదితి॥ జ్ఞానాత్తు ఏవ నరకస్త్రితిభావః॥
ననుశూద్రస్త్రీణాం స్త్రీశూద్రజ్ఞానసంభవాత్తేన సంభవంత్యతీ॥ జ్ఞాయమాన శూద్రశరీరోపలక్షితాత్మజ్ఞానేనామానాభావః॥ జ్ఞానసాధ్యత్వేన జ్ఞాయమానః శరీరావచ్ఛిన్నజ్ఞానవిషయ
త్వనియమో నాస్తీత్యాహ॥ అపవర్గేతి॥ శిష్టాద్యర్థజ్ఞానసంభవసంభవంత్వితి॥ జ్ఞాయమానఃశంకాదిత్యాను శూద్రత్వశరీరోపలక్షితాత్మవిషయత్వాస్తిత్వ తజ్జ్ఞానమపవర్గా
దితభావః॥ నిఃశ్రేయసమానేతి॥ ప్రాచీనమతే నిశ్చితప్రామాణ్యకశ్రుతిజ్ఞాన నిశ్చయకారిత్వాదితిభావః॥ ప్రథమసూత్రేతి॥ పదార్థతత్త్వజ్ఞానాదితి॥ పంచమోపాధన
త్వే ఏతన్మతే శాస్త్రజనకత్వం నప్రమాణత్వేలింగం॥ తత్త్రతపక్షైర్భాష్యప్రైతత్వాహ॥ శాస్త్రప్రాదానంచ తత్రనిశ్శ్రేయసకత్వలాభాయ అపవర్గేతి॥ తథాచప్రవృత్తి
భావాత్మకత్రాపి నిశ్శ్రేయసనోభవతీతిభావః॥ ననుప్రథమసూత్రార్థజ్ఞానే ప్రమాణత్వ తయా శాస్త్రస్యప్రమాణత్వనిశ్చాయకత్వల్లాభాత్ శాస్త్రాది
నేతి॥ అనుమితిశాబ్దబోధయోర్విశేషదర్శనాధీనమానస్యపి ప్రతత్త్వమితిభావః॥ మనసానవగతపనేనాప్యుక్తం అనుపద్యమితిసూచితం॥ ప్రమేతి
ముక్తిః జ్ఞానేనేతి॥ తథాచశాస్త్రీయేతిశ్రుతిప్రతిపన్నజ్ఞానధర్మిక ప్రమాత్వోపసంపాదకత్వం పరంపరాసంపాదకత్వంచతద్విశేషయోరభూతజ్ఞానజనకతావచ్ఛేదకత్వ
ం॥ ననుపరంపరాప్రదేతాద్యశతాత్పర్యబుద్ధిమోక్షహేతుః॥ శ్రేయ ప్రమాణత్వేత్యాభావప్రతీతిగ్రంథాంశమతేరతత్త్వంగమయతి॥ ప్రమాణేతి॥ పరం

శరయేతి॥ ప్రథమేతరో మోక్షసాధనతాజ్ఞానే ప్రవర్తనస్వయంః తతః శాస్త్రశ్రవణాదౌ ప్రవృత్తాత్ తాత్పర్యధారణాబచనకతాం జ్ఞానం తత్తత్క్రియాప్రవృత్తిరితి భావః॥
కథమితి॥ తదాబాయదుక్తం తద్దుష్టం నత్వనవధుక్తం అనవద్యత్వమిత్యాశయః॥ సంశయ ఖతపవేతి॥ శరం పరం పదేనపృబనకబాన్య పబనకరూపకం బాద్యోక్తేసం భావాత్
॥ నయూతత్ప్రవృత్తిసాధనతాంతః పొంతివిశంవాదిప్రవృత్తౌ వభ్ని బారయుక్త్యాశం వాదిప్రవృత్త్యా వనభ్యాః సిద్ధివారాః॥ బహ్విత్తి॥ సాధనతాసంశ కస్ఫల నిశ్చయాభావత్వేత
ష్ఠమిత్యత్ర ప్రవృత్త్యనిశ్చయేపి ప్రవృత్తభవదయమత్రైనాన భ్యాసిద్ధిః॥ అర్థసంశయవశ్యప్రవర్తకతాని రాసాయ॥ బహ్వితి నా బాధకత్వం॥ ఛేదకోటి సంశయాసంప్ర
హాయశక్తికత్యంతాభావప్రకారకసంశ్రహసంపేః॥ ఏవమితి॥ వ్యాప్త్యభావాభావకవ్యాప్తిబత్వేనైవ యత్సంశయే తద్వతాన్నసత్వాత్ జ్ఞానేవ శేభవాణ్సంశయా
౯|  సంప్రహాభావాత్ (ప్ర) ధవతయోయత్సంశయపదార్థాంధ నవయతి॥ యత్సంశయాదిపదమితి॥ కింబిధ్వాపేణ॥ ప్రమేయత్వాదినా॥ అత్రేదం బోధ్యం॥
యత్సంశయత్వవ్యాప్యకత్వమేవ ప్రతిబంధకతా యామయో దేయం। నతు వ్యాప్తిసంశయరూపేషు పూర్వోభావని శ్చయ మాదాయయథేత వత్తాజ్ఞానే వశేభ
సాణ్వవ్యభిచారవారణాయ యత్సంశయత్వావచ్ఛిన్నత్వం॥ వ్యాప్త్యభావాభావత్వేన వ్యాప్తికోటిక వ్యాప్త్యభావకసంశయ సాధారణ్యానుమోదనవ్యాప్తి
త్వావచ్ఛిన్నభావత్వావచ్ఛిన్నకోటికసంశయత్వైవ వ్యాప్యరూపకం బంధరూపప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వాత్॥ వ్యాప్తికోటికసంశయత్వమాదాయ బద్దాపేణ్యా
ప్తిప్రకారకసాధారణ్యం శయసాధారణ్యేన అతిప్రసక్తత్వాత్ ఏవం వ్యాప్యతారూపకం బంధరూపాం వచ్ఛేదకత్వాభావాయుధ సత్వవని రం శ్రుత్యనిపాతనవిశి

క్షేత్రే స్యానత్వం నశంశయం ॥ అథ సంగతిరితి ॥ నను వ్యాప్తిగ్రాహాభావాత్ పక్షే సాధ్యసంశయాత్ పంచాపి న శక్తిః వ్యాప్త్యా వ్యాపక్షే సపక్షో సాధ్య సంశయాత్ వ్యాప్తిసత్త్వాత్ బుం
ధకతా న వేశసంభవాదితి వా బలం వచతి తే తద్బాధన త్యైన పరభవాగానానుపపత్తేరేవ తదభావాత్ ॥ ఏకదేశేతి ॥ అనభిధానే క్రమదుస్తరం తత్ ఇతి ప్రవృత్తి విరోధః ॥ ఉత
మేతి ॥ పక్షత్వ విశేషణ వ్యర్థత్వ వివక్షయ త్రాంయ్యా నస్స్యాయసంభవాపి పక్షే సపక్షే సంశయ ఇత్యాహ దోషమనంత్యాన్ని శయ ఇత్యాపి శక్యత్వాపి శయితా న్యాయ ఇతి నానుభవః ॥
సాధ్యవిశేషయతా విశిష్ట పక్ష సంశయ విశేషత లాభ్యాన్నయు ఇతి పక్షత్వం పక్షసంబంధి కేవలే తే నంత్యాదన్వయి వాపచైవతే అన్వయి సంభవేత్ తత్వాత్ ప్రవిశేషత్వేన
యోగ్య పక్షేన ఇతి సంశయః తదాభాస వ్యాప్త్యేక వచన విశేషాత్ తాయస్య మైత్రేయ లక్షణ త్వాప్తతః ప్రతి ఏవ సంశయే పక్షత విశేష్యత్వం సాధ్య బాధకత్వా
యానుసారే దేశ్యాదేశ పక్ష సంశయ ఇతి ఖలుపక్షస్య తాపి సాధ్యాసంగతి ॥ పక్షా పక్షత్వేన ॥ నవ్యమతే సపక్ష సంశయ తత్ప్రదేశ ఘటని రూపిత
త్వాభావసిద్ధ్యభావాత్ ॥ సంశయ ప్రామాణ్యాంతరమనపేక్ష్య పక్షాపి ప్రత్యక్షస్య సంశయపదాద్యేవ వాక్యార్థే సదాభాని సాధ్యం సాధ్యతే ॥ నవేతి ॥ ఏకేతి ॥ అభావ సాధ్యే
త్వే కల్ప్యే నిశ్చయస్య ప్రకృత్వం ॥ అథ ప్రవృత్తి ప్రయోజన సంకల్ప బుద్ధి వస్తుసంశయ ఇతి ప్రవృత్తిత్వేన సాధ్యయా నానాదేశ సాధ్యత్వేపి సిద్ధ
తి రితి ॥ ప్రతిబధ్యేతి ॥ సంశయ విశేషేణ ॥ యద్రూపావచ్ఛిన్న వత్తా నిశ్చయః యద్రూపావచ్ఛిన్నాభావ వ్యాప్య ప్రతిబంధకః తద్రూపావచ్ఛిన్న నిశ్చయసమానధర్మితా వచ్ఛేదకత్వ
దోషః ॥ యత్కించిత్ప్రతిబధ్యతయా వ్యాప్య సామానాధికరణ్యావచ్ఛేదకా ఇత్యర్థః ॥ స్వరూపసంబంధ ఘటితనిశ్చయః ॥ ఏవం యద్రూపావచ్ఛిన్నప్రకారితా యాం చ తత్సంబంధావచ్ఛిన్న

త్వం సంశయఘటకం తత్త్వం చ తద్వత్త్వే నాభావత్వేన హి ఘటకతా వ్యావృత్తిః॥ తథా చ యద్రూపావచ్ఛిన్నవిశేష్యక యద్రూపావచ్ఛిన్నాభావప్రకారకసంశయ
త్వాది వ్యాప్యకప్రతిబంధకతాకం తత్తద్రూపావచ్ఛిన్నవిశేష్యకతద్రూపావచ్ఛిన్నప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నం చ నవమితి వ్యాప్తౌ నద్దోషః తంతస్వరూపాసిద్ధిః॥ సంశయాదితి॥
సంశయదశాయామేవ నిశ్చయదశాయామేవ వా ఇదం వాచ్యమిత్యర్థః॥ ఏకతరదశాయాం సర్వత్రాభావాత్॥ ఇతి కథనేన వాదిపదం తన్నైకత్ర తద్వ్యవచ్ఛేదే వహ్నిరాభావాత్.
పరత్ర తద్వ్యవచ్ఛేదం కథమితి నశంక్యం॥ వహ్నితిక్తే॥ ఘటాదిపదేన విషయవిశేషం ప్రాహ చేయః॥ తథా చ యాదృశవిషయవిశేషాభావనిశ్చయత్వేన యత వ్యాప్తే
౬ భావసంశయ ఏవ తన్నింయతః వ్యాప్తేః భావనిశ్చయ ఏవ తత్ర తాత్పర్యం వ్యాప్తేః భావసంశయనిశ్చయోభయసత్తన్నియత త్వేవమానాభావ ఇత్యాశయః॥ తద్ధటితేతి॥ యద్రూపావచ్ఛిన్నతాలాతిరిక్తత్వం సంశయఘటకమితరపదం నిశ్చయపరం॥ యద్రూపావచ్ఛిన్నప్రకారకత్వం నిశ్చయత్వఘటకమితరపదం సంశయపదమితి క్రమ
ణ బోధ్యం॥ వృత్తేయాదృశ ఇతి॥ తథా చ నాతిరిక్తానామ నిశ్చయత్వం నితి యద్రూపావచ్ఛిన్నవిశేష్యకయద్రూపతిరేకవ్యతిరిక్తత్వే వ్యాప్యకత్వం ప్రతిబంధకతా
యామనివేశః విశేషణమితి భావః॥ తదర్థేతి॥ సముదాయపర్యాప్తిః సముదాయనివృత్తి ప్రాగస్యాభిన్న ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకస్యోతో సంశయాన వృత్తిత్వాద్ధి కేవలప్రాప్త్య
తిరేకత్నానతే తత్త్వవ్యాప్తే వనాకాలావస్థాప్రవృత్తేః సముదాయా వృత్తిత్వాపేక్షయేతి వివితిరేకస్యానత్వావచ్ఛిన్నస్య వ్యాప్తిః సంబంధేనావచ్ఛేదః॥ తత్రావ
వచ్ఛేదకత్వే యదిస్వరూపసంబంధవిశేషేణ దానవస్థా ఉనతిరిక్త వృత్తిత్వం చేత్తదా కింస్వరూపసంబంధనివేశేనేతి భావః॥ యది చాప్రతిబంధకతాయా

స్త దృశ్యగుణేషు ఘటకాతిరిక్తవృత్తిత్వావచ్ఛేదకతావత్త్వం యద్వ్యతిరేకావగాహితావచ్ఛేదకత్వం యో జ్ఞానత్వాతిరిక్తత్వే దవచ్ఛేదకతానిరూపకత్వమితి యావత్।నివి
శిష్టేత్యాదౌ చ యద్వ్యతిరేకజ్ఞానత్వవ్యాపకతావచ్ఛేదకయోర్గౌరవమేవ వ్యాపకత్వైకత్వే దోషాభావాత్ అత్ర తు నవేతి॥ నను యో దృశ్య ఇత్యుదాహరణే యత్త్వావచ్ఛిన్నప్రతిబం
ధకతావచ్ఛేదకతా తాదృశత్వ ఇత్యుదాహ యత్త్వావచ్ఛిన్నపర్యాప్తికావచ్ఛేదకత్వవిశేషే లాఘవమితి చేన్న వాయుర్న వ్యాప్తిః శరీరే తాదృశత్వ ఇత్యుదాహ యత్త్వావచ్ఛేదక
దాహత్వేనైవ ప్రవేశో న గౌరవమ్॥ తాదృశఘటకవృత్తిత్వేన తాదృశత్వ ఇత్యుదాహ యత్త్వావచ్ఛేదకత్వే విశేషం శయస్వాత్మకే ఇతి తత్ర ఇత్యుదాహ యద్వృత్తిత్వ ఇత్యుదాహ యత్త్వావ
చ్ఛి తాదృశత్వేనానవస్థానుపపత్తేః॥ అథ యద్వ్యతిరేకజ్ఞానత్వవ్యాపక ప్రతిబంధకతానివేశో సంగతిః వ్యాప్తిర్వ్యతిరేకజ్ఞానప్రతిబద్ధానామధికరణానాం నధూ
మాద్యం ప్రవృత్తి నాధికరణే చైత్యాదిజ్ఞానానాం వ్యాప్తినిశ్చయాభావశ్చ వ్యభిచారాదేర్నవ్యతిరేకజ్ఞానవిషయాధికరణాం శ్వధూమాద్యవృత్తిత్వసంశయా
త్మకం ఖండితుమిత్యర్థః।యేన తత్తత్ప్రతిబంధకత్వం ప్రాయశః కింత్వధికరణాదిరూపే ధూమాద్యవృత్త్యాదినిశ్చయాత్మకమేవ అభావబుద్ధేః ప్రతియో
గితావచ్ఛేదకమో సంశయత్వేనాపి అనవధార్య ప్రతియోగివిశేషితాభావబుద్ధేః విశిష్టవైశిష్ట్యబోధత్వాత్తాదాం నాతిశయేఽతినియమసంశయసంగ్రా
హ॥ మైవం యద్వ్యతిరేకజ్ఞానత్వవ్యాపక ప్రతిబంధకతా యాదృశరూపసంబంధరూపే యద్వ్యతిరేకజ్ఞానతావచ్ఛిన్నత్వేన విశేషణీయత్వాత్॥ నన్వేవం
స్వరూపసంబంధరూపాతిరిక్తవృత్తిత్వరూపావచ్ఛేదకత్వస్య యద్ద్వయప్రవేశనవేశప్రాప్తిప్రకల్పనే లాఘవమితి చేత్ బహుపర్యాప్తిపర్యాలోచనేనైవ శంకనీయం।

సదాప్రామాణ్య॥ వ్యాప్తినిశ్చయవిషయీభూతా యా ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వేన వ్యాప్త్యభావజ్ఞానత్వే వ్యాపకతాత్ తత్ర వ్యాప్తినిశ్చయస్య హేతుత్వాత్ అనాస్కందితాప్రామాణ్య ॥పాద॥ శ్రేష్ఠ॥
సంశయరూపాస్కందిత వ్యాప్తి వ్యతిరేకజ్ఞానత్వం విషయయోః ప్రతిబంధకతయోః అభేదో ఽపి॥ యత్ర వ్యాపకత్వ విశేషత్వే ఉక్తదోషవారణాయ తదు
వ్యతిరేకజ్ఞానత్వం యత్ప్రతిబంధకతావ్యాపకం తదన్యత్వం ప్రతిబంధకతావిశేషణమితి తత్ర॥ [illegible]॥ అనిశ్చితప్రామాణ్యకే యద్ధ
ర్మధర్మితావచ్ఛేదకక యద్ధర్మావచ్ఛిన్న వ్యతిరేకజ్ఞానత్వే వ్యాప్త్యవచ్ఛేదకతాకప్రతిబంధకతాకం యత్ తత్తద్ధర్మధర్మితావచ్ఛేదకక తత్తద్ధర్మా
౨ వచ్ఛిన్నప్రకారకజ్ఞాననిష్ఠ తద్ధర్మావచ్ఛిన్నప్రకారక నిశ్చయత్వావచ్ఛిన్న జనకతాకమితి వ్యాఖ్యేయః॥ అత్ర తద్ధర్మధర్మితావచ్ఛేదకక తద్ధర్మావచ్ఛిన్ననిశ్చయ
త్వవ్యక్తౌ తద్ధర్మావచ్ఛిన్నప్రకారకజ్ఞాననిష్ఠత్వాద్యుపాదానే ధూమవత్త్వావచ్ఛిన్నధర్మిక వ్యాప్తివ్యతిరేకజ్ఞానత్వేన ప్రతిబంధకత్వే వహ్నిమాన్ ధూమాత్
వచ్ఛిన్నధర్మిక వ్యాప్తినిశ్చయత్వేనాహేతుతాత్ వ్యభిచారః ఇతి తదుపాదానం ఏవంచ తద్ధర్మావచ్ఛిన్నప్రకారకత్వోపాదానం జనకతాయాం తద్ధర్మావ
చ్ఛిన్నప్రకారకనిశ్చయత్వావచ్ఛిన్న తత్త్వాసిద్ధిశంకావారణాయైవ నతు వ్యాప్తిశరీరప్రవిష్టం॥ ననుహేతౌ పక్షవ్యాప్తిప్రవేశనమనర్థకం॥ గ్రాహ్యాభావనిశ్చయబుద్ధిప్ర
తిబంధకతావచ్ఛేదకకోటౌ అప్రామాణ్యజ్ఞానాభావస్యేవ నివేశాదతః తత్ప్రామాణ్యానిశ్చయాభావస్య తత ఏవ తద్వ్యావృత్తివారణసంభవాదితి చేన్న

అప్రామాణ్యాభిన్నానవచ్ఛిన్నానాం తత్తద్వ్యక్తిత్వేనైవ సకలప్రమాత్రే వకతయాంకప్రామాణ్యనిశ్చయసభక్త్యభావానామపి గ్రాహ్యావచ్ఛిన్నబుద్ధిప్రతిబంధకతావచ్ఛే
దకతాయా ఇతి నేత్యేన పర్యాప్తినివేశం వినా వ్యభిచారశంకాదివారణసంభవాత్ ॥ అత్ర కేచిత్ పాక్షే వయద్ధమానవచ్ఛిన్నాభావబుద్ధిసత్త్వం నప్రతిబంధకతావచ్ఛేదక-
తావచ్ఛేదకతా పర్యాప్త్యధికరణాంశ్యాస మోక్షాత్ ॥ నచ యద్ధర్మావచ్ఛిన్నవిషయితానిరూపితవతి తత్తావచ్ఛిన్నవిషయతా నాలిబుద్ధిసత్త్వఘటితం త
ద్ధితివాచకం వ్యాప్తిఘటకపదార్థతావచ్ఛేదకరూపేణాఖ్యా సంఖ్యావాత్ యద్ధర్మావచ్ఛేదేన వ్యాప్తిత్వాదేరుపాదానాసంభవాదితి వాచ్యం ॥ యాదృశరూపవిశిష్టే
విషయతానిరూపితా యత్త్వం భావావచ్ఛిన్నప్రతియోగిత్వావిషయతానిరూపితా భావితావచ్ఛిన్నవిషయతాకాలిబుద్ధిత్వేన వ్యాప్త్యాపచ్ఛేదకతాక-
ప్రతిబంధకతాకం యత్తాదృశరూపవిశిష్టతత్సంసర్గావచ్ఛిన్నవిషయతానాలినిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నఘటనమితి వ్యాప్తినిష్కర్షాత్ తాదృశాం విరూప
ం ప్రతిప్రమాసాధారణవర్తిత్వాదివిషయతాత్వం ఏవం అప్రామాణ్యాభిన్నానాభావవినిష్ఠేతాదృశనిశ్చయత్వేకాంశతాత్పర్యనిశ్చయత్వేఽవచ్ఛేదక-
తాపర్యాప్తినప్రవేశాత్ ॥ అత్రానుమితౌ వ్యాప్తిభావావచ్ఛిన్నత్వేన ప్రతిబంధకత్వం తత్ వ్యాప్తిబుద్ధిత్వేనైవ హేతుత్వావయవితం వ్యాప్తిభంగసంశయప్ర
తిబంధకత్వేనైవ తత్తాదృశానుమితిపారతంత్ర్యాభావాదితి ధూమేన వహ్ని వ్యాప్తిజ్ఞానవేళాసంశయేఽపి ధూమోపం తరప్రరస్కారేణ వ్యాప్తినిశ్చయాద
నుమిత్యుత్పత్తిరిత్యనుపపత్తిదశాయాం తత్ వహ్న్యనుమితౌ ధూమానుమిత్యవచ్ఛిన్నవిశేషస్య వ్యాప్త్యభావబుద్ధిత్వేన ప్రతిబంధకత్వేన ధూమేన వహ్ని వ్యాప్తి

గదా-ప్రాచాం॥ నవేతి సంశయత్వేధూమాలత్వావచ్ఛిన్నలింగకానుమితవ్యాప్త్యాదేవిధూమాలింగకవద్వ్యాలయమితి సాంవ్యవహారకాయధూమాలింగకవహ్న్యనుమితిసా॥ పాఠ॥ శ్రీ॥
చాన్యాంప్రతి ధూమాలింగక వహ్న్యనుమితి నిశ్చయత్వేన హేతుత్వస్యావశ్యకత్వాదిత్యాహుః॥ పరాభవిష్యమితి॥ తథా చ నైయాయికైః తత్ప్రామాణ్యాసిద్ధ్యైవత
పక్షే తత్ప్రాచాంగ్రాహ్యయోగ్యయోగితా వ్యవస్థిత ప్రకారానుపాదః॥ దూషణాని వేద్యంయోత్యాహః॥ ఘటాదీతి॥ తథా చ యద్భావత్వ ప్రకారితా
వినశ్యత్వేభ్యభిచారమితిభావః॥ గ్రాహ్యసంశయస్యప్రతిబంధకతాంతదితి వేదనాదవ్యకమితివతి ఆహ॥ యద్యతమితి॥ తథా చ యత్వ

ంశంమహాదానైకసంశయాదౌ నైయ్యాత్యాంతవిశేషణాదానైపిఘటజ్ఞానేనవ్యభిచారోదహాహృతి భావః॥ నత్వాతి॥ గ్రాహ్యసంశయ
స్యాప్రతిబంధకతామతవవ్యభిచారజ్ఞానస్యఘ్యత్రప్రతిబంధకతాసంభవతీతి ఘటాదివ్యతిరేకనిశ్చయ ప్రతిబధ్యఘటాదిని
శ్చయాంశవ్యఘటాదివిశిష్టజ్ఞానేయత్వం శంయవేదనవ్యభిచారవారణాం వ్యభిచారసంశయప్రతిబధ్యవ్యభిచారనిశ్చయాంశవ్య
వ్యాప్తి నిశ్చయోయద్వ్యతిరేకనిశ్చయవేదనవ్యభిచారవారణాం అవ్యభిచారసంశయప్రతిబధ్యవ్యభిచారనిశ్చయప్రతిబధ్యవ్య
భిచారనిశ్చయాంశవ్య అవ్యభిచారనిశ్చయవ్యభిచారవారణాయయంయదభావత్వప్రకారతానియతత్వవిశేషణావశ్యకత్వం

యితి భావః॥ యద్వ్యతిరేకావచ్ఛిన్నత్వవిశిష్టప్రతిబంధకతాకత్వనివేశే ఽభావేపి యద్ధర్మావచ్ఛిన్నసమానాధికరణప్రతిబంధకతావిశేష్యతయా నిష్ప్రయో
జ్యత్వాదనం అనవచ్ఛిన్నత్వసంసర్గేణ పదత్వైయధికరణ్యస్యాప్యభావాత్ సమానాధికరణ్యస్య యదభావత్వప్రకారతానియతో యదభావావగా
హితా ప్రయుక్తయత్ప్రతిబంధకతా యాతి యద్వ్యతిరేకనిష్ఠయోః యదభావావగాహితాప్రయుక్తయత్ప్రతిబంధకతాశ్రయయత్వం తయస్య యదభా
వత్వప్రకారతానియతః తన్నిష్ఠయత్ప్రతిబంధకతాయాం యదభావత్వప్రకారతానైయత్యస్య ఘటకస్యాప్రవేశం పరిత్యజతీతి॥ ఇత్యతి॥ తథా చ స్వప్రతిబ
ంధక యత్వం తయత్వావచ్ఛేదకం యదభావత్వప్రకారతాకత్వమితి యద్వ్యతిరేకనిష్ఠయత్ప్రతిబంధకత్వాదేవమోహేతుః॥ తేన యదభావత్వప్రకారతావ
చ్ఛిన్నయత్వం తయస్య ప్రతిబంధకత్వనిష్ఠయత్ప్రతిబంధకతయాప్యత్ర న సాధ్యసాధనమోహః॥ నను యత్వం తయస్య ప్రతిబ
ంధకత్వం తయః యద్వ్యతిరేకనిష్ఠయస్య యత్ప్రతిబంధకత్వే నిష్ఠయస్య ఘటకతయా యదభావప్రతిబధ్యయం నిష్ప్రయోజనత్వమిత్యవచ్ఛిన్నాధికరణాయ
ధర్మితావచ్ఛిన్నవైశిష్ట్యసంసర్గతాప్యసాధారణ్యం విధయా యదభావప్రతిబధ్యయం నిష్ప్రయోజనం సమానాధికరణ్యావచ్ఛిన్నతాదృశప్రతిబంధకతాయ
యత్వం తయస్యత్వనివేశో వ్యర్థమితి నత్వేదానీం అనుమితిత్వావచ్ఛిన్నాదిప్రతిబంధకతాయాం వ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వాదృశప్రతిబంధకతాయ
ద్వ్యభావత్వప్రకారతాకయదభావత్వప్రకారతాకత్వస్య నివేశావశ్యకత్వాదితి వాచ్యం యథా ద్రవ్యత్వవిశిష్టవిశేష్యతాకసాధ్యాభావాదిత్యాదౌ సాధ్యాంశే
తయాంశే వ్యతిరేకవ్యాప్తి ధర్మితావచ్ఛేదకతాయా ప్రతిబధ్యతావచ్ఛేదకత్వాయాదిప్రతిబధ్యతాకత్వం సంసర్గతోపాదానాత్॥ ఇత్యవిషయత్వవిశే
షాంశ్యయమనధర్మితావచ్ఛిన్నబుద్ధిత్వాదితాతత్ప్రతిబంధకతాగ్రాహ్యం

గదా॥ ప్రాంచస్తు పక్షతావచ్ఛేదకసామానాధికరణ్యేన వహ్నివ్యాప్యాలంబనాత్మకసిద్ధిబాధనిశ్చయః తత్ర సామానాధికరణ్యేనానుమితౌ తాదృశబాధత్వేన విరో ॥ శ్రీః ॥
ధిత్వేన తాదృశసిద్ధేః విరోధితయోక్తరీత్యా వ్యభిచారవారణాయ తదుపాదానం॥ ఉభయ వ్యాప్యత్వవదిత్యాకారకనిశ్చయస్యానుమిత్యాదిప్రతిబంధకతాభావా
ద్విప్రతిబంధకస్య ఉభయవ్యాప్యవత్త్వనిశ్చయే తత్ప్రకారకత్వాభావాత్ త్రితయాభావాత్ సాధ్యాభావవత్ పక్షవిషయకతత్సమూహాలంబనే ప్రతిబంధకతాపత్తేః॥ వ్యా
ప్త్యభావప్రకారకసంశయస్య వ్యాప్యవత్త్వసాధ్యాభావప్రకారకసంశయస్యాపి అనుమితిప్రతిబంధకతయా తత్ర వ్యాప్త్యభావత్వప్రకారక
త్వాభావాద్వ్యభిచారాత్ తన్నిరాసాయ సాధ్యాభావప్రకారకవ్యాప్తిప్రకారకసంశయానుపస్థితేః॥ ఉపనయేపి ... విశేషణతానిరూపి
తప్రకారతాపన్న ... ప్రతిబంధకనిశ్చయత్వ ... ఇత్యర్థః॥ ఏవం వ్యాప్యభావాదివ్యాప్త్యభావయోః ... 
తత్ర వ్యాప్త్యభావత్వం ... ప్రతిబంధకవ్యభిచారసంశయత్వం వ్యాప్యవ్యభిచారాభావప్రకారతా ... 
... వ్యభిచారనిశ్చయే అవ్యభిచారనిశ్చయాభావ ... వ్యభిచారవారణాయ ... ప్రతిబ [illegible] ధకతావచ్ఛేదకం ... 
... సమూహాలంబనాత్మకేషు ... వ్యాప్యత్వాభావప్రకారకతాదృశసమూహాలంబనాత్మ

క్షణేషు తద్వ్యతిరేకనిశ్చయప్రతిబధ్యేషు తద్వత్తానిశ్చయాంశే నైవ అవ్యభిచారనిశ్చయే వ్యభిచారాంశే వ్యభిచారాంశేపి ప్రతిబంధకతాయద్రూపావ
చ్ఛిన్నవిషయతాశాలిసంశయత్వవ్యాపకయద్రూపావచ్ఛిన్నాభావప్రకారతాకత్వేన తద్రూపావచ్ఛిన్నాభావనిశ్చయప్రతిబధ్యతా పర్యాప్త్యాపాదనాయ
వచ్ఛేదకం యద్రూపావచ్ఛిన్నేషు తత్త్వం వ్యాప్త్యాపాదనాదితి॥ అత్రేదం విభావనీయం వ్యతిరేకనిశ్చయత్వవ్యాపకప్రతిబంధకతా తత్త్వం వివక్షితం॥ అథ ధూ
మాలోకాది ధర్మికవ్యాప్తిజ్ఞానాభావనిశ్చయఘటితప్రతిబంధకతా ఘటాన్యత్వనిరూపితప్రతిబంధకతాయాం యద్రూపావచ్ఛిన్నాభావనిశ్చయత్వవ్యాపకతేతి దృష్టాం
తాసిద్ధిరితి చేన్న యద్రూపావచ్ఛిన్నధర్మితావచ్ఛేదకత్వేన నిశ్చయత్వవిశేషస్యాప్యతాదృశయద్రూపావచ్ఛిన్నప్రకారితానవచ్ఛిన్నప్రతిబధ్యతా
నిరూపితప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకవిషయతానిరూపకత్వస్య వ్యాప్తిపదేన తత్పర్యాప్తిగర్భత్వేన వ్యతిరేకప్రతీతివిశేషణీయత్వాత్॥
వచనాన్తరేణ నిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వేన విశిష్టత్వం వ్యాప్యత్వమేవ తదానీమితి వాచ్యం అనుమితిప్రతి వ్యాప్తిజ్ఞానత్వేన నిశ్చయత్వేనా
ప్రత్యక్షప్రతిబంధకత్వోపగమాన్నిశ్చయత్వేన ప్రతిబంధకత్వే వ్యాప్తిజ్ఞానాభావాంశే తద్రూపావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతా తత్రైవ నిరూపణం నవ్యాయనవ్యాప్తిజ్ఞా
నాభిజ్ఞానత్వేన ప్రతిబంధకతా తథా నాన్యోన్యత్వవత్ప్రతిబంధకవ్యభిచారాంశే తద్యత్వవ్యాపకవ్యభిచారాభావతత్ప్రకారతానిరూపితాంశే వి
ధయా వ్యభిచారాన్వయి తిరేకనిశ్చయతాపవిత్తిస్థప్రతిబంధకతా తద్వ్యభిచారనిశ్చయాంశే నైవ అవ్యభిచారనిశ్చయే వ్యభిచారప్రకారతా

నదా-ప్రే-శ్యు॥ స్వరూపసంబంధరూపం వక్ష్యే దశత్వప్రవేశ ఇతి తదశుద్ధమేవ వ్యాప్యత్వేనోపాదానే ఉద్దేశ్యాంతరాసంభవాత్ ॥ వస్తుతస్తు అవ్యభిచారిత్వస్య ॥ వ్యక్తే
కప్రత భక్తే నానాయం ప్రత్యేకవ్యభిచారసంశయం ప్రతిబంధకః తత్ర చ న వ్యభిచారవత్త్వే తేన నిశ్చయః ప్రతిబంధక ఇతి న కించిదేతత్ ॥ -యుక్తం ॥
అథక్త్వప్రతిబాధకతాయత్వం సంశయత్వస్య యదభావత్వప్రకారకత్వావచ్ఛేదకస్తే అనుమితిప్రతిబంధకవిధయానుగతాభావనిష్ఠయోగతా-మెయ
త్వఘటత్వాదినా వ్యాప్తిసంశయే వ్యాప్త్యభావత్వప్రకారకతాత్పర్యాద్యగోచరత్వా సిద్ధిః ॥ న చ తత్ర వ్యక్తిస్థే వ్యాప్త్యభావావగాహిత్వే నాస్తీత్యేవం చ్యాం తే పాద్య
భావత్వేన వ్యాప్త్యభావావగాహిసంశయాభావాత్ ॥ న చ యదభావత్వేనావగాహిత్వావిశేషవతాం తదాకలతవ్యభిచారసంశయ వ్యభిచారనిశ్చయో యప్రతి
౧౦ వహ్నివ్యభిచారనిశ్చయాజనకవ్యభిచారనిశ్చయే వ్యభిచారానుపస్థాపకప్రసంగాత్ వ్యభిచారత్వావచ్ఛిన్నసంశయస్య వ్యభిచారాభావ.
తత్త్వేనావగాహిత్వాత్ అవ్యభిచారాభావత్వావచ్ఛిన్నసంశయ ఏవ తదభావత్వప్రకారకత్వాసత్త్వాత్ ॥ న చ ప్రతిబంధకతాయాం యద
భావావగాహిత్వాప్రయుక్తత్వం నివేశనీయమితి వాచ్యం ॥ తథా చ తత్సంశయే యదభావత్వప్రకారతా నివేశనే ప్రతిబంధకతాయాం యద
భావావగాహిత్వాప్రయుక్తత్వం న నివేశయితుం శక్యమిత్యాదిసిద్ధాంతే సంశయప్రసంగాదితి చేత్ తయా ఉపలక్షణీయ ఉపాదేయ రూపావచ్ఛిన్నప్రకారతాకస్యా
యోగాదానాత్ ॥ ఏవం చ వ్యభిచారిత్వేన యద్రూపావచ్ఛిన్నభావావగాహిజ్ఞానత్వావచ్ఛిన్నసంశయత్వేనైవ నవ్యాప్తిప్రకారకవ్యాప్యభావేదసంశయ

వారణాంశం ఋషతేతి చూరంపమకూలం॥ అథైవమపి వ్యాప్తిత్వావచ్ఛిన్న విషయతాశాలిత్వాదినా వ్యాప్తిసంశయే అనుమితిప్రతిబంధకత్వేఽపి ధర్మ
తాద్రూప్యవత్వోద్యయయాత్మకే వహ్నికర్మభావత్వప్రకారకత్వాభావాత్ ద్రవ్యద్వం తాప్రత్యక్షసాధ్యవ్యాప్త్యావేతి చేన్న॥ వహ్నివ్యాప్యధూమాన్ పర్వత ఇత్యాకారకప్రత్యక్షోత్తరం
ఇతాసాధ్యవ్యాపకీభూతాభావప్రతియోగి వహ్నిత్వప్రకారకతయా యత్కించిదుపాదానముద్ధరణతాయాః॥ అథైవం తథాపి వహ్నిమాన్ పర్వత ఇతి వహ్నితదభావవిషయకత
షయయుక్తయతః ప్రతిబంధకే వహ్ని తాదాత్మ్యాభావత్వప్రకారతాకత్వావచ్ఛిన్నాభావనిర్ణయసామాన్యప్రతిబంధకతాకత్వాద్ వహ్నినిర్ణయాభావవ
యాంశబోధాభావోదయేన వ్యాప్తిరితి చేన్న॥ వహ్నివిశేష్యకప్రకారకధూమతాభావాంశేతద్రూపావచ్ఛిన్నప్రకారకతాయాః సామానాధికరణ్యనిర్ణయవచ్ఛి
న్నప్రతిబంధకతాకనిరూపితప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతయోక్తయా సంబంధేన యద్రూపావచ్ఛిన్నప్రకారకతావిశిష్టత్వేన నావేశనీయత్వాత్॥ అయ
ంపదానితరతిప్రసంగాదయ వ్యాస్యప్రకారకే॥ పర్వతోవహ్నిమాన్ ఇతి ప్రతిబంధకతాప్రయోజకవిషయతాఘటితయత్కించిద్విషయత్వప్రవిష్ట
వ్యాప్యతావచ్ఛేదకీయత్వాత్॥ నాతోఽపి తథాపి వ్యాప్తిసంశయే ప్రతిబంధకత్వం ధర్మితావచ్ఛేదకనిర్ణయాత్మకేవ వ్యాప్తిజ్ఞానప్రకారకత్వా
భావాత్ ద్రవ్యద్వం తాప్రత్యక్షః॥ నాపి వహ్నిమత్తాకన్యే ఉపదర్శితాదాన వ్యాప్యత్వప్రకారకతాశాలియదభావావగాహిత్వాప్రయుక్తత్వాదినా వేశనీయత్వ
కత్వం॥ అత్ర కల్పేయద్ధర్మితావచ్ఛేదకీయప్రతిబంధకత్వం సూత్రమేవ పక్షధర్మతా బోధకం॥ ఏవం వ్యాప్తిప్రతిబంధకీయధర్మితావచ్ఛేదకనిర్ణయత్వ

గదా(ధ)ప్రా(?)॥ వ్యాప్తేః పక్షధర్మతాయాశ్చ ప్రకారతా [illegible] యత్తత్త్వం సంశయప్రతిబధ్యత్వం హేతుః అప్రమాప్రతిబంధకతాప్రయోజక [illegible] విశేష్యక ॥ [illegible]
[illegible] యదవచ్ఛిన్న [illegible] విశేష్యతా [illegible] పక్షధర్మతా [illegible] వ్యాప్తిగ్రహాభావ [illegible] అనుమితిప్రతిబంధకనిశ్చయ
[illegible] సిద్ధిః ॥ నిశ్చయమేవ [illegible] ॥ అనియతత్వాదితి ॥ వ్యాప్తి [illegible] వ్యాప్తిగ్రహాభావ [illegible]
[illegible] సంశయ [illegible] ప్రతిబంధకత్వే [illegible] వ్యాప్తి [illegible] హేతు [illegible] సంశయాభావ [illegible]
[illegible] ప్రసక్త [illegible] సంశయత్వం [illegible] ॥ [illegible] ॥ ప్రమేయత్వాదినేతి ॥ యథా
౧౧ [illegible] ప్రమేయ [illegible] వ్యాప్తిగ్రహాభావ [illegible] సంశయ [illegible] ॥ తథా చ వ్యాప్యత్వ [illegible] ప్రకారక [illegible]
[illegible] వ్యాప్తిగ్రహాభావప్రకారక [illegible] నిశ్చయత్వ [illegible] ॥ సంశయసాధారణ [illegible] ప్రతిబంధకతాయాం సంశయత్వే [illegible]
[illegible] సంశయ [illegible] ప్రమేయత్వాదినా వ్యాప్తిః [illegible] సంశయ [illegible]
[illegible] నిశ్చయత్వే [illegible] వ్యాప్తి [illegible] ప్రకారకత్వ [illegible] సిద్ధి [illegible] ప్రతిబంధకతాప్రయోజక [illegible]
[illegible] సంశయ [illegible] ॥ ఏవం చ [illegible] వ్యాప్తి [illegible] ॥ [illegible]

భావేత్వా॥ అనభ్యుపగమే చ సాహిత్య ప్రయుక్తి ప్రభావంగా సాహిత్య ప్రయుక్తైవ వైలక్షణ్యాదితి ॥ తథాపి ఉత్తేజకాభావ సహితత్వం చ యది యదభావాపాదక

తాప్రయుక్త ప్రతిబంధకతాంగాంతే। యదభావత్వ ప్రకారక విషయత్వ ప్రతిబంధకత్వ నిశ్చయత్వ యత్ప్రతిబంధకత్వ నిశ్చయత్వ కేవలమితి విశిష్ట ప్రకారకజ్ఞాన సాధ్యాభావ

విశిష్ట ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వ ప్రతిబంధకతాప్రయోజకే ~~[illegible]~~ ఘటవదభావాపాదక జ్ఞాన విషయతావచ్ఛేదకత్వ నిశ్చయత్వ వ్యాపకే ఘటవ

దభావప్రకారకత్వ ఘటవత్తా నిశ్చయ ప్రతిబంధకత్వ విషయత్వ ఘటవత్తాభావ ప్రతిబంధక [illegible] ఘటవత్తాభావ నిశ్చయ ప్రతిబంధకత్వ

విశిష్ట సంశయ ప్రతిబంధకత్వ నిశ్చయత్వ॥ ఏవం చ ప్రతిబంధకతాప్రయోజకే ఘటవదభావాపాదక జ్ఞాన విషయతావచ్ఛేదకత్వ నిశ్చయత్వ వ్యాపకే ఘటవదభావ

ప్రకారకత్వ ఘటవత్తా నిశ్చయత్వ ఘటవత్తాభావ నిశ్చయత్వ సంశయ ప్రతిబంధకత్వ [illegible] పక్షధర్మతా ప్రతిబంధక విశిష్ట జ్ఞాన

యత్సంశయ ప్రతిబంధకతా నివేశః॥ సమ్మిళితాద్యాది॥ అథ ప్రతిబంధకతాప్రయోజక యదభావ విశిష్ట ఘటవత్త్వ నిశ్చయ ప్రతిబంధకతా

వచ్ఛేదకతాప్రయోజక యదభావ విశిష్ట ఘటవత్త్వం సంశయ ప్రతిబంధక ప్రయోజక ఘటవత్తా నిశ్చయ [illegible] అనుపపత్తి తదభావ విశిష్ట

విశిష్టతాయాం ప్రతిబంధకతా నిశ్చయ విశిష్ట ఘటవత్త్వం సంశయ [illegible] ప్రతిబంధకత్వ నిశ్చయత్వ సంశయ [illegible]॥ ఘటవత్త్వం సంశయ

విశిష్ట ఘటవత్త్వం విశిష్టతాయాం యదభావ విశిష్ట ఘటవత్త్వ ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదక విశిష్ట ఘటవత్తాయాం విశిష్ట ఘటవత్త్వం పక్షధర్మతా

ద్వ్యాప్యత్వేఽపి సంశయత్వ తదవచ్ఛిన్నం వాచ్యం నిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నవిషయితా [illegible] నిష్ఠయోర్భిన్నత్వేఽతయోః యద్ధర్మావచ్ఛిన్నత్వాపన్నవైశిష్ట్యయోర్ద్వయోర్విశేష్యతాం నిశ్చయత్వేన ప్రతి
షేం తాదృశవిశేష్యతాసంశయత్వేన ప్రతిబన్ధకత్వాపత్తేః తదగ్రహాంశే తత్ప్రసంగాత్ । న చ ప్రతిబన్ధకతావచ్ఛేదకవిషయితాఘటితత్వం న నిశ్చయత్వే ప్రవేశ్య
తే సంశయనిశ్చయయోః యద్ధర్మావచ్ఛిన్నతాప్రయుక్తప్రతిబన్ధకతాశాలిత్వం తత్త్వసంశయత్వే తత్ర సంశయత్వేన ప్రతిబన్ధకతాప్రయోజకవిషయతాఘటితత్వాదిత్యే
వోక్తత్వాత్ ఇతి వాచ్యం యద్యపి యత్ర ఇష్టసాధనత్వవిపరీతత్వాభావావగాహితాప్రయుక్తప్రతిబన్ధకతాశాలితయోర్దృష్టేస్తం తాసిద్ధిప్రసంగ ఇతి నిశ్చయవిశేషస్య
౧౧ యత్వదపయుక్తం తథాపి పక్షే ధర్మతావిరహోత్పన్నసాధ్యాభావావగాహిత్వాగ్రహణ ఉపపత్తి గ్రాహ్య అసిద్ధిపారణాయుక్తప్రతిబన్ధకతాప్రయోజకయద్భావ
విషయతాశాలిత్వం పక్షవిశేష్యకనిశ్చయత్వేప్యగ్రహణం ఉపపత్తిత్వేనాఘటిత తత్త్వదృశే యద్భావవిషయితాఘటితత్వస్య భావరూపతయా యద్భావానివేశాత్ ॥ న
చ లాఘవేన యద్భావవిషయితాత్వావచ్ఛిన్నప్రయోజకతాకప్రతిబన్ధకతాశాలిత్వముక్తిరితి వాచ్యం ॥ సంశయే తద్విశేష్యకత్వప్రవేశే పక్షే యద్విశేష్యకాంశం తత్ర
తత్రవిషయతాయాం లాఘవేన యద్భావత్వావచ్ఛిన్నత్వనివేశేనైవోపపత్తౌ విశేషయద్భావత్వైవ్యర్థ్యాపత్తేరిత్యాదివిమర్శత్వం ॥ వ్యభిచారాంశోఽపి
తాప్రయుక్తప్రతిబన్ధకతావత్ వ్యభిచారసంశయ ఇత్యనేన ప్రతిబన్ధకతాయాం సంశయత్వఘటితవిషయితాప్రయుక్తత్వమాపన్నవిషయతాయా
ం యద్భావీయవ్యాప్త్యఘటితత్వవిషయితా ప్రయుక్తప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వేఽపి యద్రూపావచ్ఛిన్నవిషయతాకసంశయోపాదానే తత్ర హేతౌ సవి[illegible]కతాయాః సంభ

వాఽత్ర తథా చ తేన సత్తు సంశయే తద్విశేషేణ ప్రవేశపక్షే ఇతి అలమతి విస్తరేణ॥ వస్తుతస్తు యథావిశేషవతా నిరూపిత ప్రకారతా ప్రసిద్ధ్యా తాం ప్రతియోగి
తా సంబంధేన తత్ప్రకారత్వ నివేశేఽపి న కలహాప్రసిద్ధి ప్రకారక వ్యాప్య పక్షధర్మ సంశయ వారణం నాస్తి తత్ప్రతియోగితయా వ్యాప్తిత్వేన వ్యాప్తి విషయకత్వం తత్త్వం సంశయ
వారణాదితి భావః యద్రూపావచ్ఛిన్న ప్రకారతా కత్వాదినా మానస [illegible] తథా చ మి శ్రయతి ప్రత్యుక్త [illegible] వి విశేషణ వచనమేవ తత్ర నైవ పరిష్కృతః సంక్షేపః॥ [illegible]
ఇదం పునరిహావధేయం సంశయే తద్విశేషేణ ప్రవేశకల్పే ప్రతిబంధకతాయాం యదభావ [illegible] హితా ప్రయుక్తత్వ నివేశేఽపి విరహపదోపాదాన ప్రయోజనం [illegible]
తు సంశయస్థలే ఏవ॥ తథా హి వహ్న్యభావ వ్యాప్యవత్త్వవిశిష్ట ధూమవద్ధర్మిక వహ్నిమాన్ సంశయ ప్రతిబంధకతాయాం వహ్న్యభావ నిశ్చయే వహ్న్యభావా
య విషయక [illegible] అనుభవ ప్రతిబంధకతా ప్రయోజక ధర్మతావచ్ఛేదక [illegible] వహ్న్యభావాభావ విషయతా ఘటిత తద్వహ్న్యభావా
వారణాత్॥ న చైవం ప్రమేయత్వాదినా వ్యాప్య [illegible] ధర్మతావచ్ఛేదక [illegible] వహ్ని [illegible] తాదృశ ప్రతిబంధకతయా దృష్టాంతం [illegible]
[illegible] ధర్మతావచ్ఛేదక [illegible] ప్రయుక్తత్వ [illegible] తథా చ [illegible] అనుమితి సామగ్ర్య
[illegible] ధర్మతావచ్ఛేదక [illegible] విశేషణ [illegible]
[illegible] వస్తుతస్తు॥ వహ్న్యభావాభావ [illegible] సంశయే వహ్న్యభావాభావ [illegible] విషయతాయాః ప్రతిబంధకతా ప్రయో

జనకత్వే తదంశే వ్యభిచారాభావవిషయితాయా అపి తథాత్వాత్ వ్యభిచారసంశయప్రతిబద్ధే వ్యభిచారనిశ్చయే వ్యభిచారావారణాత్ తదసమే వవిపర్యయ
ఉపమోదాదాసము ఇతి॥ వ్యాప్త్యాదిసంశయే॥ నిశ్చయలక్షణాక్రాంతే॥ దృష్టాంతాశ్రయాదీతి॥ వ్యభిచారో న వ్యాప్తిభ్రాంతేః అపి తత్ర వ్యభిచారిత సాధ్యసాధనా
దికరణత్వరూప వ్యాప్తేరభావాద్విన్నవవేతి వ్యాప్తిసంశయాదేయుగపదభావత్వప్రకారకత్వే న్యూనవృత్తిత్వం వ్యభిచారే సవేతి తు సంశయో నానుమితిప్రతిబంధకః
కేంతు వ్యాప్తిగ్రహ ఏవేత్యాహ॥ ఏతేన వ్యభిచారే వ్యాప్తిత్వప్రకారకోక్తసంశయస్య వ్యాప్తిభ్రమాత్మకప్రకారకతయా దృష్టాంతాసిద్ధిరితి పరాస్తం॥ వక్ష్యతి తత్త్వ॥ వ్య
భిచారావగాహితా ప్రయుక్తానుమితిప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకాఽనుపపన్నానుమితిప్రతిబంధకః॥ అనుమితౌ వ్యాప్తిరివేతి దృష్టాంతే వ్యాప్తి పదం వ్యా
౧౨ తవ్యాప్తిపరం వ్యాపకసామానాధికరణ్యరూప వ్యాప్తిపరమితి కేచిత్॥ యదివ తదనుమితి పదమపి వ్యభిచారప్రతిబంధనిశ్చయపరం అవ్యభిచారానుమితౌ తత్ర
యస్య విరోధాదిత్యపి వక్తే తదావ్యభిచారజ్ఞాననిశ్చయస్యానుమితివిరోధితావచ్ఛేదకవిరోధాత్ అనుమితిత్రవిద్వేష ఇతి॥ తథా చ నిశ్చితిసంశయే తద్విశేషణప్రవేశ
వక్తే ప్రతిబంధకతాయాం తత్ప్రయుక్తత్వానివేశే ఏవకారేణ యదభావావగాహిత్వాది విశేషణం వ్యుదాసః॥ యదభావత్వప్రకారకత్వానియతో యదభావా
వగాహితా ప్రయుక్తప్రతిబంధకతావత్ యద్వ్యభిచారనిశ్చయో యద్గ్రహంశయస్య యదభావత్వప్రకారతానియతో యత్ర ప్రతిబంధకస్తన్నిశ్చయత్వేన
తదితి అతః సాధ్యసాధనవిరోధ ఇత్యపి తథా॥ యదభావత్వేతి తద్వతే॥ యత్రాశ్రయతానవమోధినః ఉక్తరీత్యా తత్రేతరావివృత్తికల్పకవిశేషణాప్రవేశ

న బంధనేన హి తదుభయే దుర్వార ఇతి చేత్ అత్రాహుః॥ యదభావత్వేనేతి తద్భేదే॥ తాదృశాం॥ స్వప్రతిబంధకతా ప్రయోజక విషయితా ఘటితత్వేన ఘటితత్వేక ఘటిత
తత్వాత్ స్వప్రతిబంధక యత్త్వం తదుభయత్ర వర్తిష్యత యదభావత్వప్రకారక తాదాత్మ్య ఘటిత తత్త్వాత్॥ ఘటాభావ తమోభయ విశిష్ట ఘటాభావ లంబనే వహ్న్యభావః॥ ఏతేనాభావ
నాం ఘటితాన్న వేతి స్వప్రతిబంధక ఘటితాభావత్వ ప్రకారకత్వ ని యత ఘట సంశయస్య తాదృశ తాదాత్మ్య ఘటాభావ తత్వ నిశ్చయత్వాది స్వప్రతిబంధకతా తాదాత్మ్య
న స్వప్రతిబంధకతా వ్యాపక యత్త్వం తదుభయత్రాపి దానాస్త్యేవేతి॥ ఘటాభావ లంబనాంత తోహేతు ఘటీ సంశయ స్వప్రతిబంధకతా విశిష్టత్వం తథాపి అన్య
వహ్న్యభావ సంశయ తద్వ్యతిరేక విశిష్ట ప్రతిబధ్య తత్ స్థితి యథా ఘటాభావ వ్యాప్తి నిశ్చయే వహ్న్యభావ సంశయ వహ్న్యభావ వహ్న్యభావాభావ విశిష్ట కౌ వహ్న్యభావ
తత్ సంశయ యోర్వహ్న్యభావాభావ హి స్వప్రతిబంధకతా తయా విశిష్ట విశిష్టాన్య ప్రకారక ఘటితాభావాం స్వప్రతియోగితా సంబంధేన యః ప్రకారకత
ప్రకారకత్వాదన్యస్య ప్రతిబంధకతా యయా ఘటాంశ యత్త్వం వ్యాప్య తాదాత్మ్య విశిష్టా నైవ విశిష్టేతి యదభావత్వ ప్రకారకతా నైయ్యత్యం యత్ ధర్మ॥ ద్వితీయ్యస్మా
తౌ వహ్న్యభావ విశిష్టయ స్వావగాహి ప్రతిబధ్య అవహ్న్యభావ నిశ్చయే వహ్న్యభావాభావ వత్త్వప్రకారక తాదాత్మ్య విశిష్టా వహ్న్యభావ తాదాత్మ్యం యత్ స్వప్రతిబం
ధకతా స్థానత్వ యద్వ్యతిరేక నిశ్చయో అవహ్న్యభావాభావ నిశ్చయ యత్త్వం వహ్నిదా యత్ వహ్న్యభావత్వ అవహ్న్యభావ తత్ప్రకారకతా వచ్ఛేదకత్వాదితి॥ న చ యదభావ
స్వరూప సంబంధేన వ్యాప్తి ఘటిత త్వం ప్రయోజకత్వం ఘటితాభావ తాదాత్మ్యే నేత్యాదౌ॥ అభావ విశిష్టవహ్న్యభావ సంశయ ప్రతిబధ్య తద్ధర్మ విశిష్ట వహ్న్యభావ సంశయ
తదాత్మక విశిష్టత్వం ఘటప్రతియోగితా సంబంధావచ్ఛిన్నత్వం తద్విశేష్యం॥ తథాపి యదభావత్వ ప్రకారకతా నియత యద్వ్యతిరేక తాదాత్మ్య ప్రయు

క్షప్రతిబంధకతాకత్వమేవోచితం న తు నిశ్చయత్వావచ్ఛిన్నత్వమితి చేత్॥ యద్యప్యేవం తథాపి తదుపాదానే॥ యత్త్వం తయవ్యతిరేకనిశ్చయప్రతిబధ్యత్వరూప
హేతౌ వ్యభిచారవారణాయ ప్రథమ్యానిశ్చేయ ప్రతీయమాన ఇతి చేత్॥ పక్షవ్యతిరేకనిశ్చయసామాన్యప్రతిబధ్యపక్షవృత్తిత్వాభావాదిని నాభావే పక్షవృత్తిత్వాభా
నే వ్యభిచారవారణాయ యత్త్వం తయపదోపాదానం తత్రాపి పక్షవృత్తిత్వాభావవత్త్వాభిన్నే పక్షవృత్తిత్వం వినాపి పక్షాభావవదిత్యాది పక్షవృత్తిత్వాయ రూపపక్ష
భావనిశ్చయప్రతిబధ్యపక్షవ్యతిరేకనిశ్చయప్రతిబధ్యవ్యభిచారవారణాయ సామాన్యపదం వ్యభిచారపక్షయసామాన్యప్రతిబధ్య అవ్యభిచారని శ్చ
18 య వ్యభిచారవారణాయ యద్వ్యతిరేకనిశ్చయప్రతిబధ్యత్వమిత్యుక్తం తత్రాపి వ్యభిచారపక్షయసామాన్యప్రతిబధ్య అవ్యభిచారనిశ్చయరూ
పపక్షవృత్తిత్వాభావవత్త్వాభిన్నే వ్యక్తౌ అవ్యభిచారవిషయక పక్షవృత్తిత్వాభావప్రకారక నిశ్చయప్రతిబధ్యవ్యభిచారవారణాయ సామాన్యపదం॥ ఏతత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదక ప్రయో
జనమాహ॥ వ్యభిచారాదీతి॥ ప్రమేయవాన్ ధూమాదిః పక్షవృత్తిరిత్యభిన్నవ్యాప్యదాయ దోషవారణాయ యద్యప్యావశ్యకత్వాత్ ప్రయుక్తత్వముక్తం తథా
ప్యప్రయోజకత్వాత్ పక్షవృత్తిత్వస్య తదభావవిషయతాకత్వం తేన పక్షధర్మతావిరహిత్వేన వ్యాప్తి ప్రభావాద్యాభాసానాం న దోషః॥ అత ఏవ పక్షవృత్తే
న వ్యాప్తి కిం తు పక్షవృత్తిత్వే నవ్యాప్తిప్రకారక నిశ్చయే చ ప్రతిబంధకతావిరహేఽపి తదభావే తాదృశ త్వమితి చేన్న యద్విశేష్యతా పక్షవృత్తిత్వాభావాంశే తయనిశ్చయం
త్వం మోక్షప్రవేశాత్ అభావత్వగత తత్తద్వ్యక్తిత్వేన హేతుతాయాం ఇవ భిన్నే నిష్ఠప్రతిబంధకతాయాం విషయతాయాం అవచ్ఛేదకతాయాం అప్రవేశనం తదాదా
హ॥ వ్యక్తి॥ తత్తద్వ్యక్తిత్వావచ్ఛిన్న పక్షవృత్తిత్వాభావాది విషయతా గాంభీర్యప్రతిబంధకతా నవచ్ఛేదకతాపత్త్యం శయవిపర్యయేయోగ్యాదానం॥

అవచ్ఛిన్నప్రకారతాకత్వాసమవచ్ఛిన్న స్వావచ్ఛిన్నప్రకారకజ్ఞానాభావవిశిష్టయత్తానిరూపితప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతావదవచ్ఛిన్నప్రకారకత్వాపాదనే ॥ వ్యాప్తిప్రకారతాక
వచ్ఛిన్నవ్యాప్తిప్రకారకజ్ఞానాభావవిశిష్టయత్తాయాంయద్ద్రవ్యాభావవిశిష్టయత్తానిరూపితానుమితిత్వాయాః అనుమితిత్వప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతావద్ద్రవ్యత్వాత్ ప్రకారతావచ్ఛిన్నతాంతం
యద్ద్రవ్యాభావవిశిష్టయద్ద్రవ్యాభావతా స్వావచ్ఛిన్నప్రకారతాకత్వేన స్వావచ్ఛిన్నప్రకారతావిశిష్టయత్తాఖ్యరూపానవచ్ఛిన్నానుమితిం ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వేన ద్రవ్యత్వేన తాదృశ
వచ్ఛిన్నతత్త్వప్రకారకత్వమనుపపన్నం తదవచ్ఛిన్నప్రకారకజ్ఞానాభావవిశిష్టయత్తాయాంనిరూపితానుమితిత్వాయాః స్వప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతయా ద్రవ్యత్వం తాదృశవారణాయ
రణాయ యద్రూపావచ్ఛిన్నేత్యాది యద్ద్రవ్యాభావవిశిష్టయత్తాసంబంధేనోపాదేయం ॥ ఏవం చావచ్ఛిన్నప్రకారతాకత్వే నిష్ఠనిరుక్తవ్యాప్తిప్రకారకజ్ఞానాభావవిశిష్టయత్తాయాః స్వరూపసంబంధేన తాదృశీయ
తద్వ్యక్తిత్వాదిఘటితవిశిష్టయత్తానిరూపితాయాః ప్రకారతాత్వం తత్తదిత్యాదినా స్వావచ్ఛిన్నప్రకారకజ్ఞానాభావవిశిష్టయత్తాయాః వ్యాప్తిప్రకారకత్వ
ధకతానవచ్ఛేదకతాత్వాదవచ్ఛిన్నప్రకారతాయానిరూపితమ్ ॥ తదవచ్ఛిన్నత్వాదిఘటితవచ్ఛిన్నప్రకారకజ్ఞానాభావవిశిష్టయత్తాయాః వ్యాప్తిప్రకారకత్వ
బంధకతావచ్ఛేదకతాత్వాదవ్యాప్తిరితి ॥ అత్రేదం చింత్యతే ॥ ఏవం సతి యత్స్వరూపప్రతిబంధకత్వావచ్ఛేదకం నిష్ఠం ॥ సాధ్యాభావనిష్ఠప్రతిబంధక
వ్యాప్తిజ్ఞానే సాధ్యాభావవత్తానిరూపితవ్యాప్తిప్రకారకత్వాదివచ్ఛిన్నానవచ్ఛేదకత్వే ప్రతిబంధకతయా సాధ్యాభావవత్త్వావచ్ఛిన్న
సాధ్యాభావవిశిష్టయత్తాయాః ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వేనైవ వచ్ఛిన్నప్రకారకజ్ఞానప్రతిబంధకతాయాం సాధ్యాభావవిశిష్టత్వం ప్రవేశ్య
తదుపాదానసంబంధేన ప్రకారతానిరూపితప్రతిబంధకతాయాః ఏవ సాధ్యాభావవత్తానిరూపితప్రకారతావచ్ఛిన్నే సాధ్యాభావత్వాత్

గదా॰ శ్రీకరం ॥శ్రీః॥

హేత్వాపి విరోధితయా యద్భావత్వావచ్ఛిన్నయద్భావవిషయతాయాః కిం సామాన్యాంతర్గతాయాః ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతాయాం వ్యభిచార ఏవ ప్రసజ్యే
తే॥ యది మతే వహ్నితావిరహే హ్యేవ వ్యాప్యభావవానయం హ్రద ఇతి జ్ఞానవారకాయాః ప్రతిబంధకతాయాం తదవచ్ఛేదకవిషయతాయాం వా ప్రమా ప్రవృత్తిత్వాప్రవేశాత్ తద్బాధే
టివత్తాప్రమాయాం వ్యభిచారో యత్ర ఘటవద్వృత్తిర్వహ్నిరితి జ్ఞానే వహ్ని ప్రమాతయా తాదృశఘటత్వాభావవిషయతాయాః ప్రమా ప్రవృత్తి ప్రతిబంధకతానవచ్ఛేద
కత్వేన సంతతం తాదృశ తాదృశ ప్రతిబంధకతాయాః కిం న విజ్ఞానాదౌ ప్రసిద్ధ ఇతి సంశయః ఏవమిత్యపి యది తదాప్రమాత్వస్య వ్యభిచారనిర్ణయ ఏవ
భిచారో దుర్వార ఏవ। అవ్యభిచారాభావత్వావచ్ఛిన్నవ్యభిచారవిషయతాసామాన్యస్య ప్రమా ప్రవృత్తి ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వాత్॥ ఏవం ప్రమాత్వ
త్తిత్వరూపవ్యక్తిత్వే స్వీకృతే॥ కిం యద్భావవిషయతా శబ్దేన యన్నిరూపితప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవిషయతా వివక్షితా ఘటవదవృత్తిత్వం చ ఘటప్ర
౧౨ యోగితావచ్ఛేదకమితి సంశయః ప్రమోదింవాసమితి వా జ్ఞానవ్యాప్యభావత్వావచ్ఛిన్నతాదృశవిషయతాప్రసిద్ధేః దృష్టాంతాసిద్ధేః॥ సామాన్యతా
త్వస్య వ్యభిచారిత సామాన్యాభావసాధికరణ్యరూపవ్యాప్యప్రతియోగితావచ్ఛేదకతయా తదవచ్ఛిన్నవిషయతావారకాయ న దూష్యేత తాదృశ్యతివ్యాప్తం॥ త
థాపి ఘటవదవృత్తిప్రమాభావవాన్ ఇతి జ్ఞానే ఘటనిరూపితప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వరూపతద్వ్యాప్యభావత్వావచ్ఛిన్న ఘటాభావత్వావచ్ఛిన్నవిషయతాయాః
సామాన్యాంతర్గతాయాః ప్రమాత్వావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వేన సంశయపదవైయర్థ్యం॥ విషయతాయాం తద్వదవృత్తిత్వావచ్ఛిన్నత్వం ప్రవేశ్య
తత్వాన్ తదభావప్రసక్తి సామాన్యాయ ప్రవృత్తిత్వాత్॥ న చ వ్యాప్తి వద్వృత్తిరయమితి జ్ఞానీయవ్యాప్యభావత్వావచ్ఛిన్న వ్యాప్తిమద్వృత్తిత్వావచ్ఛిన్న వ్యాప్త్యభావ
విషయతాయాః సామాన్యాంతర్గతాయాః ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతయా ప్రసిద్ధం తాదృశ్యే వారణాయ తద్వదవృత్తిత్వావచ్ఛిన్నవిషయతా వివక్షితా న ప్రవేశనీయమితి

సాధ్యయుం వాం తన్నితి వాం వబం వ్యాప్తి మదవృత్తి ధర్మనవత్త్వ బాధ్యనపాధ్యనిల మితి ప్రతిబంధకత్వే విరూనాం వాం తదభ్యుపగమే తు తద్వదవృత్తాన్యవచ్ఛిన్న తూప్యత్వే విపి
సాధ్యభావాభావాధికరణ్యావదవృత్తిత్వ ధర్మవత్త్వ బాధ్యనపాధ్యపి తథా తాప్పే తత్రభి తద్విశేయతా యా వ్యాప్తిభావా వత్త్వే వ్యాప్తి రుద వృత్తి తాప్యనవచ్ఛిన్న యాఽత్ర ప్రతిబంధ
కతావచ్ఛేదకత్వేన దృష్టే త్వం తాంసిద్ధి తాం దవ స్వాభిత్యో ॥ వస్తు తస్తు ॥ వ్యాప్తి భంగే తద్ధుటకా పదాహా సంగోపాంగ్రహణ త్వ వసిబి వ్యాప్తి భావవత్త్వా బాధ్యనపభి వ్యాప్తి భావత్వే
నవచ్ఛిన్న ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదక విశేయతాకాయాం దృష్టేత్వం తాంసిద్ధిదు సవాన్ర్యావేతి ॥ అత్రేదం సమోధానవలోకిలయాం ॥ ప్రతిబంధకతావచ్ఛే
దకం యుద్ధిన్న నిరూపిత ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న యదభావత్వావచ్ఛిన్న యదభావవిశేయతా సాధ్యనవభిత్వం సతభం తాధ్యః ॥ తద్వ్యాప్తి భావవాంని
తాబాధ్యనియప్రకారతా భావవిశేయతా యా యదభావ త్వావచ్ఛిన్న ప్రకారతా నిరూపిత ప్రతియోగితావచ్ఛేదకా తద్వ్యాప్తి త్వావచ్ఛిన్నా భావత్వావచ్ఛిన్న ప్రకా
రకం సంశయ పదవిలబ్ధవత్ దృష్టే త్వం తాంసిద్ధి పతితోరవృత్తేన యాం విశేయతా ఇతి ॥ యదభావత్వావచ్ఛిన్నత్వం చ యదభావత్వావిశేయతావిరూపిత
త్వం ప్రసంప్రకారా సాధారణా యదభావత్వావిశేయతాత్వేన వాచ్యే నయిరదభావత్వవిశేయతా యాం నిరూపకతా యాం నమో ఇతి ॥ తద్వ్యాప్తితత్వబాధ్యనత్వేన
తి ॥ ప్రతిబంధక తద్వ్యాప్తి తత బాధ్యనాం వ్యాప్తి తత ప్రవృత్తి తత్వాది తిభావః ॥ అథవా విశేలక్షణతా ॥ తదత్వేనేతి ॥ ప్రాగుక్తనింకరవాచ్య ధర్మాణం శయల నం
పాదకత్వేన ప్రాకరణితామృం వేయాధికతాప్యలిభ్య తిభావః ॥ ప్రాగుక్తనిం శయలోభాగ్రహ్య అసవిశేయలవితో ధిత్వావభ్యాగః ॥ తద్విలక్షణ ప్రపంచేనేతి ॥ అ

నదాంప్రతమాహ

పాద ౯౹ కృష్ణ

అప్రవృత్తా ఇతి॥ అథానిష్టయైత్వ యాంత్యనంతరంమోక్షత్రయంప్రతి యాగాన్నిష్టయైతువాలతద్వయైలి తన్నాగాదివత్ర ప్రవృత్తిః వచనాయా రక్షం సంయోక్త్ర వ్యాప్తి

నిష్టయైలు అనుబలతి అబనా త్వనాబభవాలా సౌంకార్యత తత్వవ్యాప్తి పంశంయ భావమా అత్రాప్రయోగాణ్యాస్జ్ఞానాం తథంతా భ్రావన్నతి విశేషోపి॥ వ్యాప్తి సంశయ

దైవనేభూత॥ సంప్రదాయాలు తాను తనం నభాలతే వ్యాప్తి విశేషప్రయోగాదిబిడి జ్ఞానమాత్రలత్వైవినష్టతిః॥ ఉక్తయిలు శిష్య్రకారణాత్పానివేశపిక్ష్య యోజనత్వం

నవేనభం తప్రానన భిక్షాన కృత్వనశ్రం నియంతపూర్వ ప్రవృత్తి త్వము యాభిగంవైనంతో॥ అథవేతి॥ పదార్థతత్వజ్ఞానధర్మకసాధనత్వాంశంపే కారమోక్షప్రకారకప్ర

౧౧ ౭ వృత్తింప్రతి పదార్థతత్వజ్ఞానవినాశేఽనికాముక్తింసాధనతా జ్ఞానధర్మకప్రకారకత్వనిష్టయత్వేన హేతుత్వసాధనార్థం తాదృశజ్ఞానధర్మకప్రకారకత్వభూత

కాలభేదానవేష పదార్థతత్వజ్ఞానధర్మకసాధనతాకం జ్ఞాన యాముక్తిప్రకారకప్రవృత్తి నియతా వచనా తత్పూర్వ ప్రవృత్తి త్వంహి తదాశ్రయం తథావత్వ

నియతావచనాతిప్రసంగ ప్రవృత్తి తాదృశజ్ఞానధర్మకప్రకారకత్వనిష్టయు విశేషవిశిష్ట తాదృశధర్మకప్రకారకత్వ ప్రవృత్తితా జ్ఞానాభావే పదార్థతత్వ

జ్ఞానధర్మకప్రకారకత్వం జ్ఞానం ప్రకారకత్వ ముక్తిప్రకారకప్రవృత్తిత్వం హేతుత్వం॥ ప్రవృత్తికాతా పర్యవసానం తాదృశజ్ఞానధర్మకప్రకారకత్వ నిష్టయత్వతాదృశ

ప్రవృత్తిసాధకం ఇతి పృథక్ అప్రసిద్ధయే విశేషవిశిష్ట ప్రవృత్తి విశేషజ్ఞానవిశేషణం నవ్యూతాపి సిద్ధాంతప్రకారకం తదుపస్థిత్వం తాదృశజ్ఞానకారకమిష్ట

నిష్టలం పదార్థతత్వజ్ఞానధర్మక మోక్షప్రకారకత్వప్రవృత్తి జనకమిత్యాహ్ సాధనకారణధర్మకసాధనముక్తిప్రకారక జ్ఞానధర్మకప్రకారకత్వ ప్రవృత్తి

తాదృశప్రకారకత్వం పూర్వతాదృశ జ్ఞానప్రకారకత్వనిష్టయత్వ॥ తత్రాచరకాలయాగినాం గానయామాపాత్తి వచనయారా ఇతి తదనియత వచ్చనాశేషి॥ తాదృశ

నభితేనే చాక్షుసాంత్రత్వం హి శబ్దపరత్వాదివిధయః నయుక్తిప్రవృత్తేః ఘటాదిప్రకారకశాబ్దానుత్పత్త్యాపత్తేః సప్రవృత్తేర్దృష్టాయోగాత్ అపేక్షణీయ రతాభావే తత్ప్రకారకత్వం తత్తాదృశజ్ఞా
నధర్మితాప్రమాత్వనిరూపితవిశేష్యతాశాలిత్వాదౌ యుక్తిప్రకారకప్రవృత్తేః పదార్థతత్త్వజ్ఞానేన సప్రవృత్తేర్వాదయతి॥ నిరుక్తపూర్వప్రవృత్తిత్వాపేక్షితతాదృశ
నిశ్చయత్వ ప్రకారకత్వం అత్రప్రకారతావిశేష్యతాయోర్నిరూప్యనిరూపకభావ నివేశః ఫలేద్విజ్ఞేయ అత్రప్రమాపేక్షణీయప్రవృత్తినిష్ఠకార్యతా
త్వజ్ఞానధర్మితా యుక్తిప్రకారకప్రవృత్తి కారణతావచ్ఛేదకం నయుక్తము సుఖాదిప్రకారకతావచ్ఛేదకతాంతరం నతత్త్వం తాదృశప్రకారకతాయాః సాధకతా
ఏవం యాగాదివిశేష్యకేష్టసాధనతాప్రకారకప్రవృత్తౌ నవిశేష్యకయాగాద్యుపేక్ష్యసాధనాదియుక్తప్రకారకజ్ఞానతత్త్వసాధనత్వమపి
జ్ఞేయం॥ ప్రవృత్తింతాంప్రతి ప్రకారతాయ సామానాధికరణ్యం వ్యాప్తిరూపాః॥ యుక్తిశ్చయేతి॥ జ్ఞానవిశేష్యకత్వప్రకారకత్వ ప్రమాత్వప్రకారకజ్ఞానే చేష్టసాధన
ప్రవృత్తేః॥ ఇదానీం విశేష్యకత్వప్రకారకత్వప్రమాత్వప్రకారకజ్ఞానే త్వప్రకారకప్రవృత్తేః కృతిప్రకారకప్రవృత్తి సామానాధికరణ్యేన ఇష్టసాధనతాప్రకారకత్వ
జ్ఞానేప్రమాత్వప్రకారకజ్ఞానే కృతిప్రవృత్తేః ఇష్టసాధనతాజ్ఞానే ప్రమాత్వప్రకారకజ్ఞానే చేష్టసాధనత్వప్రవృత్తేః ఇష్టసాధనవిశేష్యకప్రవృత్తౌ తాదృశజ్ఞానం ప్రతి
నతేనాప్రమాత్వప్రకారకజ్ఞానం ప్రవృత్తౌ నియతపూర్వవృత్తిత్వాత్ అతోయద్విశేష్యకయత్ప్రకారకం తేనాపి ఇష్టసాధనాదివిశేష్యకత్వప్రకారకజ్ఞానత్వాదిప్ర
కారకేణ సమవాయేన తదభావవదవృత్తిత్వేన జ్ఞాతవ్యం॥ సమవాయసంబంధవిశేష్యకప్రమాత్వప్రకారకానుమితేః స్వరూపవిశేష్యకవ్యాప్తిప్రకారకానుమితే ప్ర
యుక్తేనాత్మత్వాదివిశేష్యకప్రకారకానుమితిం ప్రతి సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నాతాదృశవ్యాప్తిం త్వాదికల్పితత్వాన్యానుమితౌ తాదృశానుమి

యత్త్వేన హేతుతయా జాతిపదేన ధూమత్వం [illegible] మిత్యేవ [illegible] ప్రాచాం [illegible] తత్ప్రవేశ [illegible]
తో॥ ధూమత్వం [illegible] ఇతి [illegible]
[illegible] ప్రతిబంధక [illegible] ప్రతిపత్తిః॥ [illegible]
[illegible] ప్రవృత్త [illegible] విరహ [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ప్రవృత్తి [illegible] అత ఏవ [illegible] విరహ [illegible]
112 [illegible] ॥ తత్ర [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] ప్రకరణే [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] ॥ [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] మితి॥ ప్రాథమిక [illegible] తత్ర ప్రాథమిక [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]

తాదృశస్య సంశయస్య బాధప్రతిబధ్యతావచ్ఛేదకస్వవిషయతా గాఢ తథప్రత్యక్షం ॥ ఏవం చ యావత్స్వప్రకాశ్యవిషయకత్వం చ సాధ్యవత్త్వం ఏతత్సర్వ స్వతః
సిద్ధపక్షవృత్తిమోక్షత్వ శరీరసాధ్యాంతరత్వం చ కత్వేన తద్వృత్తిర్యన్న పక్షతాయాం యదవచ్ఛిన్న తథావప్రసక్తి ప్రసంగతయా అనువర్తమానాయేనేత్యత్రస్త్రం తద్యుక్తిం
వారణమేవ అభిప్రేతం అత్రన్యాయగ్రంథే కవలతవ ద్వేశేభాస్యాతే తత్రత్యప్రకాశస్య పక్షతా భావప్రతియోగి తు పక్షజ్ఞానాత్ సంయుక్తం అనుమితేః ప్రతి
గాన్యాదికి తదనతాత్పర్యసాధనం ॥ తాదృశసిద్ధ్యయ ప్రకాశ్యత్వ విషయతాప్రతియోగి మోక్తృత్వ విషయకజ్ఞానాభావత్వం వివక్షణమితి ॥ యానవ
పదం అత్రసిద్ధ్యయవిషయకజ్ఞానం సిద్ధ్యంతరభిన్నం గ్రాహ్యం ॥ అనుభూయమానస్య విషయకం చ తత్ప్రకాశ్యయుక్తయాపి లంబనం తదాదాయ సులభా
భవసక్తేస్తాదృశతాత్పర్యత్వేః ॥ సాధనాంశం సంశయాదిసమ ప్రభేద భవం జ్ఞానవివేశో అనుమితత్వే గౌరవాపత్తేరితి తాదృశాయ నాహం ॥ సిద్ధ్యంశమితి ॥ తేనేతి ॥ సిద్ధ
సిద్ధిజ్ఞానప్రకాశ్యతాయామవివాదేనేతి భావః అప్రామాణ్యజ్ఞానాస్కందితప్రామాణ్యకత్వేన సమితి ప్రాకాశ్యత్వసంభవాత్ పక్షతాదిత్యాద్యుక్తి
దేతి ॥ తథాచ ప్రతిబంధకప్రకాశ్యత్వాదిఘటితసమితి ప్రాకాశ్యత్వం ప్రత్యేకసాధనం కార్యసిద్ధేః ద్వితీయప్రతిబంధకప్రాకాశ్యతామాత్రాదిభిరుక్తేతి నసిద్ధసాధనం
॥ స్వవిషయకజ్ఞానాభావవిశిష్టమితి ప్రాకాశ్యత్వసాధ్యత్వ తథావిధప్రకారేణ సమితి ప్రసిద్ధతాత్పర్యాదిసంశయాదిరనాయ బోధతాం శంకాతిప్రదర్శనం ॥ ఏతే
న ॥ వ్యాఖ్యాతేన ॥ అప్రామాణ్య భవమితిప్రసంగ పరిహారశ్చయః ॥ బాధ్యత్వేతి ॥ సంశయాద్యర్థం తత్తద్వృత్తిః తత్తద్దృశ్యం స్యాత్ । తత్ర యథా తరమోఽపి
నాగాంతమత్రా । తత్సిద్ధమోక్షాత్మ్యమితి ప్రసక్తేః తతః ప్రాకాశ్యం సమోక్షాత్మ్యమితి ~~ప్రసక్తేః తతః~~ తత్సంప్రవప్రతిబద్ధ అనుభవవిశేష్యవృత్తిప్రకార

కత్వేరూపేఽపి తదభిప్రేత్యయోగ్యాహ కేచిత్ స్వాధిక్యేన ప్రత్యక్షం దర్శితి అనాదిత్వాత్ జ్ఞానలంబ్ధః యథా ఘటాదయః ప్రత్యక్షేఽపి వస్తుతత్త్వం వివాదాత్ జ్ఞా
నత్వప్రసక్తేః శబ్దయోనాతో ॥ జ్ఞానమాత్రేతి ॥ తత్ర రత్నస్యేతి ॥ వక్ష్యమాణాయుక్త్యా మధ్యే తదనిరూప్య బాధకాంశాన్నాపత్తేః ॥ వస్తుతస్తు స్వతస్త్వే సాధనాభావాత్ప్రా-
మాణ్యానయోగే తదనభావంప్రమాకరణత్వ [illegible] మాత్రం ప్రత్యక్షత్వేతి మతిభ్రమేణ నిరూపో విశేషశంకాసత్త్వాత్ ॥ అతిదుష్టాపి తాద్రిక్రమాల్పదోషో న జ్ఞేయం జ్ఞా
నం చక్షరాణాల్పదేంతే శాబ్దబోధ్యత్వాదసంభవాజ్ఞనక-బోధం వక్తృభాషాల్పదేంతేత్త్వ మానత్వదసం ॥ తస్మిన్ రావ్యయమితి ద్రష్టవ్యం ॥ నరాణ్ ఇతి ॥ జ్ఞానపదప్రవణా
మాత్రాత్ ప్రమాకరణాజ్ఞ [illegible] జ్ఞానకరణాజ్ఞనక పదవలయం నమ్ర్యాయాత్ ॥ ప్రస్తుతు [illegible] దితి ॥ తతః జ్ఞానపదకప్రత్యక్షానాం
తాత్పర్యేఽపి తదన్యత స్వత్రైవర్థాన్న్యాయానుమేయధనాఖ్యల్పదంతత్ప్రతీతో ద్వారా ప్రామాణ్యపదం । ప్రమాకరణత్వప్రతీత్యయా నూప్యధటమతిబాధక
దోషాయుతేతతధిద్ధి [illegible] పదం తు అపేక్ష్య శంకోంపృదకం యత్తు జ్ఞానయ ప్రమాణాపదాదృశ్యపేక్షా
నజ్ఞానధర్మేషా తాంతన [illegible] నవంతే । తన్న తేన జ్ఞాపయతి ॥ యత్త్వాతి ॥ ప్రమాకరణాత్మనాం భిన్నభిన్నతయా న ప్రమాణశాసనిత్య తద్వాబ్ధప్రత్తిరిత్య
తః జ్ఞానానవత్తిభేదేవిశేషణాప్రయోజనమా తో ॥ కారణాత్వేతి ॥ ప్రామాణ్యపదాభిధేయత్వాదేర్ [illegible] ప్రత్యక్షం నయంధవం తదవస్థేదప్రత్యక్షప్ర
తి వాదపన్నత [illegible] అప్రామాణ్యం ఇతి తథాచ ప్రామాణ్యాప్ప జ్ఞానమాత్రవృత్తిప్రామాణ్యపదాభిధేయత్వేన ॥ ప్రత్యక్షేతి ॥ అప్రంచ్చవేనేతి ॥ అత్ర విశేషబోధ
కప్రత్యక్షం [illegible] జ్ఞానపదంతు జ్ఞానకారణారూప్రసిద్ధం [illegible] ఘటాదిప్రామాణ్యం [illegible]
గతేః ॥ తస్మాత్ జ్ఞప్తికరణకాంతరా [illegible] ప్రామాణ్యపదం ప్రామాణ్యపదార్థ [illegible] జ్ఞానపదార్థ [illegible] ఉభయంతర [illegible] ॥

ఏవం చ జ్ఞానకరణే లక్షితానవ్యాప్తిదర్శితత్వాన్నిరాసేయ కరణావ్యుత్పాదనా దాశంకాం కాంక్షం భవేతు తాద్రూప్యం శంకాం భూరిప్రయోగ నమూలత్వాపత్తిహేతుకం తాదృశపక్షే
కిం వ్యాపారఇతిభవతః ప్రయోజనవత్వాత్ కింలక్షణం తదభావాదత్ర నలక్షణత్వాద్యాహ॥ జ్ఞానేతి॥ అంశతః జ్ఞానత్వేన జ్ఞాననివేశాదేవ తత్కరణానామనుమిత్యాదిపక్షేపి అభావ
వాదితిభావః॥ లక్షణోపనయేన బాధకత్వాపత్త్యాహ॥ జ్ఞానేతి॥ జ్ఞానపదాన్వయాత్తావదాయమతి॥ జ్ఞానకరణేతి వ్యాపకత్వాత్॥ తథాచ తద్భిన్నత్వేనాజ్ఞానకరణత్వాదీని
తేనకత్వం నాస్తిభావః॥ ఏతత్సార్థకతా సంబధ్ధ ప్రత్యయం జ్ఞానపరప్రయోజనవత్వాత్ తాదృశానాం తం తద్విషయాం నాపాదకత్వాత్ కారణత్వేపి తదభిజ్ఞ
పరతయా తత్ప్రయోజనవతా రయత॥ ప్రవత్తనేతి॥ నిర్వాహకత్వమితి॥ విజ్ఞానవిషయత్వసిద్ధయేతి యావత్॥ నను తదభిప్రాయోపాదిత్యాది
గుణస్యాపి సమవాయిసత్వే సమవాయసంబంధేన జ్ఞానతాదాత్మ్యనామకత్వేన అతిరిక్తపక్షే॥ గుణగుణత్వే అనుమితిజ్ఞానం ప్రసిద్ధంగుణాదీ॥
గుణత్వగుణత్వేతి॥ నాస్తీతి॥ విశేషణతామాత్రసంబంధేన జ్ఞానసమవాయత్వేనాపి జ్ఞానసత్తాకత్వే ప్రసంగత్వాత్ విశేషణత్వం స్వప్రకాశ
సంగత్వాభ్యుపగమాన్నసంబంధఘటకత్వేతి విశేషణత్వే॥ నవేతి॥ నను ఘటత్వమనుభూతి॥ యద్యపి ప్రత్యక్షత్వమితి అనువర్తతే॥ తద్భిన్నత్వే తద్విశేషణత్వాత్ప్రా
ప్తత్వాత్ తత్ప్రకారకజ్ఞానకారణత్వం అనుమానాదిప్రసంగాత్ సిద్ధేః॥ అతో ప్రతియోగ్యోగి అనుమానాదిపదత్తిపత్తే। ఏవం చ తద్భిన్నప్రకారకజ్ఞానస్య
జ్ఞానత్వంగ్రాహ్యానామనిత్యానాం సాంసర్గికం గుణనిరూపణాతి॥ అనుమానేతి॥ లౌకికత్వనియమస్య కప్పనిర్దేశం దోషమిత్యాది సామాన్యజ్ఞానజన్యాదితి పరత్వవిశే
యమాత్రప్రయోజకత్వత్తద్వైశిష్ట్యం చ నాపి బుద్ధిమితి ప్రత్యక్షలక్షణపదం గుణత్వమితి నైయాయికానాం తు వస్తుతః ద్వివిధసామాన్యప్రత్యక్షాభిధానే

సదా-శ్రీ రామ||



ప్రం. వలసం నాస్తి కింతు మోక్షాంశస్యాంశస్యేతి తత్త్వం ప్రపంచ పరం విపరీతం తదభావ తద్విదా తదా ప్రతిమోక్షరక్షణ ప్రయోజనాది కల్పే శంకాయాం మోక్షత్వేన శంకాయాం సుఖ్యత్వం

ద్రష్టవ్యం తత్ప్రపంచ ప్రయోజనాయేతి యద్వైతేతి దాష్టాంతికేతి || సవిశేష యత్సంబంధా దర్శనాత్ అనవస్థితాద్వదపి [illegible] యుక్తి లాంఛనం ధర్మం బోధ్య ఇతి || మోక్ష

ప్రయోజనమోక్షత్వాత్ | సప్రకారకత్వ ప్రయోజన మోక్షత్వం తద్విశేషాణాం తత్ర ప్రకారకత్వ ప్రయోగ ప్రతిబంధకత్వం తు విరుద్ధ సామానాధికరణ్యమోక్షవ్యవస్థా ప్రయోజన

ప్రకటితోపనిషదాత్మబుద్ధిమితి న్యాయాత్ | సకలానామనుష్ఠానాం ప్రవృత్తిరితి పతత్యేవ || అనవధితి || నిర్విషయక తద్విషయ లక్షణాం | నిష్ప్రకారక జ్ఞానాదీనాం | పరంతు తత్ర ప్రకారత్వ

౧౯ ప్రయోజనతయాతదవచ్ఛేదానం యదితి తదితి తత్ విషయో బాధత తదా ప్రకారమో భ్రాంత ఇవ వక్తవ్యం నహి సమస్తాదయః || తత్ [illegible] దంశు రక్ష ప్రకారక బుద్ధి సమక్షం తాదృశయావదాంతే

వసాంధ భూతమిత్యత్ర తదంశోర జ్ఞానమపి తదన్యాపి చేతి జ్ఞానత్వం యద్వా తదపి రవిశేష భస్మ ఇత్యాద్యకం మూలమూలత ఇచ్ఛా వృద్ధి రాగ ప్రకారితాత్మ అప్రతివిధేయ భక్తి

భవత్తేన నాస్తి యః || నియమితి చేతి || అనిందమేతత్ అత్ర ప్రయోజన ప్రకార తత్సాధ్య ఇత్యత్ర ప్రాయశః విప్రతిపత్తేః సామ్యం తత్ ధర్మవిశేషణం అత్ర ధర్మ ధర్మ

లోకవిశేషణా విశేష భావః || అసంజ్ఞ ప్రకారత సధర్మ ధర్మ సామానాధికరణ్యం భావస్థ భావప్రత్యక్ష ధర్మ ధర్మాణాం ప్రవృత్తి విశేషణ విశేష్య విషయక సప్రకారకతా

విత్వం రాజ్యమనాద్యనాదిత్వం నిరూపిత కర్తృత్వ వల్లభత్వం పత్యం తిష్ఠతి ప్రయోజన లక్షణాయాం నిమిత్తే ప్రమాణే లక్షణాధ్యవసాయానాం సంగతం

ప్రయోజకత్వత తత్త్వాదివిషయకం జ్ఞానత్వ యస్య భక్తి మత్త్వమితి విప్రతిపత్త్యయం వక్తవ్యం తథాచ సామాన్యం తత్ర ప్రకారత్వం యత్ స్వవిశేషణాం జ్ఞానసామాన్యప్రయోజన

భావమేతత్ భాగవతం ప్రామాణ్యం తద్విలక్షణ ప్రకారకత్వం సమర్థ ప్రయోజనం తత్ప్రకార ప్రయోజనపదం ప్రయోజనానాం సామాన్యమేవ తత్త్వం ప్రాప్య విశేష్యస్య సమర్థ ప్రయోజనాం

హేతుత్వం అసిద్ధమిత్యత ఆహ [illegible] ప్రామాణ్యాదిరొంధిత్యేన [illegible] విషయత్వ [illegible] తిసిద్ధి [illegible]
[illegible] ప్రామాణ్యాదిరొంధిత్వాత్ [illegible] ప్రామాణ్య [illegible] జ్ఞానే [illegible]
ప్రామాణ్య [illegible] ప్రామాణ్యం [illegible] విరోధిత్వ [illegible] ప్రామాణ్య [illegible]
[illegible] ప్రామాణ్యాని [illegible] విషయ [illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] జ్ఞానాది ప్రామాణ్య [illegible] జ్ఞాన [illegible] సిద్ధం [illegible]
[illegible] జ్ఞాన [illegible] జ్ఞాన [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] ప్రామాణ్యత్వం [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] ప్రామాణ్య [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥ ద్వితీయ [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] జ్ఞాన [illegible] జ్ఞాన [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥ జ్ఞాన [illegible] ॥

ఇదంతు బోధ్యం సాక్షాత్ జ్ఞానత్వప్రకారకసామాన్యప్రత్యక్షత్వ సంబంధిత్వ భావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం సమ్బన్ధియోగితావచ్ఛేదకం
సాక్షాత్ జ్ఞానత్వత్వేన సంబంధికత్వాం భావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వత్వేన పలమనులనిరూపితతాత్పర్యం || తథాచ తదవచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభా
వం ప్రసిద్ధ ఏవ సమవాయాది సంబంధావచ్ఛేదకత్వం బలం నతు వ్యవహితత్వం చ తథాపి జ్ఞానప్రకారకసామాన్యప్రత్యక్షవిశేష్యత్వ సంబన్ధ
నివేశప్రయోజనాభావాత్ సామాన్యప్రసంగ ఇతి || ఉక్తరీత్యా అనుమానేన ఉపాయక్తరూపసంభవాదితి || అత్రాహుః || సమవాయ సంబంధప్రతియో
౨౦ గితావచ్ఛేదకత్వేన తాదృశసామాన్య ప్రత్యక్ష త్వేన నివేశితస్య ప్రత్యక్ష భావప్రతియోగితా విశిష్టాభావ తత్తదవచ్ఛేదకత్వే సాధ్య
సంబంధత్వే అనౌపాధికత్వం || తాదృశ జ్ఞానత్వాత్ నైవ ప్రవేశితస్య సామాన్యప్రత్యక్షేణ లక్షణత్వే | ఇతి సంబంధభేదవాదే నైవ సంబంధిత్వ
సంగతిః || జ్ఞానత్వం ప్రత్యక్ష ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతారూప స్వావచ్ఛేదకతా వ్యాప్తి ప్రతియోగితా ఘటితా వ్యవచ్ఛేదకం భావ
నిరూప్యత్వేన తదాభావ విషయతా ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతా నివేశనే వ్యాప్తిపక్షే అనుమితి స్వరూప లక్షణ || తథాపి సంబంధాభావ
నిర్వాహకత్వేన తాదృశ విశిష్ట జ్ఞానవిషయ యోగ్యతా ప్రయోజకత్వేన నివర్తనాదిత్యత్ర వక్తవ్యం సంబంధప్రతియోగితావచ్ఛేదకతా నియమనాత్
తత్ప్రయోజకత్వం జ్ఞానవిషయతయా అనుమానాదిక ఇత్యాహుః జ్ఞానస్యాప్తి విషయతావచ్ఛేదకత్వం ప్రత్యక్ష విశేషణం విశిష్టజ్ఞాన

సామాన్యావచ్ఛిన్నప్రకారతాకాయాం విషయతాయాం నిష్ఠత్వేన ప్రవిష్టమిత్యాశయేన బుద్ధేః ప్రతిబధ్యతావచ్ఛేదకం ।। నను ఏతన్మతే ।। నను ప్రాభాకరమతే
జ్ఞానగ్రహే ప్రామాణ్యాదికారణత్వాదుపాదానం ఘట ఇతి జ్ఞానస్య తద్వత్తాయా గ్రాహకత్వే ప్రవిష్టయతాంశే ఘటత్వప్రకారకత్వే [illegible] నాత్ర
తత్ప్రత్యక్షే విశేషణతాసంబంధేన ఘటత్వప్రకారకత్వస్యాప్రకారకతాని రూపితవిశేష్యతాసంబంధేన విశేష్యతానిరూపితప్రకారతాశాలిత్వం [illegible]
అనుపపన్నం ఇతి తత్ర విషయతా ఘట ఇతి ప్రకారకత్వావచ్ఛిన్నవిశేష్యతాసంబంధేన ప్రామాణ్యాదికారణతావచ్ఛేదకత్వం । ఇష్టత్వాత్ ప్రామాణ్య
గ్రహే మతే జ్ఞానే ప్రామాణ్యం [illegible] ప్రామాణ్యవిషయత్వావిశేషే [illegible] తద్విశేషణతాయా అనుపపత్తేః ప్రా
మాణ్యవిషయత్వనిష్ఠ [illegible] ఘటత్వప్రకారకత్వస్య [illegible] ఘటత్వప్రకారకత్వే ప్రామాణ్య
[illegible] విశేషతాసంబంధేన ఘటత్వప్రకారకజ్ఞానే ప్రామాణ్యాదికారణతాయాః అవచ్ఛేదక
సంబంధాభావే తత్ర విశేష్యతా విషయతావిశేషే తత్ర ప్రామాణ్యం విషయతా [illegible] ఇతి ప్రమాణవిషయ
[illegible] జ్ఞానప్రామాణ్యగ్రహే తద్వత్త్వే విశేష్యతాయాం తత్ప్రకారకత్వే ప్రామాణ్య [illegible]
విషయతానిరూపితవిషయతావచ్ఛేదకత్వం అనుపపన్నం [illegible] జ్ఞానగ్రహే [illegible] విషయతానిరూప
వాచ్యం [illegible] జ్ఞానగ్రహే విషయతా [illegible] ప్రామాణ్యవిశిష్ట [illegible]
ర

గ।ప్రం:పు।। శేషే గుణానాం ప్రాప్త్యనాయాసతదుద్దేశ్యసిద్ధిరితభావో దూషణానాం తదవయో హేతావ్యాప్తప్రహేతి నహి సాధ్యనిష్ఠాభావప్రతియోగితాయాం మ ॥౫౨॥
ధియతానిష్ఠాయాం నిరూపితత్వసంబంధేన అవచ్ఛేదకత్వమిత్యనుమానఖండనమఖండనవత్ విషయతానిష్ఠాయాం ప్రకారతానిష్ఠాభా
వప్రతియోగితాయామవచ్ఛేదకత్వమిత్యుక్తావపి ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాపర్యాప్తివిశేష్యతాయాం తద్భావేనవా ఖ్యాతయా గురుధర్మ
స్యప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వేన కేవలవిషయత్వస్యైవ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతయా విషయతిత్వ విషయతాత్వావచ్ఛిన్నాభావప్ర
౨౧ సిద్ధిరితివాచ్యం అధికరణతా విషయతయోర్నిరూప్యకత్వసంభిన్నాత్ యవృత్తితయా ప్రతియోగితాయాం విషయతానిష్ఠత్వస్య
నిరూపకత్వవిశేషం ధర్మతాద్వైతస్తస్య లక్షణతయా తన్నివేశాపచ్ఛేదకత్వతాపచ్ఛిన్నప్రతియోగితాయాః ప్రకారతయా సాధ్యత్వ-
టకతాప్రయోజనాభావాత్ విశేషణానాం తద్భావే ఏతత్ప్రయోగవిశేషస్యవిశేష్యఘటితత్వేఽపి కిం వా విశేషణానామవచ్ఛేదకత్వవిశేష్య[illegible] ఇతి భావః॥ అ
ద్యం దూషయతి అనుగమాదితి - ద్వితీయం శంకతే నవేతి తాదృశేతి షట్టిత్యప్రకారకత్వ షట్టివిశేష్యకతాపచ్ఛిన్నత్వనిష్ఠశేఖవాయ

త్వస్యైవ తాదృశావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణత్వాత్ తత్స్వరూపాయ నిరూపితా ఖండవిషయతాయాం ఏవ స్వాశ్రయవృత్తిత్వేనం దోషాభావాత్ ఏతేన
ఏకదేశేన తిరస్కృత్యైవ కేవలఘటత్వప్రకారకత్వనిరూపితత్వవిశిష్టవ్యాప్యతావచ్ఛేదకతాయాః స్వాశ్రయవృత్తిత్వేనావచ్ఛిన్నాం తద్విశి
ష్టనిరూపితత్వవిశిష్టవిషయతాత్వేన తత్సాధనేఽపి సిద్ధసాధనాత్ ఘటత్వప్రకారకత్వస్య ఏకత్వమనవచ్ఛిన్నత్వాశ్రయత్వాత్ అత్ర అప్రా-
మాణ్యాంశపక్షః ప్రామాణ్యమితి ద్వితీయాంతపాఠే అత్ర పక్షే స్వతోగ్రాహ్యత్వే విధేయబాధవారణాయ ప్రామాణ్యవిషయతానివేశః స్వాంశమ
తే ప్రామాణ్యం ఘటవిషయతానివేశః వ్యాప్యతావచ్ఛేదకైకదేశవిశిష్టత్వస్యాభావాత్ స్వాంశమతే ఘటత్వప్రకారకత్వవిషయతాత్వస్యైవ
వ్యాప్యతావచ్ఛేదకత్వస్య నివర్తనాదపి తదాభావవిశిష్టానతిరిక్తత్వయోక్తత్వాద్విశిష్ట ప్రామాణ్యావిషయతాత్వేఽపి తదితరభేదేనాంతరానుధావనేన సిద్ధసాధన
మిత్యాహుః తదివ విశేషాంశే తత్ప్రామాణ్యగ్రాహకత్వేదేశేంద్రియాదేః ఘటవత్తేతి ఘటవిశిష్టస్య ప్రకారే భగ్నే నవస్తైవ భావాత్ తత్రస్వః ప్రకా
రాంశాంతర్వర్తితా స్వసిద్ధేరా     త్వే సత్యాత్ భగ్నత తత్వాదిఘటఘటత్వాంశ్య[illegible]విశిష్టపక్షాయత్తత్క భగ్న ప్రకారదర్శనస్యైవ భక్త

జ్ఞానగ్రాహకతా

శ॥ ప్రాం॥ యత్తు జ్ఞాతతాలింగకానుమితిరితి నమితం తేషాం జ్ఞాతతాతల్లింగకానుమితిస్స్యాదిత్యాశంకాదిత్యేవం ప్రాభాకరాణాం విశేషాంత ॥ శ్రీ॥
నైతద్యుక్తం జ్ఞానగ్రాహకత్వాభ్యుపగమో భట్టమతే తద్యుక్తం తస్య ప్రామాణ్యగ్రాహకత్వాభ్యుపగమాత్ తద్రూపా [illegible] వచ్ఛిన్నస్వత్వం ప్రా
మాణ్యవిశేషణం తథా చ జ్ఞాతతాలింగకానుమితిం స్వీకృత్యైవ జ్ఞానగ్రాహకత్వాభ్యుపగమో న భట్టమతేऽపి దోషాయ యాదృశో మఞ్చత్యైవ త
దభ్యుపగమో భట్టమతేऽపి జ్ఞానగ్రాహకత్వాభ్యుపగమో న తేషాం ప్రతిబాధకః శబ్దాదిజనైవేతి తద్వా ఏతాదృశయోగ్యతా జ్ఞానసాధారణ్యస్య
౧౧ దాయత్వం న కారకతావచ్ఛేదకత్వేన భట్టాభ్యుపగతమితి తథా హి నైయాయికానామితి ఆదినా భట్టాదిపరిగ్రహః తన్నాభ్యుపగమితి న తద్వృత్తి తత్ప్ర
కారకత్వాద్గ్రాహకత్వోపపాదనేऽపి తద్వృత్తిప్రకారకత్వమాత్రేణ జ్ఞానగ్రాహకత్వాసంభవాత్ జ్ఞానత్వేనాపి సిద్ధిసంభవాత్ జ్ఞానత్వవిశిష్టగ్రాహక
త్వవిశేషే నైయాయికమతే [illegible] తద్వృత్తి తత్ప్రకారకత్వమాత్రేణ జ్ఞానగ్రహే జ్ఞానత్వాగ్రహసంభవాత్ నైయాయికమతేऽపి
ప్రాథమిక జ్ఞానగ్రాహకతా [illegible] జ్ఞానగ్రాహకత్వేన భట్టమతేऽపి తయా ... త్వేన పరతస్త్వసాధనసంభవాత్ తద్వ్యాపి

త్వప్రకారతామాత్రేణ జ్ఞానగ్రాహకసామగ్ర్యా నప్రత్యక్షసామగ్రీత్వం జ్ఞానత్వభానప్రసంగాత్ అనువ్యవసాయసామగ్ర్యా విశిష్టవైశిష్ట్యాసిద్ధత్వం తేన
నాంశాదితి భావః । స్వరూపమేవేష్టాపత్తి ప్రామాణ్యగ్రాహ్యబోధవిషయత్వస్య సంభవాదాహ విశేషేతి తద్ఘటత్వజ్ఞానం సవిశేషకమి
త్యాదిభిరితర్థః । తావతైవేతి యథాశ్రుతే తదప్రామాణ్యగ్రాహకత్వవిశేషవిశేష్యఘటత్వప్రకారకత్వమాత్రేణ ఘటవిశేష్యకత్వాపత్తి ఘటత్వ
ప్రకారకత్వమాత్రేణాప జ్ఞానగ్రాహకసామగ్ర్యా ఘటత్వాదిమత్తయా బాధకత్వాదితి జ్ఞానత్వవిశిష్టగ్రాహకత్వే ఫలం తద్విశేషరూపప్రయోజ్యః ప్రస
జ్యతే జ్ఞానత్వవిధిప్రసిద్ధిః స్యాత్ తద్విశేషణయోః వాదానపేక్షితత్వాద్విశేషజ్ఞానగ్రాహకయోః సామగ్ర్యఘటితతయా బాధ్యత్వస్యైవ అసత్త్వాత్
తద్విశేషావైయర్థ్యమస్తి నాపి జ్ఞానత్వవిధిప్రసిద్ధిసంభవస్సంభవతీతి సువచం వస్తుతస్తు ప్రకారకమానితి గ్రాహకసామగ్ర్యా ఘటత్వతత్ప్ర
కారాంశే వివక్షితవిశేషణేన వారణాసంభవాత్ ఘటితాదౌ తత్ప్రసిద్ధిసంభవాచ్చ తదవివక్షణేఽపి ఘటితాదావిధిప్రసిద్ధిసంభవాదితి
భావః ॥ నను గ్రాహ్యత్వం ప్రమోపలక్షితవిశేష్యకత్వనిష్ఠధర్మితావచ్ఛేదకతాకమేవ సాధ్యమితి సిద్ధాంతే ఘటితాదౌ విధిప్రసిద్ధిరస్తి

సదా-ప్రా॥ కించ తద్వృత్తి తత్ప్రకారక-జ్ఞానత్వాగ్రాహకత్వఘటిత తదితరవిశేషణోపాదానే జ్ఞానత్వవిశిష్టే గ్రాహకతావిరహేపి జ్ఞానత్వ ॥ స్వతో॥
ప్రసిద్ధిః దీధితిస్థలాం జ్ఞానత్వవిశిష్టేత్యాది అయమనస్వనవధానమూలకత్వప్రసంగ్య తథాత్వేపి వస్తుతస్త్వితి - తాదృశబాధాదితి - అ
ధిక్యే తయోర్గ్రాహ్యతయా ప్రామాణ్యమితి జ్ఞానగ్రహవిషయతయా ప్రామాణ్యత్వవిశిష్టం ప్రామాణ్యత్వోపేయమేవేతి కథమేతత్ అనవస్థా
౨౨ యాదోషస్వరూపతో జ్ఞానత్వభానేన తత్రత్యతో గ్రాహ్యత్వాపసాయాత్ అనుమానాత్వే తావచ్ఛేదకే సాధ్యప్రసిద్ధ్యభావేన ఇతి తత్వాదితి చె
న్న తద్వృత్తి తత్ప్రకారకత్వవిశిష్టే బాధప్రతియోగికవిషయతాశాధారణరూపేణాపి ప్రామాణ్యవిషయతాయాస్తత్ర దృశగ్రహత్వావ్య
పకతాం శంభవాత్ అన్యాంతరఘటిత తత్వప్రకారక-జ్ఞానత్వవిశేషణేనాత్ అనవస్థాయా ఇతి సంగ్రహణప్రసక్తత్వాత్॥ గ్రహ
ఇష్టసాధనస్వవ్యవహారానుయత ప్రామాణ్యత్వావచ్ఛిన్నగ్రాహ్యత్వం వివక్షణీయం తత్రబాధభయేన జ్ఞానత్వం న ప్రవేశనీయమితి ౽యాత్
న్నసైవం న్యాయమతే సాధ్యప్రసిద్ధిరక్షైవేతి వాచ్యం తాదృశవ్యాపకతాం రూపఘటితవిశేష్యకత్వావచ్ఛిన్నఘటిత తత్ప్రకారకత్వతావచ్ఛి

ద్నవిషయిత్వావ్యాప్తత్వసాధనేపి నైయ్యాయికానాం కృతకృత్యత్వాత్ మీమాంసకం ప్రసాధ్యం వా తత్రతాదృశవిషయతావ్యాప్తత్వమేవేతి నకో
పి దోషః । అథవా తాదృశప్రకారానిరూపితాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకం విశిష్టప్రకారకజ్ఞానవిషయతాత్వావచ్ఛిన్నత్వస్య మీమాంసకసాధ్య
త్వం యుక్తమితి నాత్ర తత్త్వారంభవేదం వస్తుతస్తు విశిష్టేషు పక్షయోః రజతాద్యంశే తత్త్వప్రకారకత్వవిశిష్టేజ్ఞానత్వవిషయతాత్వేన వ్యాపకతావచ్ఛే
దాయ సిద్ధసాధనవారణాయ విశిష్టప్రకారకజ్ఞానత్వస్వరూపసంబంధరూపావచ్ఛేదకత్వసాధనం మీమాంసకాభిప్రేతం న్యాయమ
తే పక్షపాతిత్వప్రకారకత్వస్య విపర్యప్రకారతావచ్ఛేదకత్వాభావాత్ సిద్ధసాధనం పురోవర్తివిశేష్యకత్వావచ్ఛిన్నప్రకారతాయా అవచ్ఛేదకత్వ
సాధ్యత్వేఽపి తత్ర యది తు పురోవర్తివిశేష్యకత్వావచ్ఛిన్నం ప్రకారతావచ్ఛేదకత్వం సాధ్యతే తథాపి నక్షతిః పురోవర్తివిశేష్యకత్వా
వచ్ఛిన్నయత్కించిద్విశిష్టజ్ఞానవిషయతాయా అవ్యాపకత్వేన ధర్మితావచ్ఛేదకప్రకారతాయామపి నక్షతిః తత్త్వప్రకారత్వస్య పురోవర్తి
విశేష్యకత్వావచ్ఛిన్నత్వతయోరభావత్రైవ సాధనాత్ న సిద్ధసాధనం తథావిధతత్త్వప్రకారకత్వత్వజ్ఞానత్వత్వయోః ప్రత్యక్షసాధనేతు

ದಾ॥ಪ್ರಾ॥ ಬಾಧ್ಯತ ಇತಿ॥ ನನ್ವತ್ರ ತತ್ತ್ವಗುಣಾದಿಮತೇ ತಾದೃಶಸಾಮಗ್ರೀಜನ್ಯಗ್ರಹೇ ಜ್ಞಾನತ್ವೇತ್ಯಾಭಾನೇನ ಪಕ್ಷತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಿಶಿಷ್ಟ ವಿಷಯತ್ವಾಭಾವಾದ್ವಾ ॥ಸ್ವಸ್ತಿ॥

ಧರ್ಮೋಭಯಾಭಾವಾದಿಕಮಾದಾಯ ವ್ಯಾಪಕತಾಭಂಗವಾರಣಾಯ ಸ್ವವಿಷಯತಾತ್ವಾವಚ್ಛಿನ್ನದನವ್ಯಾಪಕತಾಯಾಃ ಧಟಿತತ್ವಾ ಉಕ್ತತ್ವಾಚ್ಚ ಪ್ರಾಗು

ಕ್ತವಿಷಯತಾತ್ವಸ್ಯಾನುಗತತ್ವಾತ್ ಅತ್ರ ಧರ್ಮಿತಾವಚ್ಛೇದಕಪ್ರಕಾರಭಾವಾಪನ್ನಸ್ವರೂಪತೋ ಜ್ಞಾನತ್ವೇ ತದ್ವತಿ ತತ್ಪ್ರಕಾರಕತ್ವೋಪೇಕ್ಷಯಾಂ ಪ್ರತಿ

೨೪ ನಾಂಕ್ಷಿಂ ತದಗ್ರಾಹಿತ್ವಾತ್ ತದ್ವತಿ ತತ್ಪ್ರಕಾರಕ ಗುಣಾವಚ್ಛಿನ್ನಂ ಜ್ಞಾನಮಿತಿ ಶಾಬ್ದಸಾಮಗ್ರೀತಿ ತದ್ವಿತ್ಯಾದ್ಯಬಾಧಾಸಂಭವಾತ್ ಜ್ಞಾನತ್ವತ್ವಸ್ಯಾಪಿ

ರತ್ವೋಗ್ರಾಹ್ಯತ್ವಾನುಧಾವನಂ ಇತಿ ಚೇತ್ ಗ್ರಂಥಸಂಗತಿಃ ತದ್ವತಿ ತತ್ಪ್ರಕಾರಕ ಗುಣಾವಚ್ಛಿನ್ನಮಿತ್ಯಾದಾವೇತದ್ವಿತ್ಯಾದ್ಯಬಾಧಾತ್ವಾದಾವೇ ತಥಾ

ಚೇತಿ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯತ್ವೇನ ಪಕ್ಷತಾವಚ್ಛೇದ ಯಥಾಶ್ರುತಾರ್ಥತ್ವಾಗಮಾವಿಷ್ಟಮಸಂ ತದ್ವತಿ ತ್ವಾದಬಾಧಿತಾನಂ ಅಗತೇರಿತಿ ನ ಚ ತದ್ವತಿ ತತ್ಪ್ರಕಾರಕತ್ವಾ

ವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವೇನ ರೂಪೇಣ ಜ್ಞಾನತ್ವಸ್ಯ ವಿಶಿಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯೇ ಘಟಕತಾನಿವಾರಣಾತ್ ಜ್ಞಾನತ್ವತ್ವಪ್ರವೇಶಾದಿತಿ ಮಾ ಪದಾರ್ಥತ್ವಾಭಾವಾತ್ ನಾಭಿತ್ವಂ ಇತಿ ವಾ

ಷ್ಯಂ ಜ್ಞಾನತ್ವೇನ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಸಂಬಂಧೇನ ತದ್ವತಿ ತತ್ಪ್ರಕಾರಕತ್ವಸ್ಯ ಅನಿವೇಶಿತತ್ವಾತ್ ಅಗ್ರಾಹಕತ್ವೇನ ತಥಾತ್ವಾವಗ್ರಾಹಕತ್ವೇನ ತಥಾ

జ్ఞానరూపేణేతి తద్విశ్లేషః॥ నను విరోధిత్వం తద్జ్ఞానప్రతిబంధకజ్ఞానవిషయత్వం తచ్చ నైయాయికస్య వ్యాప్తౌ తయో వ్యాప్యత్వే తత్ప్రామాణ్యే
తి తత్ప్రామాణ్యావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నం యత్తత్ప్రామాణ్యాధికరణవృత్తిత్వం తదభావః తేన ప్రమాత్వాభావ ప్రమాత్వనిష్ఠప్రకారకత్వాదప్యనుగమః తత్ప్రా
మాణ్యావచ్ఛేదకతా పర్యాప్త్యధికరణ పర్యాప్తావచ్ఛేదకతాకత్వమవచ్ఛిన్నత్వం పదార్థః తేన బాధితత్వవతి బాధితత్వప్రకారకత్వనిష్ఠప్రకారకత్వ
యోర్ఘటరూపైకావచ్ఛేదేన వృత్తిత్వేపి నక్షతిః బాధితత్వాంశే ప్రామాణ్యావచ్ఛేదకతాయాః స్వరూపతో నిష్ప్రకారతావచ్ఛేదకతాయా
శ్చైకపర్యాప్త్యనధికరణత్వాత్ తత్ప్రామాణ్యాధికరణస్య వ్యాప్యత్వం తదభిధానం ఘ్రాణజ ఘటత్వేన పటత్వావగాహి ప్రమాత్వే ఘటత్వేన ఘటపక్షక
ఘటత్వేన పటత్వావగాహిని పటత్వావచ్ఛేదేన ఘటత్వప్రమే ఘటత్వప్రకారకత్వాభావస్య ప్రామాణ్యాభావస్య చ ఘటపటావచ్ఛేదేన వృత్తితయా ప్రా
మాణ్యావిరోధితాపత్తిరతస్తదావచ్ఛేదకం ఘటత్వ ప్రామాణ్యావచ్ఛిన్నత్వాపత్తిరత్ర తత్త్వపదం యత్ఘటత్వప్రకారకత్వఘటితతత్ప్రా
మాణ్యావచ్ఛేదకతాయా ఘటత్వఘటితప్రమాత్వాత్ తద్విరోధిత్వానుపపత్తిరతః ప్రథమతత్పదం కేవలప్రమానిష్ఠప్రమాత్వా

గదా॥ ప్రమా॥ దవ్యధికరణతాయా ఉభయాభావవత్త్వప్రయుక్తత్వాదేః ప్రామాణ్యవిరోధిత్వాపత్తిరతస్తత్ప్రయోజ్యోభయాభావవదధికరణతాన్యత్వోక్తౌ ॥ ఉక్తా॥
క్తావచ్ఛిన్నయా ప్రకృతప్రయుక్తత్వాదవధికరణతా న ప్రత్యక్షప్రమాయాం తాదృశప్రయుక్తత్వాదౌ తదాపత్తిరితి ప్రమానిష్ఠేతి ప్రమాపదమపి
తత్ప్రామాణ్యఘటకప్రమాయాం అనవధారణత్వాదినా ప్రామాణ్యఘటక ~~[illegible]~~ నిష్ఠప్రకృతప్రయుక్తత్వాదవధికరణతాయా తత్ప్రయోజ్యో
౨౫ భయాభావవత్త్వప్రయుక్తత్వాదేః ప్రామాణ్యవిరోధిత్వాపత్తేః ఏవం ప్రమానాత్మక ప్రమానిష్ఠప్రమాత్వాధికరణతాపి ననిరవచ్ఛిన్నా
తత్ర ప్రకారాంశే ప్రమాత్వాభావత్వేన తత్సాధ్యవిశేష్యావచ్ఛిన్నతాపాదనేన నిరవచ్ఛిన్నత్వమాత్రం విహాయోభయాభావనివేశః ఏవం
చ ఘటత్వాదేరపి ప్రామాణ్యవిరోధిత్వం శంక్యత ఇతి యదుపాతప్రమాత్వనిష్ఠత్వే సతి నిరవచ్ఛిన్నప్రమానిష్ఠాధికరణతాకాన్యత్వం వా
చ్యం॥ ఘటత్వాదినా ఘటప్రకారకవిషయకజ్ఞానే ప్రమాత్వాధికరణతాయాః ప్రమానిష్ఠత్వాదుక్తే ఇతి నిరవచ్ఛిన్నత్వనివేశః ప్రమాప
దంచ ప్రకృతప్రామాణ్యఘటకపరం తేన ఘటత్వాదిప్రమానిష్ఠప్రమాత్వాభావాధికరణతాయా నిరవచ్ఛిన్నత్వేపి న దోషః॥ ప్రమాయా

కాలంబనాత్ శక్తిప్రమాయాం శుభక్తేరేతాభ్యాం ఘటాద్యవచ్ఛేదేనైవ ప్రమాత్వాధికరణతాసత్త్వేప్రమాత్వస్యాపి తద్విరోధితాపత్తిరతస్సత్త్వ
ం తం తథా విషయవిశేష్యకత్వం ఘటాద్యవచ్ఛేదేన నతు పటాద్యవచ్ఛేదేనేతి। ప్రతియోగితదధికరణతాయాః అవచ్ఛిన్నత్వయోః తత్తద్ప్రమా
త్వప్రయోజకతాపత్తిరతిప్రసక్తత్వాదితి। సిద్ధాంతేతు తదధికరణతాయాః ఉభయాభావవత్త్వాన్న దోష ఇతి భావః॥ ఘటపటయోం జ్ఞానామితి
జ్ఞానత్వవిషయకప్రమాణాప్రామాణ్యవిషయకత్వాద్యాపత్తిః ఇతి వక్తవ్యః ప్రమాత్వవిశేష్యకత్వావచ్ఛిన్నజ్ఞానత్వప్రకారకప్రా
మాణ్యసాధ్యకం తద్భావవత్తయా బాధద్వయప్రదర్శనాయ తదుభయోపాదానం పృథగేవ తదుభయభేదనివేశాన్న దోష ఇ
తి వేదష్టుప్తి కల్పనావిత్తేః॥ సిద్ధాంతోపరి శంకతే॥ నచేతి॥ ననుభవతుమి శ్రమతే లౌకికవిషయతాయాః ప్రతిబధ్యతావచ్ఛేదకతయా
ప్రసిత్తిః గురుమతే వ్యవసాయోత్పత్తిసామగ్రీజన్యజ్ఞానత్వావచ్ఛేదేన తద్వృత్తిత్వప్రకారకత్వాభావజ్ఞానత్వేనవ్యవసాయాత్మకజ్ఞాన
త్వే జ్ఞానవిషయత్వే మతే జ్ఞాతతాలింగకానుమితిసామగ్రీకాలే తద్జ్ఞానవిషయత్వేతౌత్సర్గికానుమితిరూపజ్ఞానత్వప్రకారకప్రామాణ్యమతే

దా॥ప్రా॥ ప్రామాణ్యావిశేషే యథా విరహే ప్రయోజకతయా నోపపత్తిః తాదృశప్రామాణ్యాభావప్రయోజకతాయా అనన్యం యుక్తత్వేనపవేతవిశేషణతా ॥ కృష్ణ ॥
యథా తద్వదసాయథా సిద్ధ యోనజ్ఞ రూపాణాం పక్షతాపాదనమిత్యౌషన్నికత్వసంగ్రహ లాభవతామ్ష్టికేష్ట లాభశంకా యామాహ మిత్రాతిరిక్తేతి ॥ యథా ద్వి
శిష్టతత్ప్రామాణ్యనిరూపితమిత్రాణాం ప్రామాణ్యానాం వా తాదృశత్వే తత్తద్రూపాణాం వ్యక్తీనాం చ తత్తన్నాభాసే యథా ద్విత్వం ప్రయోజకం తాదృశప్రామా
౧౬ ణ్యావిశేషం యత్వే మిత్రేఽలౌకికం తు లక్షితేద్వైరపి తత్త్వేనం తత్ప్రయోజకత్వమలౌకికం అనవస్థాపత్త సామాన్యేన ప్రసక్తేః ఏవం నయది
మిశ్రసహితాశికత్వం తాదృశసన్నికర్షాధీనత్వం తదాను రూపవిషయజ్ఞానస్య తద్ధీనత్వం వ్యక్తిసహితస్య తతాప్రత్యక్షాధీనత్వం య
ద మిత్రాణాం విషయతావిశేషరూపం తదానురూపాణాం వ్యక్తీనాం చ తదేవేతి స్వప్రకాశ్యాదికం పునయసాధారణం విశేషః ప్రాయత్వే
తి గ్రాహ్యప్రమాతాభావగ్రహకాలే అనువ్యవసాయాదితో నిశ్చప్రామాణ్యనిశ్చయః తత్త్వనిశ్చయ శ్రమాత్వాదిగ్రహకాత ॥ తత్వాదివిషయు
చితతః పాఠః కృతానితా ॥ సమప్రామాణ్యాభావప్రత్యక్షే యత్ర ప్రమాత్వే మాతేంద్రియమితి నియతి అశుద్ధః యది చేత్యాదినోక్తం బాధవారణా

మేవాం కృత్యత్వే తదప్రామాణ్యగ్రాహకత్వేఽప్యకృత్యత్వగ్రాహకత్వమితి అనుభవాంతరోద్దేన ధర్మిగతా నష్టైదకం లౌకికత్వాది కం చాన్యదేవ
తథా సాధారణధర్మవిశేషజ్ఞానే మోక్షే ఘటితే తస్య ప్రాప్తిర్బాధత్వస్య ... మితి భావః సాక్షాత్కారస్య ... మితి జ్ఞానే భాసమాన
సాక్షాత్కారత్వేతి అయం శంకః ... ఇత్యాదౌ ... ఇత్యాదేస్సాధారణత్వేఽపి ఏతజ్ఞానత్వభానాద్విశేషేణేతి మోక్షే ఘటితే తారో
పే స్వోపప్రాప్తి ... తద్గ్రహే ప్రతిబంధకత్వమితి ... విరోధాదితి తథా ... జ్ఞానత్వాదిభేదనివేశ్య విశేషణో పూరణా
... రితి భావః అతీంద్రియమితి రజతజ్ఞానే ... అనుభవసాయే తదభావవతి తత్ప్రకారకత్వరూపాప్రమాత్వేన ప్రతిపక్షం
తదభావవత్త్వే వివేశేషణగ్రాహకస్య ... వస్తువిశేషే త్వజ్ఞానేనకేవలం మోక్షే ఘటితే సాక్షాత్కారత్వ ~~[illegible]~~ తో ... జ్ఞానవిరోధితా
... సాక్షాత్కారిత్వ ... యాం ఏవేత్యర్థః ... ఇత్యాదౌ ... లౌకికజ్ఞానవారణాయ ... జ్ఞాన[illegible]త్వ
ప్రతిబంధ... మోక్ష ... ప్రతిపక్ష... బలవత్త్వ ... సాక్షాత్కారిణి ప్రమేతి పం

గదా।ప్రా.గ్రం॥ స్త్రైవ పదితి కార్త్రై ప్రత్యక్ష వ్యాప్తావితి భావః। శంకయేతి శుక్తిత్వాది ధర్మితావచ్ఛేదక రజతత్వాది ప్రకారక సంశయవారణాయ తౌ ఇతి తత్సన్నికర్షాం, ఇదమ ॥శ్రీః॥
శోంశే విశేష్యాన్న క్తాప్రసంశయః తత్రాపి పరత భాసవిరోధిత్వాదితి దోషసాంగాసప్తృప్తి ఆసాధారణధర్మజ్ఞానవిరోధిత్వమాత్రేయమి
తి భావః। ఏవం విశేష్యయ జనక దోషే ఽ॥ అత్రమీమాంసకానాం ప్రామాణ్యగ్రహే సంశయానుపపత్తిః నమో ధనస్య సంశయజనకదోషస్య ప్రమాత్వతా
శ్చ భాసవిరోధిత్వమావశ్యకం స్వతదోషః ప్రమాత్వతౌ జ్ఞానస్య స్వోత్పత్తిస మయే పి ప్రతిబద్ధా ఇతి అనభ్యాసదశాయాం ప్రమాత్వసంశయస్సంస్పృష్ట
౧౨ ప్రసంగేన తత్సంశయో ప్పదా ప్రామాణ్యాదితి విశేష్యకసంశయేతి శుక్తిత్వాది ధర్మితావచ్ఛేదక రజతత్వాది విశేష్యవారణాయ అత్ర జ
వత్త్వప్రకారక సంశయస్య ప్రమాత్వప్రకారకత్వేన కారితే ఇతి భావః। దృశ్యయోశ్చేత్ జ్ఞానస్య సంశయత్వాభావాత్ ప్రమాత్వస్య స్వతోఽ
విరోధిత్వాచ్చ ప్రమాత్వాభావ విశేషతయా తౌ ఇ కత్వేన తదారోపే ప్రామాణ్యదోషవిశేషితయా ప్రమాత్వ తౌ జ్ఞానవి
రోధిత్వాచ్చ విశ్వతత్త్వ ప్రమాత్వే పి ఏవ దోషః। అసాధారణధర్మజ్ఞానవిరోధి సత్త్వ స్య భ్రమ యే ప్రమానాం దోషే తదా న ఇతి
సక్తిరేవ ఇతి జ్ఞానస్య త్వో తా తాత్పర్యయే నాహ అప్రమేతి ప్రమాత్వ ఇతి ప్రకారితావచ్ఛేదకయోరివ ప్రమాత్వమేతి

క తదుభయసన్నికర్షస్థితస్య ప్రకారత్వేపి తదంశే ఘటఘటత్వయోః ఇవ ఘటత్వతదభావయోరపి (ఇతి) పునస్తస్మాసం వాచ్యం తత్రానాశే
రవిభ్రమేతరభావజ్ఞానాసంభవాత్ భ్రమత్వాగ్రహేపి అహార్యత్వ తదభావాధికరణరూపవిశేష్యజ్ఞానసత్త్వం పాదనాత్ తథావిధవిశే
ష్యజ్ఞానసత్త్వంపాదకసామగ్రీవశాదాప్యాపన్నస్యం యయుక్త్వాత్మేన మతేతవిశేష్యణాహార్యన్నిశ్చయా ఆహార్యభ్రమత్వాత్ వా ఇతి భ్రమత్వప్రతిబధ్య
కం విశేష్యమతే వస్తుతస్తు ఇతి తథా భ్రమత్వప్రమజనకయోః దోషాణాం తాదృశత్వగ్రాహకప్రయోజకః సంభవతీతి భావః తద్విశే
ష్యకజ్ఞానే ప్రకారతానవిశేష్యకజ్ఞానే తద్విధయోః ప్రకారతావదేన తద్వృత్తి తత్ప్రకారకజ్ఞానత్వం లభ్యతే ఇత్యభిప్రేత్య తథావిధజ్ఞానవృత్తి
తత్ప్రకారకత్వాలాభః తేనజ్ఞానే తద్విశిష్టవైశిష్ట్యాగ్రహేపి నక్షతిః తద్విశేష్యకత్వేతి గ్రాహ్యతాయాం ప్రకారతావిశేష్యకత్వనిష్ఠధర్మితా
నచైదకత్రాణాం ఆహార్యజ్ఞానసామగ్ర్యా సాధ్యఘటత్వం ఘటత్వాదికమితి ఘటత్వాద్యవచ్ఛేదేన తాదృశవిశేష్యణా నివేశనవచ్యం చ క
ఇతి భావః అనియమాదితి జ్ఞానత్వమాత్రస్య ప్రకారతానవిశేష్యకత్వాత్ మైకత్రద్వయమితి తాత్పర్యతదుభయసంభానస్యం

గదా॥ ప్రా॥ ఘటాదితిభ్రాన్తి తదితి ప్రకారతా విశేష్యతా నిష్ఠధర్మితావచ్ఛేదకతాని రూపితవిషయతాయాశ్చ సంబంధావచ్ఛిన్న జ్ఞానత్వనిష్ఠం ॥ కృష్ణ
యామాంతరత్వైర్యైకవిశిష్టాం శరవ్యైనికేషు ప్రాకారసామగ్ర్యావిత్తి తద్విభక్తేష్విత్యాదితి భ్రమత్వనిశ్చయత్వ వ్యాపక ప్రతిబంధకతాకత్వం
నచ ప్రమాత్వనిశ్చయ ప్రతిబంధకత్వమేవ తస్య స్వాశ్లేషఘటితత్వాదివల్లాత్ జ్ఞానం ప్రతి ఘటితాప్రామాణ్యావచ్ఛేదేన స్వహీత ప్రమాత్వజ్ఞాన
స్య ప్రతిబంధకత్వాత్॥ ఘటితత్వదేశ్యం ప్రకారతా వస్తుతస్తు ప్రమాత్వజ్ఞానం ప్రతి తదభావావచ్ఛేదకాదిధర్మదర్శనత యథా ఘటితత్వా
౨౮ ది జ్ఞానస్య ప్రతిబంధకత్వేపి యద్రూపావచ్ఛిన్న నిశ్చయత్వ వ్యాప్తి కార్యనాత్వగ్రహ ప్రతిబంధకతా తద్రూపావచ్ఛిన్నత్వస్యైవ వివక్షి
త్వదలభ్యత్వయాం ఘటితత్వాదివారణాం కారవం ఏతేన ప్రమాత్వ వ్యాప్య కాంశా నశ్యేదపరిగ్రహ పేక్షిం తజ్జ్ఞానస్య ప్రమాత్వనిశ్చయ
ప్రతిబద్ధత్వాదితి జనూహితం॥ ఉక్తయుక్తైవతి అత్ర ప్రమాత్వగ్రహ ప్రతిబంధకతాయాం యది జ్ఞానత్వేన విశేష్యతావచ్ఛిన్నత్వం
నివేశ్యతే తదా [illegible] తిమోపి సామగ్ర్యా జ్ఞానత్వరూపవిషయనిష్ఠసాధారణధర్మాదర్శనాత్ మానవిశేషాదివామతే ఇనస్త్ర గతావిషిరి

త్రహేః॥ ప్రమాత్వవిషయతానవచ్ఛిన్నత్వే జ్ఞానవైశిష్ట్యావచ్ఛిన్నత్వోభయాభావస్యైవ తత్సోక్తత్వాత్ అప్రమాత్వవ్యాప్యభావవత్తాజ్ఞానస్యాప్య
క్షేపసునవస్త్రం ఘటజ్ఞానవైశిష్ట్యావచ్ఛిన్నప్రతిబంధకత్వవత్త్వం చానాదితత్ప్రత్యక్షేవత్వం నిష్ప్రకారకత్వాదేః సకలప్రామాణ్యవిరోధిత్వేప్యుపపత్తేః
యాం శైతద్జ్ఞానస్య ప్రామాణ్యాకారకరణాదాహ తాద్రూప్యేతి॥ ప్రమాత్వస్యాప్రామాణ్యస్యోపఘటితవిశేషణతయా నిష్ప్రకారకత్వాదేస్తద్విరోధిత్వ
ం ప్రతిబంధకతాఘటితవిరోధిత్వస్య విధితాత్పర్యప్రోక్తదూషణాసంగతిః ఆహార్యజ్ఞానస్య ఆహార్యవిషయతా అప్రా
ధారణాభావ నాత్రక భాసవిరోధితయా ప్రామాణ్యే పంచప్రహస్యైతచ్చతజహి ప్రమాత్వేతి మాయాం తత్త్వేన నిర్వికల్పకానుపపత్తేః నిష్ప్రకారా
త్వేసత్యప్రామాణ్యవృత్తిత్వాయోగాద్ ఘట ఇతి నిష్ప్రకారకత్వాదేత్వాదివిరహా ప్రామాణ్యాసంపాదితత్వం చ ఖండితం తదేయలత్వం విశేష్యతాకజ్ఞానీయత్వం
నిష్ప్రకారకత్వాదేస్సకలప్రామాణ్యవిరోధితయేతి అద్వైతమతే పి ఘటత్వాదేర్ఘటాంతర్భావాః అథ మతే శ్రీకృష్ణప్రామాణ్యగ్రాహకత్వం ప్రామా
ణ్యగ్రహప్రతిబంధకజ్ఞానజనకత్వమేవాపేయం నతు గ్రంథకారోక్తం తథాపి ఇత్యత్ర వాక్యే ఘటత్వాదేర్ఘటత్వప్రకారకత్వే ఘటత

పదా। ప్రామా॥ తద్భావవతి ఘటత్వప్రకారకత్వేత్వ రూపాప్రమితం న తు జ్ఞానే ప్రామాణ్యం తత్ర తథావిధ వాక్యేన జ్ఞానత్వగ్రహతయా తత్స్వరూప ॥కృష్ణ॥
ంప్రామాణ్యాభావాపత్తేరితి చేన్న ప్రమాత్వజ్ఞానస్యాపి ప్రమాతద్భావగ్రహవిశిష్టత్వేన ప్రమాత్వగ్రహప్రతిబంధకతయా తాదృశగ్రహస్య
ప్రమాత్వప్రమాతద్రూపస్య ప్రామాణ్యజ్ఞానగ్రాహకతయా దోషఘటితతయా ప్రామాణ్యగ్రహేణాబాధాపత్తేః అద్వైతత్వయే నప్రా
౨౯ మాణ్యగ్రహప్రతిబంధకజ్ఞానవిశేష్యవిశేష్యకగ్రహజనకసామగ్ర్యా ఏవ స్వతస్త్వం ప్రామాణ్యగ్రాహకత్వమావదామః ఏవం చ తే
న ప్రమాత్వజ్ఞానస్య ప్రతిబంధకత్వేపి ప్రమాత్వాదౌ తద్భేదేన ప్రమాత్వాభావగ్రహాదివిశిష్టత్వాభావాంతరేణాప్రతిబంధకజ్ఞానవిశేష్యప్రమా
త్వవిశేష్యకత్వేన తత్సామగ్ర్యాః ప్రామాణ్యజ్ఞానఘటకత్వాన్న దోషః ప్రతిబంధకగ్రహవిశేష్యకత్వం చ యత్ప్రకారకత్వేన ప్రామాణ్యగ్రహ
విరోధితా జ్ఞానాంశే తత్ప్రకారకత్వం తేన ఘటత్వాభావవతి తాదృశప్రమాత్వజ్ఞానస్య ప్రామాణ్యగ్రహఘటితం ప్రతి తాదృశప్రమాత్వ
గ్రహఘటితా ప్రామాణ్యగ్రహప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకకోటిప్రవిష్టప్రకారతాశ్రయఘటత్వాభావాదిగ్రాహకత్వేపి న తత్స్వ

సత్త్వాత్ అసంభవ ఇతి చేన్న ఏవమపి తద్వద్విశేష్యకత్వావచ్ఛిన్నస్య తదభావవద్విశేష్యకత్వావచ్ఛిన్నత్వేన తయోః ప్రకారతాతివ్యాప్తి
ప్రసంగాత్ తన్నిరూపితప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వం ప్రాగుక్తగ్రాహ్యగ్రాహకత్వావచ్ఛిన్నప్రకారతాశ్రయప్రకారకత్వయోః ప్రసిద్ధ్యభావా
త్తత్వాదితి నను యద్ధర్మావచ్ఛిన్నప్రకారతావచ్ఛేదకతాకప్రకారతాప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకతా జ్ఞానాంశే తద్ధర్మావచ్ఛిన్నప్రకారకగ్రాహ్యనిష్ఠా
యం దోష ఇతి వాచ్యం యత్ర తద్వతి తదభావారోపరూపస్తద్వద్విశేష్యకత్వావచ్ఛిన్న తత్ప్రకారకత్వావగాహి తదభావవతి తత్ప్ర
కారకబుద్ధిమత్తాగ్రాహ్యస్తు తదభావవన్నిష్ఠ తద్వత్తాయా అప్రసిద్ధ్యా తద్వృత్తిత ప్రకారతావచ్ఛేదకతా పర్యాప్త్యాశ్రయాప్రసిద్ధేః య
త్తద్వ్యక్తిత్వమాదాయాసంభవాత్ తత్తద్వ్యక్తిం యావదాయబాధాప్రత్యక్షత్వ నిర్వాణాంశే ప్రకారతావచ్ఛేదకతాపర్యాప్తిమత్త్వమేవ
దోషత్వాత్ తత్ప్రత్యేకత్వాదిసాధారణ్యమితి చేత్సత్యం యద్రూపావచ్ఛిన్నవిశేష్యతానిరూపితప్రకారతాశాలిత్వేన తద్రూపావచ్ఛిన్నప్రకారకత్వం
న తదుక్తదోషాంతరం తు ప్రత్యేకప్రామాణ్యగ్రాహ్యేనేతి యథాయోగం ద్రష్టవ్యం తదంశే తద్విశేష్యకత్వ గాహిత్వ విషాప్రామాణ్యగ్రాహ

సదా॥ ప్రామా॥ దార్ఢ్యం విరోధస్ఫురణే హి సనవస్థానంతాన వర్తతే వచదంశే తజ్జనకాలా రోపసాంగత్యసిద్ధిః ఏవం చ ప్రకృతే ప్రామాణ్యాభావే నియమతోయ ॥ శ్లో
జ్ఞాతే తత్తద్విరోధిత్వం తద్ఘటకవిశిష్టాభావరూపం న వే శబలతదనగాహిత్వం నివేశయితే తదా ఘటకత్వవారణాక్షం భవతా తత్తదుపేక్షా ఘటితత్వా
భావ నిష్ప్రకారకత్వాది గ్రహస్య గ్రహత్వప్రతిబన్ధకత్వం నాసంగ్రహః తత్ర విశేషణతావచ్ఛేదకప్రకారతా ఘటితత్వాభావరూపవిరోధివిషయకత్వాదిత్యా
శయః తదియప్రామాణ్యవిరోధిజ్ఞానప్రవృత్తి ర్భవన్గ్రాహకత్వే పక్షే ఘటితత్వనిరాసోపి ఉక్తదోషః నిష్ప్రకారకత్వఘటితప్రామాణ్యా
౨౦ ఘటకసాధ్యానివారోనిః స్పష్టత అత్ర ప్రకృతే ప్రామాణ్యాభావే నియతో యత్రియజ్ఞాతే తదంశే తద్విరోధ్యవగాహిత్వ ప్రామాణ్యగ్రాహ
కత్వమితి మిశ్రుచి ప్రతిపాదితం తత్ప్రామాణ్యపక్షే దర్శనవన్ని గ్రహీతవ్యజ్ఞానతాయామాభావవిశిష్టప్రామాణ్యఘటకతదధికరణానిష్ఠ
ధికరణతాకానవచ్ఛిన్నత్వం తత్ప్రామాణ్యవిరోధిత్వం ఘటితత్వాభావాధికరణతానవప్రామాణ్యఘటకఘటకయావదధికరణే ఘటితత్వాభా
వచ్ఛిన్నవిశేషకతావచ్ఛిన్నత్వాదికరణతాయాశ్చ నత్వం ఘటితత్వప్రకారకత్వరూపాధికరణే ఇతి తంతేయాత్ అనవచ్ఛిన్నత్వేపి నష్టతిః ప్రమ

తాత్పర్యాధికరణాత్ తద్ధుతత్వకత్వ మూలరూపాధికరణస్తే తదుభయవత్త్వేతి తేషాం ప్రామాణ్యాపాదో ధిత్వం తత్త్వదం వేతి తద్గ్రాహకత్వం నిత్యత్వా
దిధితి తత్వ్ విధీనాం తేషాం యాదృశ మోక్షే ప్రామాణ్యే ప్రయుక్త ఇత్యుక్తే తేషు తాత్పర్యగ్రాహ్యోపయుక్తత్వ ప్రకారకత్వేనాత ద్విరుక్తిశ్చ విశేషాత్పునరుక్తి
త్వం సాధారణ విషయే తాదృశ మోక్షే పుమర్థాల్లాభ సాధనాత్ ప్రమిత ప్రవిశిష్ట గ్రాహకత్వ ప్రకారకోపి అపి తద్విషయేతి విధిలిఙాదీనాం లక్షణం యథా
స్మృతి మూలక స్మృత్యుక్తం యది తేషు తాత్పర్య యోగ్యత్వాదితి తద్విషయేణ తేషు తత్పరత్వం నానార్థతా ప్రతిపత్తిః తేషాం ప్రామాణ్య గ్రాహక
కతయా అనాదిత్వం సాధన విషయేతి వాక్యత్వ ప్రవృత్తేష్వతీతేష్వపి తాత్పర్య విషయతి తద్గ్రాహకత్వ తాత్పర్యోపజనకతయా తదనుపపత్తిః తద్విధేః
యాం శపథప్రసక్తి గ్రాహకత్వాదితి ప్రకృత ప్రామాణ్యాపత్తిరిత్యుక్తం త్వం విధీనాం వర్ణిత తాత్పర్య విషయతాయాం ప్రకృత ప్రామాణ్యవి
రోధి గ్రహక జనకత్వ ప్రసక్తం లక్ష్య విధిత్వ తత్ప్రసక్తం పరమితి విశ్వాసానాం బాధిత్వం తదపి సమానం చ్యుతం తాదృశ సామగ్రీ
గోచర విషయక తాత్పర్య విషయకత్వం అథం కేనాపి వచనాయత్తమితి సామగ్ర్యవిషయత్వ విషయక తత్తయా స్మృతిత్వ నివారకత్వం ప్రామాణ్య ఇతి

సా॥ ప్రా॥ క్రియాదిశబ్దార్థః ఇంద్రియాః జనకత్వేన గృహీనివేశం దూషయతి ఏతేనేతి నభినిహారజనకత్వం యది శక్తి ప్రమాదభిజనభేతజ్ఞనభిభోధకనభినా ॥ ఆపాద॥ కృ
కారకత్వస్వభావం తదాపత్తిరిహ అప్రామాణ్యజ్ఞనేతి జనకత్వేన గృహీనివేశమతమహ నైమిత్తికత్వం త్రైతి పౌతంత్రభిఖ నేతరావిశేష
ణత్వం కింత్వనుభవవిశేషణత్వం నచేత్యాదిలాభ నచేచమాహ ఏతేనేతి తదప్రామాణ్యగ్రాహకపదగ్రాహ్యప్రామాణ్యనిరూపితతద్విషయ
తానిర్గృహీతకర్మకత్వేనేత్యర్థః స్వరూపజ్ఞానవినష్టౌ చేచమనుపపత్తేరితభిం తంత్వయం తద్విశేష్యకప్రామాణ్యగ్రహంకరత్వరూపసాధ్యసిద్ధ్యర్థం
21 వృత్తే అప్రయోజకత్వం అప్రామాణ్యగ్రాహకం తద్విశేష్యకగ్రాహకత్వేన తదప్రామాణ్యగ్రాహకపదం వ్యాఖ్యాతం మిత్రైస్తు అసంశయగ్రాహక
త్వాప్రామాణ్యగ్రాహకం తదర్థగ్రాహకత్వేనేతి విశేషః అపి స్మృతి జ్ఞానరూప ధర్మిణి నిష్ఠత్వం సంశయాజ్ఞానప్రతియోగితయానవత్వే
ప్రామాణ్యస్య తత్ప్రామాణ్యనైయత్యాభావర్థకః స్వతంత్రప్రామాణ్యవిశేషణం అనుపాదేయత్వేనావర్తనం చానవత్వసంభవన్నత్వనిశయ
నాపాదితే ప్రమితి ఇతి నభినితత్వం తద్వృత్తిజ్ఞానవృత్తిత్వం స్వప్రతియోగిత్వం స్వవృత్తిప్రతియోగికద్వంశవతియోజ్యయసంబం

ధైనత్వం స్వపదస్యవత్త్వం లక్షణానామనుగమకం తద్వ్యక్తీనాం వ్యక్తిత్వేన తు నసహవరహితమిత్యాశయః కుత్రచిత్ యత్ర ప్రమాణగ్రాహ్యగ్రహ ప్రమాణగ్రాహ్యగ్రహ
దశాయాం తత్ర తత్రైవ తద్విషయో భూతేషు ప్రమాణగ్రాహ్యత్వం సంసర్గానన్వయేన (తత్ర దృశ్యాదిప్రాప్త్యసంగ్రహ ఇతి దూషణం తదుద్ధ
రణమిత్యాశయః విశేష్యత్వం తేనేతి ద్వితీయ ప్రకారేణాన్వయస్య విశేష్యనిష్ఠ వైశిష్ట్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదక (తత్ర ద్వయోః ఏతత్ప్రతి విశేష్యతా
ప్రకారతైక్యే శేషే ద్వితీయన సంయోగిత్వే ప్రతియోగిత్వేన తద్విషయత్వే ఉక్తప్రకారేణాసంగ్రహో విషయతా దూరే ప్రకారావతానిరూపిత విషయతా
నిరూపిత విశిష్టత్వేన ప్రకారనిష్ఠ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వ రూపేణ ఏతేన తద్ధర్మనిష్ఠ ప్రకారతా నిష్ఠ విషయతాకత్వం ప్రసక్తం ఆ
హి తత్ర ఇతి ప్రతియోగితా యాం ద్రవ్యసంసర్గ విషయతా విషయత్వేన సాధ్యం ప్రకారావతానిరూపిత ప్రకారక మిదమితి బక్ష
న్నె [illegible] న ప్రమాణగ్రాహ్య ద్వయోః ఏతాదృశ స్థలే ప్రకారతాలక్షణ దూషణం యుక్తమిత్యాశంకతే యదపీతి
త్రిశతలం ఘటఘటత్వ తద్ద్వయం భూతవిషయతా ప్రకారతాదివిలక్షణేతి ఘట ఇత్యాదౌ [illegible] ప్రకారం విశేష్యతాయాం ప్రకారా

గ॥ప్రాగుక్తేతి॥ నజ్ఞేనజ్ఞ నజ్ఞిన్నత్వరూపప్రకారావచ్ఛిన్నధర్మితావచ్ఛేదకత్వేపీత్యర్థః తత్తత్ప్రకారతాత్వావచ్ఛిన్ననిరూపితవిషయతాయా అపి సత్వాదితిభావః ← ।।దష్టేర్ద్వయవిశిష్టే।
బుద్ధిత్రయోర్ద్వయోర్వా [illegible] నవిశేషణతయేతి ప్రాగుక్తేతి ధర్మినిష్ఠప్రకారతైక్యేనేతి ప్రాగుక్తస్థలే [illegible] నతత్ప్రకారతా
ఇతి తాదృశతా పూర్వోక్త [illegible] యద్విశిష్టవిషయకప్రాగుక్తస్థలే [illegible] బంధకవిధయా [illegible] తాదృ
౨౯ శవిశేష్యతా [illegible] ఏవం యదీతి తాదృశవిశిష్టవైశిష్ట్యప్రతియోగిత్వావగాహితయా [illegible] ప్రాగుక్తస్థలే [illegible] దితి [illegible] తత్
ప్రకారకమిదం [illegible] ప్రాథమికజ్ఞానస్య [illegible] ప్రకారతా [illegible] యత్ప్రకారతా [illegible] దిత్యర్థః [illegible]
ప్రకారతావచ్ఛేదకత్వేన [illegible] ప్రాగుక్తస్థలే [illegible] దితి [illegible] నయతి [illegible] తత్రైవ [illegible]
యత్ప్రకారక [illegible] ఇదంత్వాదినేతి [illegible] ప్రాథమికజ్ఞాన [illegible] తత్ప్రకారతాయా
విశేష్యతాప్రకారకమితి జ్ఞానస్య [illegible] ప్రకారకమితి [illegible] దితిభావః ప్రాగుక్తస్థలే [illegible]

శ్రోతౄణాం విశేష్యతాం తయాం జ్ఞానప్రకారత్వావచ్ఛేదకత్వం ఇతి మనసి నిధాయ అభిప్రాయస్య యథా న ఘటః ఇత్యాది శబ్దజన్యబోధే విశేషణతాభావాత్ ఘటత్వం విశిష్ట
తయాభానస్య ప్రకారత్వేన తదనవచ్ఛిన్నత్వం విశేష్యత్వ ఇతి ఏవం చేత్ ఘటాదినా భానవిశేష్యతాం శేషుటత్వప్రకారకత్వస్య ప్రామాణ్యం జ్ఞానప్రతిబంధ
నాపి మోక్షస్యాపి జ్ఞానమిత్యాశయః వక్తృతత్త్వస్య సమాన ఘటత్వాదినా భానవిశేష్యాంశే ఘటత్వప్రకారకత్వమేవానుభవసిద్ధ
మనస్త్వాదేస్తత్త్వం తథైవ సత్త్వేనావచ్ఛిన్నత్వాది ప్రకారతాదికం తదేవ ఘటాదీనాం అవచ్ఛిన్నత్వప్రకారకత్వం తత్ప్రకారతా విశేష్యతా ఇత్యాది
దికమిత్యాదినా ప్రాగుక్త ఘటకత్వావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న విశేష్యతాకత్వావచ్ఛేదకం జ్ఞానం గుణ ఇతి శాబ్దబోధే ప్రకారత్వం జ్ఞానే
వినా తత్ ఘటత్వమిత్యాది జ్ఞానమనుభూతి న వాచ్యం తయోరవచ్ఛిన్నభానమాని తథా జ్ఞానాభావస్య వచ్ఛిన్నజ్ఞానప్రామాణ్యకత్వే తజ్జ్ఞాన
విషయతా సంబంధావచ్ఛిన్న ఘటప్రామాణ్యమితి జ్ఞానాభావస్య ఘటవిశేష్యకత్వే ప్రామాణ్యకత్వేన విషయ జ్ఞానభానప్రామాణ్యకత్వం జ్ఞానా
తిరిక్తం జ్ఞానభాననిరూపిత ఘటభాననిరూపిత ఘట భానప్రామాణ్యకత్వే తస్య జ్ఞానభానప్రామాణ్యకత్వం తదవిని గమనా

౫।శ్రీః॥ విరహేణ ఘటజ్ఞాననిరూపితజ్ఞానజ్ఞానం ప్రత్యప్రతియోగికత్వాపత్తేః తత్ప్రతియోగికేతి కారణకలాపః సామగ్రీప్రతియోగికేతి భావః స్వ
త్వం ప్రాగభావ [illegible] నాస్త్యేవ స్థితేతి శ్రీ ప్రాగభావస్య ఆపాదకత్వాత్ జ్ఞానజ్ఞానేతి జ్ఞానజ్ఞానాప్రతియోగికేత్యయుక్తమితి
ప్రతియోగికత్వాద్ విశేషణత్వే ప్రాక్తనా విరహేపి ఘటజ్ఞానాదిసామగ్రీసత్త్వాదిసామగ్య్రా అపి సత్త్వం ప్రతియోగి విశేష్యతేతి భావః
22 ఘటీనఘటజ్ఞానం స్వరూపసంబంధరూపప్రతియోగికతానివేశం నిరాకృత్య అనావృత్తావేశం నిరాకృత్య తే స్వరూపే ఘటజ్ఞానరూపతా వ్యక్తేరేతి యద్య
ప్యపేక్షా కారణానాం సామగ్రీఘటకత్వేన రూపేణ స్వరూపయభావస్యోపాదానమితి విశేష్యయా ఘటపదజ్ఞానత్వజ్ఞానపదజ్ఞానత్వాదినా సామగ్రీఘట
కతావచ్ఛేదకరూపేణ స్వరూపయభావప్రతియోగికత్వాభావాదవ్యాప్తిరతః ఘటజ్ఞానత్వాదినేతి విశేష్యఘటజ్ఞానోత్తరత్వ విసన్నికర్షాద్య
ఘటత్వేన ఘటజ్ఞానానుపపత్తేస్సామగ్రీత్వేన ప్రతియోగికత్వాసంభవాదితి భావః యదపి లితి కారణతావచ్ఛేదకరూపేణ సామ
గ్రీతావచ్ఛేదకరూపేణ ప్రతియోగికత్వేపి కారణాభావేపి సత్యేనేయః ఏకకారణాభావేపి అవచ్ఛేదకరూపేణ సామగ్రీవచ్ఛేదన

తద్వ్యభిచారాదయ ఇతి తద్ధాపిరితి యత్ర వ్యాపకస్య వ్యాప్యత్వాదినా పక్షతా దిరవ్యాప్యకాదిభ్యాం తాదృక్ యత్ర శక్తి ర్నహి సాధ్యాదినా సత్త్వాదిభ్యాం తః

తత్ర ప్రమేయత్వాదు భిన్నే సాధారణాయ విశేషణతా యథా ద్రవ్యం ప్రమేయత్వాదిత్యాదయ ఇతి వ్యాప్యత్వమిత్యాదినా సాధ్యదర్శిరితి అత్ర తాదృశః స్వస్తి

భాగిత్వ ర్నహినా కృతి భాగే తద్వైశిష్ట్యపి వైలక్షణ్యాయోగ్యగానవ ఇత్యాద్యాదావే వైశిష్ట్యాయః సమాప్య సాధ్యపక్షాదవపి వ్యాప్త్యాదినా సమితౌ సంస్థసాధ్య

మితి వ్యాప్యస్యైవ ॥ వ్యాప్యకత్వమేతి భూమిత్వాదయై దర్శయన్నస్త్యా రతానవచ్ఛిన్నప్రకారతా యోగ్యమోద సంస్థలంబాతి సాధ్యమోప సాధ్య ఇతి

జ్ఞానవిషయస్వరూపతో మాత్వేనా జ్ఞానో దహేతు తాపత్తి రతః స్వరూపత ఇతి తద్వైశిష్ట్య భావత్వేన సాధ్యశా జ్ఞానో దహేతు తాం నుపపత్తి

రతస్స్వరూపత ఇతి । తదవచ్ఛేదనే తద్వ్యాపకవానస్య వచ్ఛిన్నప్రతియోగికత్వ ప్రవణంసాధ్యేన సాధనశక్యమిత్యాది ప్రతిబంధకస్యేతి స్వాభావ

దసన్ని విశేష ద్రవత్వం సాధ్య దశక్యత్వా యథా ద్రవ్యత్వాన వచ్ఛిన్న సాధ్యః తత్రైవ సాధ్యాభావ జ్ఞాన సాధ్య దశకత్వా భావాగ్రాహ్యతి

రాం ప్రమాదప్రసిద్ధ తః తద్వ్యభిచారితి సాధ్యవాచకతా సాధ్యప్రకారతా విశేష యద్ర వద్వనవత్త్వం కే వ విశేష్యతా ॥ సాంవిశేషితేతి సా

సదా॥ ప్రా.సం॥ ధర్మితావచ్ఛేదకత్వస్య విశిష్టవైశిష్ట్యావగాహితాయాం తాదృశాయ సూత్రాణామిత్యత గేహేసోపపద బోధ్యత్వమిత్యతి శక్తిబోధనిష్ఠవిశేష్యతాయాం శ్వేని ॥ధ్యానాదః॥
రూపేణతాదృశబంధైవ విషయతాయాస్సత్త్వ సవాది ధర్మాణాం తన్నిష్ఠశక్తివిషయతాయాః అవచ్ఛేదకత్వేనప్రసిద్ధత్వాదిత్యాశయః ఇత్య
ర్థాంగేత్యతి విశ్వేషణతయా విషయత్వస్యప్రకారతావృత్తి విషయత్వానిరూపితవిషయతారూపత్వాదిత్యాశయః ధమస్సాంశ ఇతి।
24 అనపభ్రాంశసతేనానవిషయజ్ఞానజన్యశక్తిధీనియతత్వపర్యాప్తగాత్రత్వేః లక్షణానవచ్ఛేదకస్యతానవచ్ఛిన్నవిషయతాయాః ప్రామాణ్యాలక్షం
కేతప్రతీతేబహుతానియతత్వ ఇతి సంప్రత్యతసంగతే॥ న స్యాత్॥ నత్విత్యతి। యద్యపి సంపత్తితోనవితొ యథాసాదిరూపవిశిష్టాద్యబోధానియతౌ
సంతత్త్వాన్యత్ర నిష్కృష్యత్వేతోపి త్రితి భావః॥ తన్నిష్ఠానాం శబ్దత్రితిసంకేతవిశేషణతానవిశేష్యతాహితైవస్వజ్ఞానవంవప్రకారకత్వేనాజ్ఞా
నవంతాసిద్ధయః నోత్పన్నవతి ప్రసక్త్యైనేతత్ప్రతీయాం లభ్యపదత్యాదవచ్ఛేదకత్వపివబోధ్యవత్త్వస్యాయి సిద్ధాంతోత్పన్నవత్త్వంశతవిషయతా
దితి భావః పదేతి అత్రత్రయనిర్ణయం తత్ప్రకారత్వసత్వంచ్యబోధకోత్పన్నిర్ధారాన్నతత్ప్రతత్వంకేతవిషయత్వేనబోధవిషయతాఽవచ్ఛేద

ఘటత్వేన తద్విషయతా నాస్తీతి భావః కించ తన్నిష్ఠేన కులత్వాదినా జ్ఞాతస్య వైశేషికాద్యనుమతే తత్ర విశేషాంశే వా బహుత్వస్య నక్షత్రయాదౌ
సత్త్వం సంభావితమిత్యత ఆహ వస్తుతస్త్విపి ఆశాంతత్వం ఘటత్వప్రకారకేత్యత్ర యోజకత్వాన్ని ... కేవలేతి ప్రాప్తేః ... ఘటత్వవిశేషణతయా
ఘటత్వం ఘటాద్యవిషయతాయామపి దర్శితం ఘటత్వప్రకారకత్వం తద్విషయత్వం వినైవ విషయతయా ఘటత్వం ఘటాద్యవిషయత్వేన తాదృశజ్ఞానత్వావిషయత్వం
స్వాభావ్యమతే ప్రకారతా నిరూపితా ప్రకారితానిరూపిత ప్రకారకత్వానత్వాభిధానం నచ తన్నిరూపితావిశేష్యతే వివిధ విషయతా నవ్యానాం
ఘటత్వవిశిష్టప్రకారకత్వే విశేష్యతావచ్ఛేదకం ఘటత్వం తన్నిష్ఠప్రకారతానామభిమతం తత్ తద్విషయోదయః ఘటత్వప్రకారకజ్ఞానత్వేన సాధ్యత్వే
తద్విషయతావచ్ఛేదకం ఘటత్వప్రకారకజ్ఞానత్వేన సాధ్యత్వే తద్విషయతావచ్ఛేదకం ఘటత్వప్రకారకత్వజ్ఞానతాయా అపి లింగవిశేషణం జ్ఞానతా లింగతా-
వచ్ఛేదకం జ్ఞానతావిశేష్యలింగకత్వం తత్ జ్ఞానతా నిరూపితలింగకత్వం తత్ప్రాదుర్భావనిరూపితబుద్ధితా విశేష్యతా జ్ఞానతా సాత్త్వికత్వాది
నాలతలాదౌ ఘటలింగవిశేషణానా తథాహి ఇతి ఘటత్వప్రకారకజ్ఞానతావగాహిత్వే ఘటత్వాభావానా ఇతి ఘటత్వప్రకార

గ। త్రిశాణ్యం॥ తేన్ద్రా విషయత్వాదేః లింగాతరసవిషయవిశిష్ట జ్ఞానవ్యాపకత్వేన పరామర్శస్యోక్తే ఇతి శేషః ఆదినా ఆత్మవిషయవిశిష్ట జ్ఞానానుమితం ప్రతి ఇత్యాద్య ॥ దర్త్వే ॥
తారూపలింగాణ్యపరిగ్రహః జ్ఞాతతాసామానాధికరణ్య లింగత్వే ఘటత్వప్రకారక జ్ఞానత్వేన సాధ్యత్వే న సంభవతి పక్షధర్మతాదశ తద్దశకుత్రైతి శుద్ధ్యా
నసాధ్యకజ్ఞాతతా పరామర్శాద్విషయాం వహ్నిజ్ఞానానుమితి సాధకత్వసమిత్యాశ్రేష్ఠ (బల) పరం ఇతరథా ధర్మ (లా) వజ్ఞానాభ్యాం వినా వ్యాప
కత్వానవచ్ఛేదకమాదేశం సాధ్యభావాపంచకవేన కుతో బలం భవదితి భావః పక్షధర్మతావచ్ఛేదకత్వే తత్త్వమేవ వ్యాప్తిః ప్రాయశః సాధనత్వేపి ఇత్యేవా
తత్త్రైక ఏవ ప్రకారకాభావాత్ తథాచ వహ్నిజ్ఞానతాదవచ్ఛిన్నమిత్యభ్యుత్తానశ్చ వ్యాప్తిర్భవేన్నామ పరామర్శ ఇత్యుక్తే జ్ఞానవిషయత్వాదిలింగకవిశేష వి
శేంతమోపరకర్తృ జ్ఞానానుమితి త్వేన భవతావచ్ఛేదకత్వాభావాత్ వహ్నిజ్ఞానత్వావచ్ఛిన్న విశిష్టవ్యాప్తిర్భవిష్యతి జ్ఞాతతా పరామర్శస్య
వ్య తత్త్వేన భవతావచ్ఛేదకత్వం న ఘటతే ఇత్యత ఆహ స్వవ్యాపకేతి స్వం చ తత్ర భవతావచ్ఛేదకం చ తయోరాశ్రయత్వం తదా విశేష
ఘటత్వప్రకారకత్వవిశిష్ట జ్ఞాతతా జ్ఞానాది పరామర్శస్య తత్త్వేన మితి ముఖ్యః తథా భవతి పరామర్శావచ్ఛేదక విషయవిషయితాని వై

రాసంభవాత్ తజ్జ్ఞానాదిజ్ఞానప్రయోజకతావచ్ఛేదకత్వాదినా విషయతా యావద్వ్యాప్య అతఏవ చక్షుత్తాప్రకారావచ్ఛిన్నకారణతావచ్ఛేదక
తారూప తద్భానేతి యద్వాశబ్దజ్ఞానవ్యాక్తిరూపవగాహిత్వేనోల్లింగాంతరప్రకారావగాహిత్వాంతరేణ చక్షుత్తాప్రకారావగాహిత్వ శబ్దజ్ఞా
నానుమితినాం యుక్తా రణానాం తదభిన్నవేశభంతత్రవిషయవిశేష్యతానివేశాభావేపి నక్షత్రం ఏవం చక్షుత్తాప్రకారావగాహ్య
కారణతావచ్ఛేదకం వచనయతి తథా చేతి వస్తుతస్తు చక్షుత్తాసాధనవిశేషణావగాహిత్వవిశేషత్వప్రకారక చక్షుత్తాజ్ఞానాదిప్రకారావగాహ
నామపి విశేష్యయోః ప్రత్యక్షజ్ఞానానుమితిత్వాదిభిః కారణతావచ్ఛేదకత్వే వ్యభిచారశ్చ తత్రానాయత్త్వమనభిప్రాయాయాం ప్రకారతా
నంతరభావేన తదప్రకారకం చక్షుత్తాప్రకారావగాహిత్వనవధి తదిశేయనిరాసః తథాచేత విశేషణప్రకారకత్వేత తత్తత్కాలీనభిన్న చక్షుర్జ్ఞాన
త్వేనానుగతమిహకారణతావచ్ఛేదకం తేనవ్యభిచారాభావాత్ స్వకారణతావచ్ఛేదకత్వనివేశనసాపి విశేష్యవిశేష్యతా
యాంకి కారణతావచ్ఛేదకత్వాభావే చక్షుర్జ్ఞానత్వావచ్ఛిన్నవ్యాపకత్వేన చక్షుత్తాసాధనప్రకారావగాహి ఘటితనిరూపితభిన్నత

గ|ప్రామాణ్య|| సాధ్యపక్షఘటితతాదృశపరామర్శస్యైవ వ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వేన విషయిత్వాభిధానేన నాయం తద్విషయజ్ఞానవిషయయోరభ్యుపగమకాలాప ౧నాద౹క్షేపః॥
వంశే న విభిన్నప్రయోజకత్వే భవత్తత్వప్రకారకత్వం నాపి వచ్యుభయోరేవ ద్వయం త్వం శక్యజ్ఞానతావచ్ఛిన్నవ్యాపకత్వేన లింగానాం తత్వరూపం
ప్రామాణ్యవిషయోపరక్తజ్ఞానానుమితేః కిం నాశ్రయపక్షధర్మతాత్తద్వ్యావచ్ఛేదాయ ఏతత్కారణతాలవిశేషవిశేషణత్వతత్వలానప్రక్తి
౭౭ స్థజ్ఞానానవచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వసత్ప్రతిపక్షమిత్యాశయేనప్రసాధ్యాంతరతానిష్కర్షతత్త్వమస్యామనోధ్రియత్తాయాః
ఏవేతి తావతాం ద్రష్టౄణాం ప్రమాతవ్యానాం వ్యక్తివిశేషస్యోపస్థితిరిత్యపి కేవలం మిశ్రాణాం ఫలవిభవనిర్ణయ న ఖండిత
తి వ్యాఖ్యానాత్ అనభ్యుపేతదాద్యత్ర అవిశేషరూపేణోపస్థాపకత్వమిత్యాదిపంక్త్యావధారణాత్ ప్రకృతవిషయస్వరూపాద్యంబందాత్మకం
యుక్తత్వం నతు నోపాధితః న్యూనానం వ్యాపకత్వరూపం దూషితభావాత్ అత్రాపి వదంతి తాదృశకల్పః మిశ్రాణాం
యునాయతాదృశవిశేషణోపరి ప్రాగ్విశేషాగం గౌరవత్వం దూషణానుద్ధరతి గుణాగుణవిషయత్వాపత్తి యోగ్యతయేతి

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

గ। ప్రామాణ్య॥ దృష్టపమోర్చే సాల్పతిద్విస్థతాప్యజ్ఞాతత్వాత్ అర్థసాంప్రదాయితపనస్యజ్ఞాతతాయామపిద్వారాపేమో క్షేమాం ప్రామాణ్యపర్యవసానమిత్యాహ ॥సా। కృష్ణ

నను ప్రామాణ్యగ్రాహకాంతరాభావాత్ జ్ఞాతతాలింగకానుమితిసాంప్రదాయిః ప్రామాణ్యగ్రాహకత్వాపత్తిరిత్యుక్త్వైవ పాంథపంపిద్యాదితవ్య

తత్రః పరను కూలమిత్యాశంక్యాహ తస్యాప్యక్తదపిద్విదప్యజ్ఞాతేనాప్రత్యక్షే సంశయనతి ప్రామాణ్యగ్రాహకాంతరసత్వాదిత్యాహ ప్రామాణ్యేతి

జ్ఞప్తిను తత్ర జ్ఞప్తిస్వతస్త్వాపత్తౌ తు తిస్యప్యక్తదపి ద్విదశాయామపి ప్రామాణ్యగ్రాహకతయా తత్ర తదపి జ్ఞానవేలితి నభక్త్యే స్వప్రద్విశాయాద్విరి

౨౭ తి భావః అప్రశపత్తి తి నాన్వయుక్తే ప్రామాణ్యతో రితస్యసంశయేనాదివసనిజమిస్వసంశయవతి సంశయస్త్వేతినమాపమితి విప్రత్తిస్త్వేతి

మానం శూపమితి ప్రమేయాత్ తస్యాదామాకమితి భేదః హేషాం శబ్దం బస్వత్వాత్ ఉభయవిశేషణబ్దం యత్తైతో స్వోద్భావతతిఘటి

తిలిదిపదార్థః అవ్యత్వసిద్ధావన[illegible]సప్రతి అనుమానితత్వేలింగా యయు ద్వసిద్ధారాక గానవయుక్తం స్వతస్త్వతి శాస్త్రేనం నప్రతయత్వే

త్వం అవ్యతాదిగ్రాహకవయం జ్ఞాతాగ్రహణానాపనమితి సిద్ధేతత్వాపత్తే ప్రసహేతో నాత్ప్రపనేత భావం బాక్షేపత్వ ప్రయోజక-

ంశ్రోత్రేంద్రియస్య గ్రహణ విషయే నాశాత్ ప్రత్యక్షవిశేషం మేవ మనస్స్యేవాక్ష ధ్యానోత్ మోక్షం దేశపావా దత్తోపస్థితస్య పదం కారణమితి భావాయతత్త్వదర్శ
నీపరకత్వాత్ తత్రస్త్రైతరూపేధనానేకవాదిద్రవ్యాణాం వినాశానిత్యం మేదృశ్యానాం స్త్రైతత్త్వం అశ్యానాం గగనం వినానుపపన్నమితి ధీః ఋజవి
శేషశబ్దాదిషయపలభ్యమానాం ధ్యానశక్తిత్వం వినానుపపన్నమితి దీక్ష తదుభయస్వభావికాశ్యేతరూపవిపత్తి శాసనప్రవృత్తిప్రా
ధర్మస్యహితార్థప్రవృత్తిత్యర్థైః ధ్యానశక్తిత్వస్యోత్క్రాంతస్య హితార్థప్రవృత్తిత్యర్థైః స్వరూపం శుద్ధం తద్దాదిధ్యానమాత్రాయ
తర్క్య పుటవగ తో బయల్లికిజ్ఞానవిషయః పుటికి పతితత్వతవన్వయవ్యాప్తిః మిగ్రాహ్యతాంశ్రయేతి తన్నతెత్రితాం తారా
చసర్రమోన్వయవ్యాప్తం ప్రతిభాసనతాపట్వదాశ్రయార్థిత్వ ప్రత్యతేషు బుద్ధిజ్ఞానసంయోగ పత్తిః తుతె భత జ్ఞానవిశేషయోష్ఠ బుద్ధిప
తిత్వజ్ఞానసభమి స్త్రైణాం విధానసేపానతత్త్వనోపగమాత్ అన్వయవ్యాప్తత్వేన తెషాం బుద్ధిపత్తివిరహో ఆదర్శితానువ్యవహా
రుం చతుర్భచేతాఖ్యాదినా వివరితుం బుద్ధి జ్ఞానవానపంపే బుద్ధిజ్ఞానవాం స్త్రైతి జ్ఞాన ప్రమాణాశంకతెనచేతి తాద్విశ స్వపి లైతియత్ర

ದಾ॥ ಪ್ರಿಯಾ॥ ಕ್ಷಂ ಲಯು ಕ್ಷೇಸವು ಮಾಂಲು ಠರೂ ಪತಾತ್ಮಿಕ-ಸನ್ನಿಕ-ಕಶೇಷ ಸವಿಕೃಷ್ಟಮತೆ ಪ್ರೋ ಇುತ್ಪಾಲ್ ಬಿಪಸತೆತಿ ಅಪಸಯು ಸನ್ನಿಕಶೋಭಯ ಷ್ಟೆಟಿತಪಾವು ಪ್ರಾಭೃತಿ ಇಷ್ಟ್ರ॥ ಸ್ವಾನಾದೃ

ವುತೆ ನಾನ್ವಯು ಬೋಧ ಪಾವುತ್ರಿಪ್ತ್ಯಂ ಸನ್ನಿಕರ್ಷ ಪ್ರವೇಶಾತ್॥ ಷ್ಟುಟಿ ಜ್ಞಾನೇತಿ ಷ್ಟುಟಿ ಜ್ಞಾನಂ ಸಾಖ್ಯಯೋ ಮಿತಭಿಧಾರೂಪಾಂತರ ತಿದೃಶ್ಯಂಲಪಾಂತಿ

ಷ ಪದಂ ಮೋಕ್ಷ ಬಹ್ರೂಪಿ ಹಿರಸುವಭಿಕಸಾಂಲು ಪದಸಕವುಲದ್ವಾರಯುಕ್ತ ಷ್ಟುಟಿ ಜ್ಞಾನ ಸಭ್ರಜ್ಞಾದೇವೇನೇತಿ ಕ್ರಮೇಣಾನ್ವಯು ಃ ಅನಂತೋ ರವಿದಭಿವಹತ್ವೇ ಪಾವು

೭೮ ಶ್ರಿದ್ವಾಯುಸ್ವಾಳಿ ಅನ್ವಯಿ ಬೋಧ ಪಾವುತ್ರಿಪ್ತ್ಯಮಿತಿ ತದ್ವಿದಭಿವೂನಾನು ಧಾವಸಂ ತತ್ರ ಪೂರಿತವಿಶೇಷಣಾನು ಪಾದಾನ ಪ್ರಥುವುದೋಷ್ಟಿ ಭರ್ತ್ಸುವುತ

ಸಿ ಜ್ಞಿನ್ನ ತ್ವರೂಪವಿಶೇಷಣಾನು ಪಾದಾನೇ ದ್ವಿತೀಂ ಲುದೋಷ ಇತಿ ವಿಶೇಷಣಾದ್ವಯ ಪ್ರವೇಶ ಪಿಲಿತಭಿಧಾಕ್ತಿ ವುಮೇಭಿತಿ ವುನಕ ತ್ವನಿಯು ವುಟ್ಟು

ಕ್ತೇಃ ಕಥಂ ಚಿದ್ವಿತಿ ಷ್ಟುಟಿ ಜ್ಞಾನವತೇಮಿಷಂ ಪುಟಿ ಜ್ಞಾನವದಿಲಿ ಜ್ಞಾನೇ ಶ್ರಿತ್ಯೇಕ್ಷ ನಿಶ್ಚರಾತ್ಮಾಸಂ ಕಕ ಸ್ವಪೋ ರೂಪಿ ಕಾರಣಾ ಮುಪೆತೆಭಿತಭಿಧಾಃ ಮುಖ್ಯ

ವಿಶೇಷಭಿತಾಂಲು ಇತಿ ಅದ್ವೈತ ಜ್ಞಾನ್ಯಸರಿತಾಪಿ ಷ್ಟುಟಿ ಜ್ಞಾನವತ್ವಾರಾತ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟ ಷ್ಟುಟಿ ಜ್ಞಾನವತಿಪ್ತ್ಯ ಜ್ಞಾನಸಭಿಪರಾತ್ಮನೋ ಮುಖ್ಯವಿಶೇಷಭಿ

ತಾಪ್ಯಭಾವೇನ ವಾರಣಿ ಪಿಕರ್ಥಂ ಪುಟಿ ಜ್ಞಾನವತಿಸ್ವತ್ವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜ್ಞಾನವತ್ ಪರಾತ್ಮವು ವ್ಯಭಿಚಾರೇ ಪ್ರಕ ವೂನಪಾವುಪ್ರಾರಣಂ ತೋದ್ವಾಕ ಪಾವುಪ್ರಾಃ

పుటభఞ్జనత్వేన ప్రత్యక్షత్వయోర్యుక్తిరనుపపత్తిరితి చేన్న జ్ఞానాంతరావిశేషవతాం స్వత్వస్య విశేషాత్పరం ప్రత్యయాపాదకజ్ఞానాంతరావిశేషవ
తాం స్వత్వరూపతత్త్వాయ పాదకజ్ఞానాంతరావిశేషవతాం స్వత్వనిష్ఠత్వయుక్తావిశేషవతాయాం స్వగోచరాపాదకజ్ఞానాంతరాయః తన్నిరూపితస్వాశ్రయ
వృత్తిప్రకారతాకప్రమాస్వవిషయిత్వే స్మృతౌ స్వత్వనిష్ఠతాం స్వగోచరప్రమాస్వవిషయావచ్ఛిన్నవిశేషవతాం స్వగోచరాపాదకజ్ఞానాంతరాభావాన్న దోషః। యత్త్వేవం
సతి ప్రత్యక్షాపాదకాంశముఖే తదంతరావచ్ఛిన్నవత్త్వాత్ విశిష్టతయా జ్ఞానవిషయత్వప్రమాస్వాపి విశేషవతయా ఆశ్రయ
స్వవృత్తినిష్ఠనిరూపితస్వాశ్రయవృత్తిప్రకారతాకప్రమావిరహాదితి తత్త్వం ఉపనీతవిషయజ్ఞానస్య స్వగోచరాపాదకజ్ఞానత్వాదినా త
త్త్వేన జ్ఞానే స్వగోచరాపాదకజ్ఞానత్వేఽపి తత్త్వేనోక్తనోవిశేషవతయా తన్నిరూపితస్వాశ్రయవృత్తిప్రకారతాకప్రమాస్వ తద్వృత్తిత్వేనయుక్తా
త్వస్వాశ్రయవృత్తితాయాం వస్తుతో బాధకరనియమతః స్వవృత్తిత్వవిశేషాత్ యస్యాసంయోగస్య త్వేన అనవస్థాయుక్తవృత్తిత్వయుక్తావి
విశేషవతాం స్వగోచరాపాదకజ్ఞానాంతర ఇతి నన్వేవం యోగవతాయాం స్వాభావమోపనయేన బాధవారణాయ సంభవాల్లక్షణగతానాం పదానాం

గదాప్రామాణ్యా ॥ తాదితరపరత్వప్రహాయత్వాదివక్షేత్యత్ర జ్ఞాతతాదేతి లింగహే తులావయాత్ర్యతపసను మిశ్రవిలక్షోపదృష్టత్వం దాతాలం నతపతవవపవస్నాయాం ॥ ప్రాక్తన
నంతరస్యప్రజ్ఞాతతాలింగత్వ జ్ఞానానుమితేవిషయవిశిష్టజ్ఞానానుమితిరూపస్యజ్ఞానస్యప్రతపక్షేత్యనమిశ్రమతేవిప్రామాణ్యగ్రాహకత్వాత్
తదనుత్తరస్యద్యజ్ఞానానుమితేష్వపి ప్రామాణ్యం జ్ఞానవిశేష్యతాలింగకానుమితిత్వేన తత్తానుగ్రాహ్యప్రామాణ్యగ్రాహకత్వేన జ్ఞానగ్రాహ
౭౮ కత్వేనచమిశ్రమతసిద్ధత్వాదిత్యత్ర ప్రహాయత్వా గ్రాహ్యతేతి తథాచమిశ్రమతాసిద్ధత్వనివేశే ప్రయోజనాభావేనాప్రతిపత్తివతాసిద్ధ
త్వం స్వవ్యాపకేతి భావః విషయేతిపాతుకత్వం విషయనిరూపితం హి జ్ఞానవత్వం జ్ఞానవత్తావేద్యావిశేష్యత్వాతివ్యాప్తిరితపక్షవిశేష్యజ్ఞాన
తద్వత్ప్రామాణ్యగ్రాహకతావచ్ఛేదకంపదిత్యలం అత్రాపిత్సిద్ధప్రామాణ్యవిరోధప్రామాణ్యత్వేనసిద్ధత్వవిశిష్టతాత్పర్యంతతోరసుగ
సిద్ధతద్విశేష్యాంశే ఉపనీతభానాత్మకం విషయతాంశే తావత్కంపక్షేపతి సన్నికర్షస్యాపేక్షయా దోషప్రాబల్యపర్యాలంబ్యాపిఇయదివేతి
అన్యథాసిద్ధ్యనిశ్చయాత్ సాహ అనభ్యాసదశాయామప్రామాణ్యస్య ప్రాబల్యవత్తాదాత్మ్యతత్త్వతపతిప్రామాణ్యస్య భ్రాన్తి

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

గదాం(ప్రాగ్య)॥ వి శేషవిశేషబలవత్త్వేనవిశ్వప్రతివక్షీ దాత్తత్వవధ్యోదిత్యాశంక్యతే(॥) తాదితి అపి (తత్వాదితి లా తోకతస్య కన్యాస్యవధిబాల ప్రత్యేకం ॥ తద్వే

తేరవ్యతా లక్షీరవ్యస్యత్త్వేవతాం కతా యథావ్యవస్థా వనాం ప్రవారతి విప్రతాంసంగతి పూయవియుక్ష్య పరం తాదృశధర్మాణవ జ్ఞిత్త్వేన

వినేషవతావివక్షేః(ం)త్వ్యతవక్షః లాగ్రాహకాంతం వ్యాప్యప్యాప్యతావచ్ఛేదకా న గ్రహేత్యోర్వ్యాపాదానప్రంతా పనకత్వనయ బవంతో ఏవమితి తదవి

౪౦ క్లేశస్యేతి ఇప్సితతాంత్రి తవక్షీణం స్తాకి ప్రాగుణ్య గ్రాహకత్వేన జ్ఞానగ్రాహకత్వేన వృత్తి మతవిధ్యతయా వారణాంత విరోధాదితి. షే హాదిగ్రాహ

కసాం గ్రాహ్యమిశ్రాదనిధ్యత్తోపత్తిః నపిసంగ్రహాసంభవేనతద్యోక్త్యా జ్ఞానగ్రాహకత్వేన వేశసవ్యాప్యవతతంయా వృత్తిమతవిధ్యపరపంతం వక్షణం

తన్నాదితి భావః సతవ్యవి జ్ఞానగ్రాహకత్వేమి ప్రమతవిధ్యతోపత్తే [illegible] జ్ఞానసవసవ్యాప్తతాహా లక్షణం ఇతి జ్ఞాతతాప్రత్యక్షేణానుగ్రహం ప్రమాణ వ

ృత్తిమతేవాధ్యావివేచితః న తస్య తవిధ్యతేతి తథా చ మిశ్రమతవిధ్యచిహ్న తేయోక్తానపి వృత్తిమతే నాధ్యేతిభావః గురుణేతి గుణమతవిధ్యలిఖ

తయోక్తానమితి నాం గ్రాహ్యదాయ వృత్తిమతేవాధ్యక్షం వ్యవస్థ ప్రత్యక్షే సాంప్రదాయానుగ్రహానాం విశ్రమతవిధ్యచిహ్నతయోక్తానపి బాధం వ్యక్య

ం జ్ఞాతతా రూపేతి మిశ్రాణాం జ్ఞాతతా జ్ఞానస్యైవ సాంసర్గిక విషయతా న తు జ్ఞాతతా యాం జ్ఞాతి భావః అసంగ్రహాదితి ప్రాగుక్త ప్రాకత్వేన
జ్ఞానస్య ప్రకారత్వే వ్యక్తి ప్రతస్య జ్ఞాతావ్యాప్తి జ్ఞానవిషయోక్తి ఇతి శంక్యం నమితి సాంసర్గికం సంగ్రహ వినష్టేతి కృత్వా ప్రసిద్ధం తత్త్వేన వ
జ్ఞానకాలీనో ఘటాదిరితి శాబ్దసంగ్రహో యోగ్యానుపలబ్ధి ఏతేనేతి నిశ్చయం ఘటాదివిషయక వస్తుని నైయాయిక లక్షితం యా తత్ర తథా బుద్ధిః జ్ఞా
నాంతర విశేషణ శాబ్దబోధాదపి నిర్విశేషస్య శాబ్దబోధకస్య దాస్యైవ తత్ప్రకారస్యైవ సాధకస్య తత్ర యోగ్యతావశాత్ విషయ జ్ఞాన విషయో ఘట
ఇతి శాబ్దత్వేన వ్యవస్థాయ సాంసర్గిక ప్రతిబంధకత్వేన తత్పదిసంస్కారదశాయామవ్యాప్తం యాం సామ్యాయం జ్ఞానవిషయఘటశాబ్దబోధాదపి
సంగ్రహో నైయాయికవిశేషణవితరక్తిమిత్యాహ తేతి మిత్యాహ తేతాశి జ్ఞానవిషయ విశేషణ సంయోగ్యనత ఘటతత్త్వ ఘటాదితి భావః వ్వ
వ్యాప్తేతి విశేషితాత్వం ధర్మితావచ్ఛేదకత్వాత్ బాధ గ్రహాభావ ధర్మితావచ్ఛేదకత్వే తద్వత్తా జ్ఞాన సంప్రతి విరోధిత్వాదితి భావః జ్ఞానే
ఇతి జ్ఞానవిషయబాధగ్రహే విషయావిరోధి జ్ఞానజ్ఞానం నవత్వం మనోతి దృష్టగ్రహే ప్రత్యక్షజ్ఞానమితి విశేషయతా సామాన్యతిమతిన

న్యా॥ ప్రామా॥ వదంతి జ్ఞానత్వావిషయతావృత్తిత్వప్రకారతానాం విశేష్యత్వం చ మితిశేషత్వేన భానేప్యనుల్లిఖితభానే చ అతిప్రసంగేన జ్ఞానత్వావిషయ ॥న్యా॥కో॥

విశేష్యతాయాం ప్రాక్ తత్ప్రకారకత్వావచ్ఛిన్నత్వవిరోధః తాదృశవిషయతాభానాభావాత్ తత్తత్పదార్థస్య ప్రత్యక్షే భానమితి భావః తదపి

తివ్యక్తిజ్ఞానప్రకారతాశాలిత్వమిదం విషయతావృత్తిభాతి ప్రకారతాశాలిత్వం విశేష్యతాయామితి విశేష్యతానిరూపితప్రకారతాయామిత్యర్థః జ్ఞా

౪౧ జ్ఞానేతి ప్రకారతాకాలతావచ్ఛేదకతా ప్రకారతావృత్తిత్వసత్వవిశిష్టప్రకారకత్వేన జ్ఞానప్రామాణ్యాయకలాపస్య ప్రకారతాదితి భావః

ప్రామాణ్యవత్త్వవిశేషణతాయామపి ద్రవ్యత్వేన ఘటత్వేన విశిష్టజ్ఞానత్వేన ప్రకారతాజ్ఞానోపస్థితి పుటానితిప్రకారతాశ్రయపదార్థ

నవజ్ఞానోపస్థితి ఘటితత్వాశ్రయప్రకారతాశ్రయపదార్థత్వస్య పరిష్కారావేదితం తత్తద్గతతాదృశవిషయతాయాంజ్ఞానప్రామాణ్యపదాంశ

ప్రకారతావచ్ఛేదకమితి నవప్రతిబంధజ్ఞానంపదాంశనవజ్ఞానోపస్థితౌ జ్ఞానప్రామాణ్యావచ్ఛేదకత్వాత్ తత్ప్రతిబంధకాభావేతి జ్ఞానప్రామా

ణ్యపదాంశకత్వజ్ఞానప్రకారతాదితి భావః విశేష్యవిశేషణాంశయోస్తాదృశతాకాలసాధనతా జ్ఞానోపస్థితిం పదాంశనవజ్ఞానప్రకార

ధ్యాయ శ్రుతి బాధదర్శనం ఉక్త విశేషణ ప్రకారేణ తద్భావిత దేయస్య జ్ఞానేనేత్యాదినా ఖండ్యంతే ఉత్పత్తి దాయత్వే స్వోక్త ప్రకారేణ తదీయస్య

భువి స్వర్గమేవ నాభావః తస్మాదుపకారాలాంతరే తదీయస్య ఉత్పత్తిమానమితి నహ్యదృష్టాధీనః అతఏవ ఉక్త విశేషణ త్యాగేన తత్తత్కాలేష్వ

ఫలకేనాం వచనానాం స్వర్గసాధనత్వమేవ ఫలకేనాం సాధనత్వం ఇతి జ్ఞానేన కాంక్షసాధకశ్రీమత్సర్వోత్కృష్టజ్ఞానవిషయ

కర్మణో ధ్యాయమానమితి ఉత్పత్తిర్న తత్త్వజ్ఞానానాం సాధనత్వం విధేయాంశే విశేషణత్వేన ఉత్కృష్టత్వేన తథా శ్రేయః సాధనత్వం

ఇత్యాదినా ఉపన్యాసత్వేనైతదుక్తం వచనానాం సాధ్యత్వం ఉపన్యస్య తత్త్వజ్ఞానానామప్యుత్కృష్టాయాః ప్రయోజనాయ కర్మాంతరేణ

నిరుక్త దర్శితాతిశయితవైశిష్ట్యం విషయతానవచ్ఛేదకత్వం కురుపే ఏవం చేతి తాదృశయోగ్యతా జ్ఞానకల్పనే వాచ్యయోగ్యతాయా ఉపస్థితేః

యోగ్యతావిశేషాంశే తాదృశయోగ్యతా జ్ఞానకారణత్వస్య భంగః తేనోపగతాయాం తాదృశయోగ్యత్వబోధనే తదనుప్రవేశాత్ తాదృ

శసామగ్రీ భట్టమతే విశిష్టబోధనే సామగ్ర్యంశోత్పత్తి ప్రయోజకత్వేనైవ యోగ్యతాయాం తాదృశబోధే తదనుప్రవేశః తాదృశసామగ్రీం వ్యా

౯॥ ప్రాగుక్తే॥ ప్రవర్తితత్వం నిరుక్తపదము త్యాగశీల్యమేన తాదృశసామగ్ర్యం ప్రవర్తితత్వం నిరుక్తపదము ల్యాగశయమేన తాదృశసామగ్ర్యం ష్యుత్తర ఇత్యర్థః ॥ కృష్ణ ॥
ధర్మనివృత్తి ఆఖ్యాత తాదృశశాబ్దబోధసామగ్ర్యాః భక్ష్యమలత్వప్రకృత్యాదివర్ణ్యవర్తిరితి భావః ప్రాగుక్తానామనిష్టజనకత్వ తదభావస్యధర్మస్యసా
ధనతాంశ్చానో పంచమోని భూలతి స్వధర్మేతరకారకతావబోధో పయోని స్వగరసాధకశబ్దయోగకః కారకబోధకః ఇష్టేతి యదనిష్టసాధన
నత్వం బాధితం ఇష్టసాధనసాధనత్వం త్వత్పరం పూర్వో ప్రతిష్ఠితవద్ధనబోధవిషయ ఇత్తి భావః ఇతరేతి ఖట్వైరపి యుద్ధజవి పరితవదద్ధవర్త
౪౧ నష్టేష్టధర్మే యద్ధకలవజన్య భావస్య తద్ధర్మేణ ప్రతిష్ఠితవజన్య ధర్మేణ తత్ప్రకారకశాబ్దబోధహేతుత్వాజ్ఞపి నవాలే ఇంద్రియాశ్ర
కారక్ష ణాఖతన్త్రైవ పదానుప్రిష్ఠితపదార్థతస్యభానాత్ తథా నక్షత్రమలత్వప్రకృత్యాదివ సాధ్యసాధ్యత్వమితి భావః అధ్యక్షపరతేతి యల్లింగాదికప్రేదా
ధనపదార్థోవర్షిష్ఠితి పదార్థాంతర పదార్థోపస్థిత్య త్వత్కలయుపతాతసామగ్ర్యా అపి నలయలతే శాబ్దబోధ నతలత్వాదితి భావః సృష్టే
కృతం చేత్తదా శక్తిమూలకపూర్ణాఖ్యం యదవధితి విక్రమ నయ దాంతరప్రభ ష్ణంతల నలయలతేతి నఖినా యదా నఖినాయలతేశాస్త్ర

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

॥శ్రీరామ॥ నాశ్యోప్యయుక్తః శ్రీపతరం తద్భావేన పక్షద్వయే ప్రయోజనమాహ జ్ఞాతతేతి ధర్మ్యంశే విలక్షణవిశేషణతాయా ద్విధాప్రకారకనిర్ణయత్వేనేతి శేషః ౫ కృష్ణ॥

తాత్పర్యగ్రాహకత్వమనుపపత్తిపయోగ్యతా జ్ఞానస్యోపపాదకత్వేనానుభవానన్యథాసిద్ధత్వం తాదృశవ్యవహారాణాం గుణగుణత్వేనాప్తిరితి ఏతత్స

మస్తవారణం ప్రాగభావతో జ్ఞానవానాత్మేత్యాదౌ గుణగుణత్వేనాపి నవత్వో జ్ఞాప్యో భవతి గమవిషయతాస్వ[illegible]వ్యవహారణమాశంక్య నిరా

౪౨ కరోతి జ్ఞానేతి నవ్యవృత్త్యేతి జ్ఞానభాసకస్య గ్రహవిషయతకత్వేన విశేషణమితరభేదకతత్త్వవృత్తి భిన్నత్వమితి యతో జ్ఞానవత్వ

మనువృత్త్యాత్మకనీయేన [illegible] వ్యుత్పాదనాంతరమాహ నవ్యస్య తత్ప్రవృత్తి ప్రమాకత్వాత్ తన్నివేశే జ్ఞానవిషయకప్రకారకత్వనివేశే చ దోషం దర్శ

యన్నేవనివర్తకజ్ఞానాంశే పరోక్షత్వాభావాదవచ్ఛిన్నత్వాదివంచేతి ఇత్యేతి విషయస్య యుక్తసివాయువిశిష్టం ఘటం జానామీతి

జ్ఞానం గుణత్వేన మిథ్యాత్మపొత్తాదృశాపేక్ష్యభావకారణాభావవ్యవహారయుక్తత్వం యోగ్యతాయాః శాబ్దబోధాత్మత్వేనః

జ్ఞాన అన్యాన్యత్వాత్ తత్ర శాబ్దప్రకారకవిశేషవిశేషకతద్భావః ఏవమితి ఆదినా ఘటజ్ఞానవానాత్మా ఘటజ్ఞానవానిత్యాదిః పరిగ్రహః

— అనేనాపి ఇతి అపి [illegible] ఇతి [illegible] తద్భిన్న [illegible]

[illegible] ఇతి [illegible]

[illegible] ఇతి [illegible] ఇతి [illegible] ఇతి [illegible]

[illegible]

[illegible] అత్ర [illegible]

తత్ర [illegible] సంబంధాభావే నాన్వయః నీలం ఘటో [illegible] ఇత్యాదౌ నీల ఘట సంబంధాభావే అన్వయితావచ్ఛేదక [illegible]

[illegible] తదన్వయః నీల ఘట సంబంధాభావ [illegible]

[illegible] నీల ఘట సంబంధా [illegible]

గ-ప్రా॥ చ ఘటాద్యధికరణే వ్యుత్పత్తివ్యవచ్ఛేదకత్వేనేతి అత్రాపి అయోగవ్యవచ్ఛేదవివక్షేరవిషానమితి వాచ్యం తథాప్యన్వయితావచ్ఛేదకసామానాధికరణ్య శ్రీః
స్యైవ తదన్యయోగవ్యవచ్ఛేదానాం తత్ర త్రైకాలికాయోగవ్యవచ్ఛేదస్యాతిపరిభాషితత్వేనత్వం యోగవ్యవచ్ఛేదస్య ఇతి శేషః న లక్షణాయామేవ భూయత ఇవి
వేతాత్యదౌ చయుతాశయో చత్వసామానాధికరణ్యేనైవ నీలఘటవానయోగవ్యవచ్ఛేదో ఋధరితే తద్వృత్త్యన్వయిత్వమత్ర కేనా గృహ్యతి ఏవ ఇత్యాద్యౌ
౪౪ స్వాశ్రయవిషయకగ్రహత్వసామానాధికరణ్యేన వృత్తిప్రాగుణ్యావిషయకత్వాయోగవ్యవచ్ఛేదః ప్రాగుణ్యవిషయకత్వావిరవిశేషణే ఉపతీయన్తే
తే తథా చ విద్వౌన్ల్ప్రాధనాది రితివదితేః అత్యన్తాయోగవ్యవచ్ఛేదస్యేత్యయం నిరాకాశయోతి చస్తానమితి విపంచతి విశేష్యసంగత
తి ఆఖ్యాతార్థాయోగవ్యవచ్ఛేదభానాసంభవాదితి తదితి విశేషణే భూతే సతి క్రియాకర్తృత్వాయోగవ్యవచ్ఛేదప్రతీయయ
స్యైతా చాయోగోవిశేషణాని శత్రుభావశ్రితి యోగ్యత్వం క్రియాకర్తృత్వాన్వయి తద్వ్యవచ్ఛేదపరవచనానన్వయహాప్రవృత్తేః అపి ఇతి నద్యై
వకారశక్తాద్యర్థాన్వయిత్వవిరహే తద్ధటితేద్యాధర్మి ఇతి వాచ్యం ఏవకారశక్యాయోగవ్యవచ్ఛేదయోః ఖండశక్తిః నిర్ణీతత్వాదితి యోగత్వేనైకం
౪౪

ష్టసనః అభావప్రతియోగి తాత్పర్యావ ల ష్టోనా వెతర్భిత్ప్రాయః బాధా దర్భావ వచ్ఛేదక తత్వం చిన్నతో తాఁగ [illegible] వి శ ప్రతిషేధం చిన్నవాల

మిత్యాదిః భిన్నవానా ఇన్ద్రావ తాత్పర్యాదితద్వాతో తత్ప్రతర్భిపం బన్ధతో ప్రతియోగి ప్రతియోగి భిన్నత తేతివా అనద్విగుత ద్వివదద్వి గుత సిద్ధిర్భవద్వా

ంతరమిత్యాహ అత్రాపం తరమి తాద్విదిగురు సతి సబా [illegible] వర్భి బాధత ద్విగుపతమన స్థం పర తత్పత్ర వ్యాప్య గురు తపాందర్భి బన్ధనం గలా

స్తత్పదిపోదన సాధనత్వా భిన్నవవిపియ వాకా మోదనకా గుశతతి వర్భితా భోధవిశేం గుజత్పది ప్రావరూ విశియుక్త బన్ధనా తురితాదాయలా

ఇ తతాసగత్వాదకరణత వినపేణా [illegible] గూనద్విత్పదితి వాచ్యం గ్రాగూసర్భితః ప్ర గూవ్యవిశేయుక్త గ్రహోః అన్యయలావ తత్వావ గర్భత్వాత్ప ఇత ర్భిద్య

పగమ తర్భిధాలోతత్త్వ వ్యధరూణాం గుత పరతిత్పాద్భావ వన కేనావి యూ [illegible] తదద్య వ్యపనగ కంభవః నావి బాధిమా అనర్భిహా బాధితా

గుప్తాప్రాప్రాపప్రరుశ్చత్వాదితి అత్రాపం తరవిర్భితి అనవర్భివాయ యగమాగుత్ర గూడాయోక్త పరతత్వ్య వత్వాయాతితా ద్వాయ ద్రగురూణా ప్రతపం వి

వావత్రాధమి కబన్ధన గ్రాగూత గ్రాసగత్వాః ప్రాగూ వ్యత్వాపత తాత్పర్య ద్విత తర్భిధః నావియు గుతె అనర్భి వర్భివాయ యప్రాప్తా తగ్రాహ్యం యుయుమత పిప్ప

సప్రమా॥ త్వం శంకతే యదవాతి అ[illegible]త్వవతి న్యాయమతే ఇతి చేత్ః మకారిలతా వతా జ్ఞానప్రత్యక్షే మాయత్రత్వం ధమిగతావచ్ఛేదకత్వత్యప్రామా ॥ క్షే॥
ణ్యగ్రాహకతానిష్ఠయమనమునిష్ఠే నప్రతిబంధాదనవతిప్రాయయా[illegible] మగ్రత్వం తేనయాపేణ ప్రామాణ్య గ్రాహకత్వనిష్ఠయాన్య
యమతే నమతే మోక్షం భవతి । తథాహి జ్ఞానప్రత్యక్షేత్యాదకసామగ్రీత్వేన గృహీతమోపాదానాశంభవేవిషలాఘవాత్ తాశ
ణప్రామాణ్యస్వయదాంయత్రైతత్తదుపాదానసంభవాత్ అత్రనవతివిష్ణాయసామగ్రీ వారణాంశంకతే యదిత్యాది విశేషివృత్తి
౪౩ ఃకైనావిరూపేణాభావానంగీకారాదితి భావః శంకాయాం స్వగతఫలాత్ప్రత్యక్షవారణాయ జ్ఞానసామగ్రీ[illegible] తత్పదితనేత అ
దినాజ్ఞానగ్రాహకసామగ్రీత్వపదత్రయం । ఏవం తథా తేతి వతివర్తయాయయాపేతయాయాశిత్యత్వ జ్ఞానగ్రాహవృత్తి తి ఇయంత జ్ఞాన
వృత్తిప్రదార్థః ఇతి స్వరూపసాయవృత్తి పదం అనవస్థాఖ్యాతి వతి[illegible]వతాపదకసామగ్రీత్వం చమమమత్ర అసిద్ధమితేతి భావః
ధమిగజ్ఞానలోత్పాదకసామగ్రీత్వస్య విధమిగజ్ఞాన[illegible]ఘటితత్వం యా బోధవృత్తికారణతో త్పాదకసామగ్రీత్వస్య విబోధవృత్తిరణ
ఘటితతయా అసత్వేన జ్ఞానగతస్య ఇత్యాపిమాక్ష్య బోధవృత్తిమిపతత్తద్విజ్ఞానీయమనోపాదాయతమతాపాదకసామగ్రీత్వే

సోఽభయవత ఏకత్వాద్యదర్శనాత్ తథా వ్యాప్త్యనుపపత్తే అనుపపత్తిసాధ్యసాధ్యప్రాప్త్యప్రాప్తిసమాభ్యాం ప్రాప్తేః త్వేన గుణగుణానిష్ఫత్త్యనుపపాద
మితభావః అత్ర ప్రమితత్వేనోపసంవిభాగో దత్రహిపక్షన్త్రియుక్త్యయకానామద్వైతభిన్నత్వేభవనత్వేతానతాత్రిఖిమానదే తేషాంమహాపరతత్త్వ
ఖిరావశతి । భక్తైనసంపం విపాదే వృత్తతాలంవకానుమితసాధ్యప్రాప్తేః ప్రాప్త్యప్రాప్తిసమాభ్యాం తత్త్వేభ్యః పూర్వపక్షతాపత్తే । న్యాయమతేతా
ప్రత్యక్షాద్యప్రాప్తివిప్రతిపత్తేః తస్యోక్తవిషయతాలం నత్వత్వేనయపక్షవృత్తితస్య ధనవృత్త్యతాయాం విపాదపరపక్షస్య నాపత్తేః ఏవం
సమానాధికరణం వివాదే సాధ్యాపేక్షాభావాతాయాం పక్షసాధ్యసాధ్యప్రాప్త్యప్రాప్తిసమాభ్యాం ప్రాప్తేః తత్త్వప్రతిష్ఠావినష్టతః సర్వ
తావద్యైర్వ్యాప్తిసిద్ధిర్విరహే [illegible] నయేనసమాధత్తే అనుపపత్తేరితి యథాపదనపరోక్షాయోః ప్రాప్త్యప్రాప్త్యా
ప్రాప్తిసమస్థానేఽపి తత్త్వతతస్యప్రాప్తేః తదప్రాప్తేః త్వేవిరోధిత్వాదితభావకతేరితి గుణగుణాభేదం విపాదేన్యాయ
కానాం న ఖ్యాత్యాది సర్వసాధ్యసిద్ధేరితపక్షత్రిహే పక్షానసేరితి న్యాయమతే పక్షస్యానుపపత్తేః యయోర్భేదం పక్షేత్త్వ
త్వపక్షానసిద్ధ్యవిషయత్వం ఉనన్త్వపక్షస్యసాధ్యప్రాప్తేః సాధ్యపక్షే వృత్తపక్షనప్రాప్తేః త్వం విదనాదేవప్రాప్త్యా

ಗ॥ ಪ್ರಕಾ॥ ಗ್ರಾಹಕತ್ವರೂಪೋ ಪ್ಯೇಕದೇಶಸಿದ್ಧಿರಿತಿ ಭಾವಃ ಏವಂ ಚ ಪಕ್ಷೈಕದೇಶಂ ವಿವಾದೇ ಽಸ್ಮಿ ತಥಾ ರೂಪಪದಾರ್ಥಾನಂತರಮ ಸ್ತ್ವಾ ಅನುಮಿತಿಸ್ತಾ ॥ ಕ್ವಚಿ
ದಸ್ತಿ ತತ್ಸಿದ್ಧಿಂ ಕಾಲ ತತ್ಸಾಧನ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಂ ತರ ಲಿಂಗ ಜ್ಞಾನ ಸಾಮಗ್ರಿ ಸಾಧ್ಯ ಘಟಿತಾ ಅತ್ರ ಪಕ್ಷ ಪರಂ ತು ಜ್ಞಾನ ಸ್ವೇಚ್ಛಾ ಧೀನತ್ವ ಯ ತಾಂ ನಿರಾಕೃತ್ಯ
ಪ್ರಾಕ್ಮತಃ ಜ್ಞಾತ ತಾನ ನ ತಾಕರಣಾ ದುಕ್ತೈಕದೇಶಸಿದ್ಧಿ ಬೋಧ ದ್ವಾ॥ ವಕ್ತ್ರ ತೇಕತ್ವಾದಿತಿ ॥ ಪಕ್ಷತಾ ಮತೇ ಪಿ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಾನಿ ವೇಶೇ ಪಿ ಇದಂ ವಿಶೇಷಜ್ಞಾ
ನಸಾಮಗ್ರ್ಯಾ ಇತಿ ವಿಶೇಷಣಂ ಜ್ಞಾನ ಸಾಧ್ಯಕಾರಣ ತಯಾ ಗುರು ಭೂತ ಪಕ್ಷ ತಭಾವಾನುಪ ಪ್ರವೇಶಾತ್ । ವತಸ್ಯ ತ ಇತಿ । ಪೂರ್ವ ಮತೇ ಅಸ್ಯ
ಯ ಬೋಧ ಕತ್ವಾ ಪ್ರವೇಶ ಪ್ರ ವೃತ್ತಿ ಮ ತದ್ವೃತ್ತಾದಿ ॥ ಸ ತ ಏವ ಮೇತಿ ॥ ಜ್ಞಾನ ನಾನ್ ಇಚ್ಛಾ ಯಾ ಇತ್ಯಾದೌ ॥ ತದ್ವಗ್ರಹೇತಿ ॥ ತಜ್ಞಾನ ಪ್ರತಿಬಂ
ಧಕ ವಾದ ಕಸಾ ಪ್ರವೇಶೈ ನಾದಿ ಕರಣಾ ದ್ವಾತ್ರಿ ಕೇ ಭಾವಪ್ರ ಕಾರಣಾನಾಂ ಪ್ರಾಶಾ ನ್ಯಾತ್ರಾ ಹೇತ್ವಾಪದಿ ತ ಪಕ್ಷಃ ॥ ಜ್ಞಾನ ಮತಿ ॥ ಅನಪೇಕ್ಷಾ
ಕ್ಯಾತಿ ವರಾ ದಾಯ ತಜ್ಞಾನ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವಾದ ಕಸಾ ಮ ಕ್ರಿಯ ಸ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಘಟ ನ ಜ್ಞಾನ ಬೋಧ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ತರ ಪ್ರತಿಬಂಧ ಕಾದಾಯ ತತ್ರ
ನಿಶ್ಚಾಯ ಪ್ರವೇಶ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ತಾನ್ಯಾ ತಿಸಾ ಮ ಗ್ರ್ಯಾ ಗುರು ಮತೇ ಪ್ರತಿಬಂಧ ಕತ್ವ ಮತೇ ಪಕ್ಷ ತ್ವೇ ಹ್ಯ ಯ ಸಾಧ್ಯ ಇತಿ ಸಾಧ್ಯ ಯ ಮ ತತ್ರ ಯ ನಿಶ್ಚಾ ಪ್ರ
ತ್ವಮ ತ ಪಕ್ಷಃ ॥ ಇತ್ಯಾದಿಕ ಮತಿ ॥ ಉಕ್ತ ರೀತ್ಯಾ ಪಕ್ಷತಾ ಮತೇ ಕಥಂ ಚ ಜ್ಞಾನ ಗ್ರಾಹಕ ಪ್ರಮಾ ಜ್ಞಾನ ಕತ್ವಂ । ಸ ವಾನ ದಿ ಮ ತೇ ವಿತಸ್ಯ ತೇ ಪೂರ್ವ

೪೬

మతేభషట్పాదిపాదం శ్రీరామగణాయ గ్రాహకపదసార కత్వం। [illegible] భక్తానుగ్రహాయ [illegible] సంపూర్ణం [illegible]। [illegible]
[illegible] శ్రీ [illegible] బాధ [illegible] శ్రీనృసింహాయ [illegible] నమః [illegible] విశేషణం [illegible]
[illegible] దినా [illegible]॥ శ్లో॥ — [illegible] తే [illegible] సంపూర్ణ [illegible]॥ [illegible]
[illegible] త్రై [illegible]॥ శ్లో॥ — [illegible] సోనా
[illegible] కృష్ణ [illegible] శ్రీ [illegible]॥ శ్లో॥ — శ్రీలక్ష్మీనృసింహాయ నమః॥ [illegible]
[illegible] సంపూర్ణము॥ శ్రీ లక్ష్మీ నృసింహ ప్రసన్న॥ = ॥ = ॥ = ॥